

OPINNÄYTETYÖ

**Mika Kauppi ja Aleksis Koivisto
2013**

Kanalintujen riistanhoidon mahdollisuudet yksityismetsätaloudessa

**Rovaniemen
ammattikorkeakoulu**
University of Applied Sciences
LUC

Metsätalouden koulutusohjelma

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

Metsätalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Kanalintujen riistanhoidon mahdollisuudet yksityis- metsätaloudessa

Mika Kauppi ja Aleksi Koivisto

2013

Toimeksiantaja Suomen riistakeskus

Ohjaaja Jussi Soppela

Hyväksytty _____ 2013 _____

Työ ladattavana Theseuksesta

Tekijät	Mika Kauppi ja Aleksi Koivisto	Vuosi	2013
Toimeksiantaja	Suomen riistakeskus		
Työn nimi	Kanalintujen riistanhoidon mahdollisuudet yksityismetsätaloudessa		
Sivu- ja liitemäärä	85 + 7		

Opinnäytetyömme käsittelee yksityismetsänomistajien käsityksiä metsätalouden vaikutuksista metsäkanalintuihin sekä kiinnostusta huomioida riistaa ja metsäluonnonhoitoa talousmetsien hoidossa. Työn tavoitteena on selvittää, millä keinoilla riistan- ja metsäluonnonhoito saataisiin paremmin osaksi talousmetsien hoitoa yksityismetsissä ja millaisiin toimenpiteisiin metsänomistajat ovat valmiita omissa metsissään.

Tutkimuksen aineisto kerättiin lähettämällä noin 2500 metsänomistajalle kyselylomake postissa. Metsänomistajat valittiin satunnaisesti neljältä eri metsäkeskus alueelta, joita olivat Häme – Uusimaa, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala ja Lappi. Aineistoa analysoitiin tilastollisin menetelmin. Aineiston perusteella selvitettiin, miten erilaiset metsänomistajat suhtautuvat riistan- ja metsäluonnonhoitoon omien tilojensa kohdalla.

Suurinta kiinnostusta riistan- ja metsäluonnonhoitoon on pienillä, alle kymmenen hehtaarin tiloilla. Tutkimuksesta myös ilmeni, että tilausta riistaa ja erityisesti metsäkanalintuja paremmin huomioiville metsänhoitomenetelmille löytyy. Metsänomistajia eniten kiinnostavat menetelmät ovat kustannustehokkaita, eivätkä aiheuta taloudellisesti merkittäviä menetyksiä tai panostuksia. Apua metsäluonnonhoitoon liittyvissä kysymyksissä toivottiin metsäalan ammattilaisilta.

Tutkimustulosten pohjalta Suomen riistakeskuksella on mahdollisuus kohdentaa oikeanlaisia toimenpiteitä metsänomistajien motivoimiseksi metsäluonnonhoitoon. Tutkimus antaa myös tietoa siihen, mitä kautta ja millä tavoin metsänomistajien tietotasoon riistan- ja metsäluonnonhoitoon liittyvissä asioissa voidaan vaikuttaa tehokkaimmin.

Avainsana(t) metsäkanalinnut, riistanhoito, metsäluonnonhoito

Author	Mika Kauppi and Aleksi Koivisto	Year	2013
Commissioned by	The Finnish Wildlife Agency		
Subject of thesis	The possibilities of grouse game management in private forestry		
Number of pages	85 + 7		

This thesis deals with Finnish private forest owners' perceptions of the impact of forestry on grouse and the owners' interest to take game as well as nature management into account in the management of commercial forests. The aim is to find a way to include management of game and nature on a wider scale as part of forestry on private lands. In addition the aim was to find out what kind of actions private forest owners are willing to do in their own forests.

The data was collected by a questionnaire posted to 2,500 forest owners. The forest owners were randomly selected from four different Forest Centre areas, Häme – Uusimaa, South- and Central-Ostrobothnia, North-Karelia and Lapland. The analysing of data was done with statistical methods. The different views of forest owner on game and nature management in their own forest estates were studied based on the collected data.

The most extensive interest in game and nature management is among those forest owners who hold small, less than ten hectare forest estates. The survey also revealed that there is demand for silvicultural methods that pay more attention to game, and especially grouse. Methods which are the most cost effective, and do not cause significant economical loss or investments, interest most forest owners. Information on nature management issues were expected from forestry professionals.

Based on the research results The Finnish Wildlife Agency has the possibility to allocate the suitable measures to motivate forest owners in nature management. The study will also provide information on what is both the most effective and suitable way and correct procedure to influence the level of knowledge of private forest owners regarding game and nature management issues.

Key words grouses, game management, nature management

SISÄLTÖ

KUVIOLUETTELO	1
1 JOHDANTO	2
2 METSÄKANALINTUKANNAT JA METSÄKANALINTUJENELINYPÄRISTÖT	5
2.1 KANALINTUKANTOJEN MUUTOKSET	5
2.1.1 <i>Metsokannan kehitys</i>	5
2.1.2 <i>Teerikannan kehitys</i>	6
2.1.3 <i>Riekkokannan kehitys</i>	7
2.1.4 <i>Pyykannan kehitys</i>	7
2.2 METSÄKANALINTUJEN ELINYPÄRISTÖT	8
2.2.1 <i>Metso</i>	8
2.2.2 <i>Teeri</i>	10
2.2.3 <i>Riekko</i>	11
2.2.4 <i>Pyy</i>	12
3 METSÄNHOITO RIISTANHOIDON VÄLINEENÄ YKSITYISMETSÄTALOUESSA	15
3.1 METSÄNOMISTUS JA SEN MERKITYS	15
3.2 TILAKOKOJEN KEHITYS	16
3.3 RIISTANHOITO ENNEN JA NYT	17
3.4 HAKKUUT YKSITYISMETSISSÄ	18
3.5 METSÄNHOITOTOIMENPITEIDEN SUUNNITTELUN JA TOTEUTUSTAVAN MERKITYS .	22
3.5.1 <i>Maanmuokkaus</i>	24
3.5.2 <i>Taimikonhoito</i>	25
3.5.3 <i>Kunnostusojitus</i>	27
3.5.4 <i>Metsätiet</i>	29
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA VASTAUSAKTIIVISUUS	31
5 TUTKIMUSTULOKSET	34
5.1 VASTAAJIEN TAUSTAT	34
5.1.1 <i>Metsänomistajien ammattiasema sekä koulutustausta</i>	34
5.1.2 <i>Vastaaajien sukupuoli- ja ikäjakauma</i>	35
5.1.3 <i>Asuinpaikka</i>	36
5.1.4 <i>Metsänomistajien vapaa-ajantoiminnot</i>	37
5.1.5 <i>Metsätilojen rakenne</i>	38
5.2 ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS METSÄNHOITOMENETELMÄN VALINTAAN	39
5.2.1 <i>Luonnonhoito</i>	40
5.2.2 <i>Riistanhoito</i>	41
5.2.3 <i>Kustannustehokkuus</i>	42
5.3 HALU SUOSIA METSÄKANALINTUJA	43
5.4 RIISTAA SUOSIVIEN MENETELMIEN SOVELTAMINEN	46
5.4.1 <i>Soiden ennallistaminen</i>	48
5.4.2 <i>Taimikonhoito ja kasvatushakkuut</i>	49
5.4.3 <i>Ennakkoraivaus</i>	50
5.4.4 <i>Vaihtumisyöhykkeiden säilyttäminen</i>	51
5.4.5 <i>Riistatiheiköt</i>	52
5.4.6 <i>Jatkuvan kasvatuksen soveltaminen</i>	53
5.5 METSÄKANALINTUJEN SUUREMMAN HUOMIOINNIN VAIKUTUS ERI SEIKKOIHIN	53
5.6 MIELIPITEET ERI TOIMENPITEIDEN VAIKUTUKSISTA METSÄKANALINTUJEN	
VIIHTYMISEEN	55
5.6.1 <i>Kanalintujen kannalta hyödyllisinä pidetyt toimenpiteet</i>	55
5.6.3 <i>Vaikutuksiltaan negatiivisina pidetyt menetelmät</i>	57
5.7 VASTAAJIEN SUHTAUTUMINEN ERILAISIIIN VÄITTÄMIIN	62
5.7.1 <i>Riistan huomiointi metsätaloustoimissa</i>	62
5.7.2 <i>Metsäorganisaatioiden toiminta kanalintujen suhteen</i>	64

5.7.3 Tarve uusille metsänhoitosuosituksille.....	65
5.7.4 Eri metsänkäyttömuotojen huomiointi metsäsuunnitelmissa	67
5.7.5 Valtion rahoituksen merkitys kanalintujen elinympäristöihin.....	68
5.7.6 Metsäluonnonhoitoon liittyvän opastuksen tarve.....	69
6 TULOSTEN TARKASTELU	71
6.1 TYÖKALUT RIISTAN PAREMPAAN HUOMIOINTIIN.....	71
6.2 NEUVONNAN TARVE.....	72
6.3 NEUVONTAORGANISAATIOILLA SUURIN VAIKUTUSMAHDOLLISUUS	73
6.4 SOPIVIMMAT MENETELMÄT ERITYYPPISILLE METSÄNOMISTAJILLE.....	75
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	77
LÄHTEET.....	79
LIITTEET.....	85

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. METSO	9
Kuvio 2. TEERIKUKOT SOITIMELLA	10
Kuvio 3. RIEKKO	12
Kuvio 4. PYYN POIKANEN KUUSEN SUOJASSA	13
Kuvio 5. ENSIHARVENNETTU MÄNNIKKÖ	19
Kuvio 6. AVOHAKKUUALUE	20
Kuvio 7. SIEMENPUUSTO	21
Kuvio 8. KUUSIALIKASVOS MÄNNIKÖSSÄ	24
Kuvio 9. HOITAMATON TAIMIKKO	26
Kuvio 10. SUON JA KANKAAN VAIHETTUMISVYÖHYKE	28
Kuvio 11. METSÄOJA	29
Kuvio 12. VASTAAJIEN JAKAUTUMINEN AMMATTIASEMAN MUKAAN	34
Kuvio 13. VASTAAJIEN IKÄJAKAUMA	36
Kuvio 14. VASTAAJIEN JAKAUTUMINEN OSITUSALUEITTAIN	37
Kuvio 15. VASTAAJIEN LUONTOHARRASTUKSIIN KÄYTTÄMÄ AIKA	37
Kuvio 16. ERI TEKIJÖIDEN VAIKUTUS METSÄHOITOMENETELMÄÄ VALITTAESSA	39
Kuvio 17. LUONNONHOIDON VAIKUTUS MENETELMÄN VALINTAAN ERIKOKOISILLA TILOILLA	40
Kuvio 18. KUSTANNUSTEHOKKUUDEN VAIKUTUS MENETELMÄN VALINTAAN ERIKOKOISILLA TILOILLA	42
Kuvio 19. METSÄNOMISTAJIEN KIINNOSTUS TUKEA ERI METSÄKANALINTUJA	43
Kuvio 20. HALU TUKEA RIEKKEÄ METSÄKESKUSALUEITTAIN	44
Kuvio 21. HALUKKUUS RIEKON TUKEMISEEN ERIKOKOISILLA TILOILLA	45
Kuvio 22. METSÄNOMISTAJIEN HALUKKUUS SOVELTAA METSÄKANALINTUJA SUOSIVIA MENETELMIÄ	47
Kuvio 23. TILAKOON VAIKUTUS HALUKKUUTEEN ENNALLISTAA SUO	49
Kuvio 24. ERIKOKOISTEN TILOJEN KIINNOSTUS JÄTTÄÄ ENNAKKORAIVAUS TEKEMÄTTÄ ENNEN HAKKUITA	51
Kuvio 25. ERIKOKOISTEN TILOJEN KIINNOSTUS JÄTTÄÄ VAIHETTUMISVYÖHYKKEET KÄSITTELYIDEN ULKOPUOLELLE	52
Kuvio 26. ERIKOKOISTEN TILOJEN KIINNOSTUS SOVELTAA JATKUVAA KASVATUSTA TILANTEISSA, JOISSA RIISTAN TAI MUIDEN LUONNONARVOJEN HUOMIOIMINEN VOI AIHEUTTAA TALOUDELLISIA MENETYKSIÄ	53
Kuvio 27. METSÄKANALINTUJEN NYKYISTÄ SUUREMMAN HUOMIOIMISEN VAIKUTUS ERI ASIOIHIN	54
Kuvio 28. ERIKOKOISIA TILOJA OMISTAVIEN ARVIO AVOHAKKUUN JA VIJELYÄ AVULLA TAPAHTUVAN UUDISTAMISEN VAIKUTUKSISTA KANALINTUJEN VIIHTYMISEEN	58
Kuvio 29. METSÄSTÄVIEN MAANOMISTAJIEN ARVIO AVOHAKKUUN VAIKUTUKSISTA KANALINTUJEN VIIHTYMISEEN	59
Kuvio 30. METSÄAMMATTILAISTEN ARVIO ENNAKKORAIVAUKSEN VAIKUTUKSESTA KANALINTUJEN ELINYMPÄRISTÖIHIN	60
Kuvio 31. TEERIPOIKUE METSÄAUTOTIELLÄ	60
Kuvio 32. MAANMUOKKAUKSEN VAIKUTUS METSÄKANOJEN VIIHTYMISEEN METSÄSTÄVIEN MAANOMISTAJIEN MUKAAN	61
Kuvio 33. KUNNOSTUSOJITUKSEN MERKITYS METSÄKANALINTUJEN VIIHTYMISEEN VASTAAJAN KOULUTUSTASOLLA TARKASTELTUNA	62
Kuvio 34. VALMIUS METSÄHOITOMENETELMIEN MUUTTAMISEEN IKÄRYHMITÄIN	64
Kuvio 35. METSÄAMMATTILAISTEN NÄKEMYS KANALINTUJEN RIITTÄVÄSTÄ HUOMIOINNISTA METSÄORGANISAATIOISSA	64
Kuvio 36. TARVE ERILAISTEN METSÄHOITOSUOSITUSTEN LISÄÄMISEEN TILAKOOLLA VERTAILTUNA	65
Kuvio 37. TILAKOON VAIKUTUS ARVIOON METSÄNOMISTAJAN RIITTÄVÄSTÄ PÄÄTÖSVALLASTA	66
Kuvio 38. METSÄAMMATTILAISTEN NÄKEMYS LUONNONHOIDOLLISTEN TAVOITTEIDEN METSÄSUUNNITELMISSA HUOMIOIMISEN TÄRKEYDESTÄ	68
Kuvio 39. NÄKEMYS LISÄKOULUTUKSEN TARPEESEEN ERIKOKOISILLA TILOILLA	70

1 JOHDANTO

Erityisesti viimeisen vuosikymmenen aikana on alettu panostaa riistan elinympäristöjen huomioon ottamiseen metsätalouden toimintojen yhteydessä. Näiden menetelmien kehitysyössä ja käytäntöön viemisessä Metsähallitus on ollut edelläkävijä. Tähän on nähty tarvetta koska on huomattu, että vuosikymmeniä harjoitettu tehometsätalous on ollut eräs merkittävimmistä syistä esimerkiksi metsäkanalintukantojen pienenemiseen. Tehometsätalous on aiheuttanut kanalintujen elinympäristöjen pirstoutumista aiheuttaen epäsuotuisan kehityksen (Härkönen 2002, 31).

Viimeisten vuosien aikana on alettu kantaa huolta riistan elinympäristöistä myös yksityisten omistamissa metsissä. Suomen riistakeskus haluaa olla mukana kehittämässä riistapainotteista metsäsuunnittelua ja metsänhoitokäytäntöjä, jotta riistan ja erityisesti metsäkanalintujen elinympäristöt kehittyisivät suotuiseseen suuntaan. Perinteisesti metsäsuunnittelua on tehty lähes yksinomaan puuntuotannollisesta näkökulmasta. Kuitenkin nykyään metsänomistajien tavoitteet metsiensä suhteen ovat yhä moninaisemmat. Tämän vuoksi erilaisten metsänhoitomenetelmien kehittäminen koetaan tärkeäksi.

Metsäkanalinnut olivat ennen tärkeä osa suomalaista ruokataloutta, mutta nykyään ammattimaista metsästystä ei juuri ole (Helle 2004, 146 – 147). Nykyaikaisella kanalintujen metsästyksellä on erittäin suuri virkistykseellinen arvo. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (2011, 16, 25) mukaan vuonna 2010 metsäkanalintuja sai saaliikseen noin 132 000 metsästäjää. Saalis koostui hieman yli 300 000 metsäkanalinnusta, joiden lihan rahallinen arvo oli lähes 6 000 000 euroa.

Innokkaana metsästäjinä kannoimme huolta jo pitkään jatkuneesta metsäkanalintujen epäsuotuisasta kannankehityksestä. Ajatuksemme oli, että tutkimustiedon saaminen yksityisten metsänomistajien henkilökohtaisista asenteista riistapainotteisen metsänhoidon suhteen olisi tärkeää. Tutkimustiedon karttuessa osattaisiin tulevaisuudessa tuoda oikealla tavalla esille riistaa suosivia toimenpiteitä ja saada niitä tätä kautta suuremmassa määrin käytäntöön yksityismetsätaloudessa. Näin metsätalouden toimet saataisiin toivoak-

semme entistä kestävämmälle pohjalle niin ekologisessa, sosiaalisessa kuin taloudellisessakin mielessä.

Jo varhaisessa vaiheessa oli selvää, että työ toteutettaisiin perinteisenä kyselytutkimuksena. Työn tilaajaksi ajattelimme ensimmäiseksi Suomen riistakeskusta. Kuten riistahallintolaki (2011) määrää, Suomen riistakeskuksen ensisijainen tehtävä on kestävän riistatalouden edistäminen. Maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiessaan riistakeskus tukee riistahoitoyhdistysten toimintaa ja huolehtii riistapolitiikan toimeenpanosta.

Riistakeskus oli heti kiinnostunut ehdottaessamme yhteistyötä kehittämämme aiheen tiimoilta. Aihe sopi ajoituksellisesti erittäin hyvin yhteen juuri samoihin aikoihin keväällä 2012 Suomen riistakeskuksella ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolla kehitteillä olevaan Hyvän metsänhoidon suositukset riistapainotuksella -projektiin. Projektin keskeisin tavoite on tuoda esille Hyvän metsänhoidon suosituksiin liittyvät riistapainotteiset sovellukset ja tehdä riistan elinympäristöjen hoitoon painottuvat metsänhoito-ohjeet. Hyvän metsänhoidonsuosituksia noudattaen metsänomistaja voi hoitaa metsiään omien arvojensa pohjalta ja myös taloudellisesti kannattavasti (Suomen riistakeskus 2013). Työmme ohjaajaksi toimeksiantajan puolelta valikoitui Suomen riistakeskuksen erikoissuunnittelija Marko Svensberg.

Aihe rajattiin käsittämään riistalajeista pääasiassa metsäkanalintuja ja niiden elinympäristöihin vaikuttavia metsänhoitomenetelmiä. Tutkimus alueeksi rajautuivat Häme - Uusimaan-, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan-, Pohjois-Karjalan sekä Lapin alueet, eli maantieteellisesti mahdollisimman kattavasti koko Suomi, kuitenkin perusjoukon paisumatta liian suureksi.

Alkuperäisen opinnäytetyösuunnitelmamme mukaan työmme laajuus oli hieinan lopullista toteutusta kattavampi, sisältäen muun muassa metsäalan organisaatioiden teemahaastatteluja. Tämä osio jätettiin kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa opinnäytetyömme ulkopuolelle, sillä työmäärä olisi kasvanut liian suureksi.

Työmme pääsi kunnolla vauhtiin lokakuussa 2012, jolloin aloimme suunnitella kysymyslomaketta. Lomaketta suunniteltiin yhdessä Suomen riistakeskuksen kanssa. Lomakkeen suunnittelu koettiin tärkeäksi työvaiheeksi ja apua sen tekemiseen saatiin myös Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta. Lomakkeiden postitus viivästyi hieman suunnitellusta, toteutuen 7.12.2012. Vastuksia pääsimme käsittelemään tammikuussa 2013. Aineiston käsittely sekä loppuraportin kirjoitus tapahtui kevättalven ja kevään aikana.

Tutkimuksemme pääasiallinen tarkoitus oli selvittää maanomistajien asenteita, kiinnostusta sekä tietotasoa liittyen riista-, ja erityisesti metsäkanalintupainotteisiin metsänhoitomenetelmiin. Tavoitteena oli tuottaa faktatietoa siitä, kuinka suuressa määrin yksityisillä metsänomistajilla on valmiuksia sekä halua toteuttaa metsänhoitotoimenpiteitä riistaa suosivalla tavalla. Yksi tavoite oli selvittää, minkälaisia toimenpiteitä tarvitaan, jotta metsäluonnonhoito olisi entistä kiinnostavampi vaihtoehto yksityisten metsänomistajien keskuudessa. Kyselytutkimuksemme loisi pohjaa ja aineistoa aiemmin mainittuun Hyvän metsänhoidon suositukset riistapainotuksella projektiin.

2 METSÄKANALINTUKANNAT JA METSÄKANALINTUJENELINYMPÄRISTÖT

2.1 Kanalintukantojen muutokset

Metsäkanalintukantoja on seurattu vuodesta 1964 lähtien. Vuoteen 1988 saakka kannanarviot tehtiin reittiarvioiden perusteella. Sen jälkeen käytössä on ollut riistakolmio laskennat. Molemmissa menetelmissä kuljetaan 60 metriä leveää laskentakaistaa kolmen laskijan voimin. Reittiarvioissa laskijat kuljivat parhaita poikasympäristöjä mukaillen. Riistakolmiot on puolestaan sijoitettu enemmän satunnaisesti, jotta tulosten yleistäminen olisi helpompaa. Alueellisesti tarkasteltuna tulokset ovat erittäin yleistäviä, mutta ne havainnollistavat metsäkanalintujen kannanmuutosten yleispiirteitä. (Helle – Lindén – Rätti – Wikman 2002,16.)

Laskentojen ajankohta on perinteisesti ollut elokuussa, jolloin poikueet eivät ole vielä hajonneet. Kesän pesinnän onnistumista voidaan näin ollen arvioida kohtalaisen turvallisesti. Elokuussa yli vuoden ikäiset linnut eivät myöskään ole vielä parveutuneet, joten yksittäisten lintujen määriäkin voidaan luotettavasti arvioida. (Helle – Belkin – Bljudnik – Danilov – Jakimov 2003, 33.)

Kaikille metsäkanalinnuille oli tyypillistä syklinen kannanvaihtelu. Normaali kannanvaihteluaallon pituus on 6 – 7 vuotta. Kantojen heikkenemisen myötä syklit ovat lähes kadonneet. (Helle 2012, 16.) Metsäkanalintukantojen sykleihin vaikuttavat vahvasti myös myyräkantojen vaihtelut (Nyberg 2009, 6).

2.1.1 Metsokannan kehitys

Vuosien 1964 – 2002 välisenä aikana metsokanta on heikentynyt rajusti. Kannan taantuminen on ollut koko Suomessa erittäin rajua vuosien 1964 ja 1988 välillä. Vuoden 1989 laskennoista lähtien kannat ovat useimmilla riistanhoito alueilla edelleen heikentyneet, mutta vauhti on kuitenkin hiipunut. Osassa riistanhoitopiirejä on havaittavissa jopa kannanvahvistumista. Samalla pitää ottaa huomioon, että vuodesta 1989 lähtien käyttöön on otettu riistakolmiolaskennat. Laskentamenetelmä on siis muuttunut ja se voi myös osaltaan vaikuttaa tuloksiin. (Helle ym. 2002,16 – 19.)

Vuosien 1964 – 2002 välillä Suomen metsokannan arvioidaan vähentyneen keskimäärin noin 60 prosenttia (Helle ym. 2003, 33). Kantojen vähenemisen syitä arvioidaan olevan useampia. Metsätalouden toimia pidetään suurimpina tekijöinä. Erityisesti vanhojen metsien vähentyminen ja pirstoutuminen on pienentänyt metsolle sopivien elinympäristöjen määrää. (Helle, 2004, 167 – 168.) Poikueiden elinympäristöt ovat kärsineet soiden ojituksista. Erityisesti pienet poikaset voivat hukkua jyrkkäseinäisiin kuivatusojiin. Soiden ojitusten myötä myös soiden ja kankaiden väliset vaihtumisvyöhykkeet ovat muuttuneet pintakasvillisuudeltaan. (Ludwig 2009, 13.)

Nykyään Suomen metsokannan arvioidaan olevan noin 300 000 paria. Metsokannan arvioinnissa ei voi varsinaisesti pareista puhua, sillä metso ei ole yksiaviainen ja soitimella yksi metsokukko voi paritella kaikkien soitimelle saapuneiden naaraiden kanssa. Lisäksi koppelot ja metsokukot viettävät suurimman osan vuodesta erillään. (Lehikoinen, 2013a.) Naaraiden osuus on 1960-luvulla alkaneiden laskentojen alkupuolella ollut aikuisista linnuista 60 – 65 prosenttia. Naaraiden osuus metsokannassa on kuitenkin pienentynyt. Sukupuoli suhteet ovat aikalailla tasan ja pakoin naaraat ovat jopa vähemmistönä. (Helle ym. 2002,19.)

2.1.2 Teerikannan kehitys

Teerikanta on ollut kohtalaisessa alamäessä vuodesta 1964 lähtien aina 2000-luvulle asti. Huomattavia muutoksia kannanlaskussa ei ole havaittavissa edes vuoden 1989 jälkeen, jolloin laskentamenetelmä vaihtui. Vuosituhannen vaihteen jälkeen teerikannan arvioitiin olevan enää 40 prosenttia 1960-luvun kannasta. (Helle ym. 2002, 21.)

Teerikannan pienentymisen aiheuttajina pidetään hyvin pitkälti samoja asioita kuin metsollakin, metsätaloudessa tehostunut puuntuotanto. Erityisesti soiden ojituksilla on teerelle vakavia negatiivisia vaikutuksia. Hautomisen onnistuminen ja poikasten selviytyminen ensimmäisistä kolmesta elin viikosta ovat ojitetulla alueella huomattavasti heikommat kuin luonnontilaisessa elinympäristössä. (Ludwig 2009, 13.)

Teerikannan koko on arviolta 700 000 paria. Samoin kuin metso, teeri ei ole yksiaviainen. Teerikannoissa oli havaittavissa selvää, metsäkanalinnulle tyyppillistä syklisyyttä, vielä 1980-luvulle asti. Syklit kiersivät 6 – 7 vuoden jaksoissa. (Lehikoinen 2013b.)

2.1.3 Riekkokannan kehitys

Riekkokannat eivät ole kärsineet niin rajusta romahtamisesta Lapissa, kuin metso- ja teerikannat 1960-luvulta lähtien. Mitä etelämmäksi tarkastelussa tullaan, sitä huonommaksi riekon tilanne kuitenkin menee. Riekkoa ei enää aivan eteläisimmässä osassa Suomea esiinny ja lajin eteläinen esiintymisraja on noussut pohjoista kohti huolestuttavan paljon. Pohjois-Lapissa riekkokannat ovat jopa hieman elpyneet vuosien 1989 – 2001 välisenä aikana. (Helle ym. 2002, 26 – 27.)

Eteläisillä esiintymisalueillaan riekko kärsii elinympäristöjen menetyksistä, metsästyksestä sekä ilmastonmuutoksesta. Elinympäristöjen menetyksiä on tullut eniten soiden kuivattamisen myötä. Aukeat suot ovat metsittyneet tai ne on otettu viljelyskäyttöön, jolloin ne eivät enää ole riekolle sopivia elinalueita. Pohjois-Lapissa riekot elävät pääsääntöisesti avoimilla tuntureilla, joten elinympäristöt eivät ole niin suuresti muuttuneet. Ilmastonmuutoksen myötä riekot ovat alttiita petojen saalistukselle. Riekko on helposti petojen nähtävillä, jos lumen tulo syksyllä viivästyy. (Lehikoinen 2013c.)

Riekkokannan koko Suomessa on noin 80 000 paria (Lehikoinen 2013c.) Riekkopariskunnat hoitavat poikuetta yhdessä syksyyn saakka. Riekkokannan syklisyys on Pohjois-Lapissa hieman erilainen kuin etelämpänä Suomessa. Pohjois-Lapissa syklin pituus on 3 – 4 vuotta, kun taas etelämpänä se noudatteli aikanaan samaa rytmiä kuin metso ja teerikin, eli 6 – 7 vuoden syklejä. Syklin aikana vuosittaiset kannanvaihtelut ovat hyvin voimakkaita. (Helle 2004, 154 – 155.)

2.1.4 Pyykannan kehitys

Pyykanta on pienentynyt 1960-luvun kannasta koko maassa keskimäärin 40 – 60 prosenttia. Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria. Pohjoisessa pyykanta

on tippunut kaikkein voimakkaimmin aina 1980-luvulle asti. Kanta on pohjoisessa noin neljännes 1960-luvun pyykannasta. Etelä- ja Itä-Suomessa pyykannat ovat pysyneet kohtalaisen elinvoimaisina ja vakaina 1980-luvun loppupuolelta lähtien, jolloin ne olivat noin 60 prosenttia 1960-luvun pyykannoista. (Helle ym. 2002, 22 – 24.)

Pyy on kärsinyt 1980-luvulle asti pohjoisessa elinympäristömenetyksistä voimakkaan metsätalouden vuoksi (Helle ym. 2002, 22 – 24). Etelämpänä muutokset eivät ole olleet niin pahoja. Etelämpänä kuusikoita on säilynyt enemmän hakkuilta, mikä on auttanut pyytä löytämään elinympäristöjä. (Helle 2004, 149.)

Pyykannan koko on noin 500 000 paria. Kannanvaihteluallot, eli syklit ovat samanlaiset kuin metsolla ja teerellä. Säännöllistä vaihtelua pyykannoissa on 6 – 7 vuoden välein, mutta epäsäännöllisyyttä on havaittu viime vuosina. (Lehikoinen 2013d.)

2.2 Metsäkanalintujen elinympäristöt

Riistan kokonaisvaltainen huomioiminen on tällä hetkellä yksityisten talousmetsien hoidossa vielä melko harvinaista, muiden kuin hirven osalta, joten kehitettävää erityisesti metsäkanalintujen osalta vielä löytyy. Metsäkanalintujen elinympäristövaatimuksia on esitelty jo 1940- ja 1950-luvuilta lähtien. Kuvauksia on tehty erilaisilla kasvillisuuteen ja puustoon liittyvillä tunnuksilla. (Helle – Hokka – Lindén – Taskinen 1987, 77.)

Jo 1960-luvulla yhdeksi suurimmaksi syyksi metsäkanalintujen vähenemiselle esitettiin tehostuneen puuntuotannon vaikutuksesta aiheutuneet ympäristömuutokset. Myös myöhemmin tehdyt tutkimukset tukevat tätä näkemystä. (Helle ym. 1987, 77.)

2.2.1 Metso

Metso mielletään vahvasti vanhojen metsien linnuksi. Metsokukon elinalue koostuu pitkälti soidinpaikasta ja päiväreviiristä. Soidinpaikat sijaitsevat monesti varttuneemmissa metsissä, sillä niissä muutokset aluskasvillisuuden osalta ovat vuosittain pieniä. Soidinpaikkauskolliselle metsolle vähäiset muu-

tokset ovat tärkeitä, jotta soidin pysyy käyttökelpoisena usean vuoden ajan. Metsokukot ovat hyvin paikkauskollisia (Kuvio 1). Erityisesti vanhat yksilöt pyrkivät pysymään soidinpaikan läheisyydessä koko talven, jotta edullisimmat paikat eivät karkaa nuoremmille yksilöille. (Helle ym. 1987, 85 – 86.)

Kuvio 1. Metso (Kuva: David Palmer)

Nykyään soittimia tavataan nuoremmissakin metsissä, vain 40 – 50 vuotta vanhoissa männiköissä. Riittävä näkyvyys ja sopivasti suojapaikkoja ovat tärkeimpiä soidinpaikan vaatimuksia. Soidinpaikan ympärillä on metsojen päiväreviiri alue, jolloin yhteispinta-alaa voi kertyä kaikkinsa jopa 300 hehtaaria. Päiväreviirit ovat jopa itse soidinpaikkaa tärkeämpiä, sillä metsot viettävät suurimman osan ajastaan niillä. Yhden toimivan soidinkeskuksen ympärillä elää useampia metsokukkoja. (Härkönen 2002, 32.)

Naarasmetson, eli koppelon, kesäiset elinympäristövaatimukset ovat poikaskeskeisiä. Tuoreet kankaat, rämeiden ja korprien laidat ovat poikasille sopivaa elinympäristöä. Edellä mainituilta alueilta löytyy suojaa sekä hyönteisravintoa, jota poikaset käyttävät noin kuukauden ajan kuoriutumisen jälkeen. Tärkeitä seikkoja pesäpaikan valinnassa ovat varhaisvihannaisuus sekä pälvet keväällä, sillä koppelo siirtyy metsoa aikaisemmin pois havuravinnosta. Tal-

vella koppelot viihtyvät kukkoja nuoremmassa, noin 40 – 80 vuoden ikäisissä männiköissä. (Helle ym. 1987, 85 – 86.)

Koppeloilla kesä- ja talvielinpiirit ovat selkeästi erilliset. Koppelot voivat liittyä toistensa seuraan syksyn ja talven ajaksi, kuten metsokukotkin. Talvi- ja kesäelinpiirit voivat olla useiden kilometrien päässä toisistaan. Länsi-Lapissa radiolähetinten avulla seurattujen koppeloiden talvi- ja kesäelinpiirien välillä oli jopa kahdeksan kilometriä. (Helle 2004, 165.)

2.2.2 Teeri

Teeri viihtyy nuorissa sekametsissä. Erityisesti metsien reunavyöhykkeet peltoaukeiden, soiden ja hakkuuaukkojen kanssa ovat teerille mieluisia elinalueita. Talvisin teeriä näkee parvissa ruokailemassa rantakoivikoissa sekä teiden varsilla. Teeren pääravintoa talvisin ovat koivujen urvut, mutta sille kelpaa myös katajan ja männyn neulaset. Vähälumisina talvina se syö myös maasta varpuja. (Marjakangas 2004, 158 – 160.)

Teeri ei ole soidinpaikastaan läheskään niin tarkka kuin metso. Teeri vaatii soitimeksi laajahkon avonaisen alueen (Kuvio 2). Usein soidinpaikka on avosuo, joka on toiminut soitimena jo vuosia. Tarvittaessa teeret voivat soida pelloilla, järven jäällä tai vaikka hakkuuaukolla. (Marjakangas 2004, 158.) Yleensä teeret käyttävät yhtä soidinpaikkaa ja palaavat uskollisesti samalle soitimelle. Mikäli soidinpaikalla näkyvyys kuitenkin heikentyy kasvillisuuden lisääntyessä, teeret hylkäävät soitimen. (Helle ym. 1987, 83.)

Kuvio 2. Teerikukot soitimella (Kuva: Billy Lindblom)

Teerikanojen pesimisympäristöt ovat hyvin sattumanvaraisia. Yleinen käsitys on ollut, että teerikanat pesivät mielellään hakkuuaukoilla, mutta usein pesät ovat taimikoissa ja rämeillä. Sattumanvaraista pesäpaikan valinnan perusteena pidetään petojen välttämistä. Pesän suojaksi kelpaavat kenttäkerroksen kasvit, kuten varvut ja heinät. (Marjakangas 2004, 159.)

Teerikana on uskollinen pesimisreviirilleen. Radiolähetinten avulla seurattujen teerikanojen pesäpaikat sijaitsivat yleensä vain sadan metrin etäisyydellä edellisvuoden pesästä. Edellisvuoden pesinnän täytyi kuitenkin olla onnistunut. Mikäli pedot löysivät ja tuhosivat pesän, siirsi teerikana pesää seuraavana keväänä 200 – 500 metriä edellisestä pesäpaikasta. Pesimäpiiri pysyi kuitenkin samana. (Marjakangas 2002, 35.)

Teeren poikaset käyttävät ravintonaan ensimmäiset 2 – 3 viikkoa lähes yksinomaan eläinperäistä ravintoa. Pieniä hyönteisiä, muurahaisia, toukkia ja hämähäkkejä löytyy parhaiten mustikan varvustoista. Mustikkavarvustot antavat myös hyvän suojan pienille poikasille. (Marjakangas 2004, 159 – 160.) Mustikan marjat ovat tärkeitä ravinnonlähteitä teerenpoikasille niiden siirtyessä eläinperäisestä ravinnosta kasvisravintoon. Muut marjat ovat myös tärkeitä, kuten juolukan marjat ja variksenmarjat. Heinäkasvien siemenet kuuluvat myös nuorien teerien ruokavalioon. (Helle ym. 1987, 83.)

2.2.3 Riekko

Riekon elinympäristöön vaikuttaa suuresti maantieteellinen sijainti. Tunturi-Lapissa riekot elävät avonaisemmassa ympäristössä, kuin muualla Suomessa. Riekko elää muutenkin muihin metsäkanalintuihin verrattuna huomattavasti avonaisemmillä ja vähäpuustoisemmillä alueilla, joilla pensaskerroksen peittävyys on lähes kaksi kolmasosaa. (Helle ym. 1987, 81.)

Riekko koiraat (Kuvio 3) valtaavat keväällä reviirin, jossa on suota ja kangasta. Valtaamallaan reviirillä ne soivat ja yrittävät houkutella naaraita. Pesä tulee naaraan löydyttyä sijaitsemaan tällä reviirillä. Riekon pesä sijaitsee kuivalla kankaalla, sillä suot ovat vielä pesintä vaiheessa liian märkiä. Poikasten kuoriuduttua poikue siirtyy hyönteisten houkuttelemana melko pian märeille

soille. Poikaset syövät muiden kanalintujen poikasten tavoin aluksi hyönteisiä, mutta jo kolmen viikon ikäisinä niiden ravinto on lähes kokonaan kasvisravintoa. Kasvisravintoon siirtymisen myötä poikueet hakeutuvat suon kuivempiin osiin. Syksyllä mustikan versojen ja marjojen merkitys ravintokasveina kasvaa. Myös muut marjat ovat tärkeitä. (Helle ym. 1987, 81.)

Kuvio 3. Riekkokorppi (Kuva: Quadell)

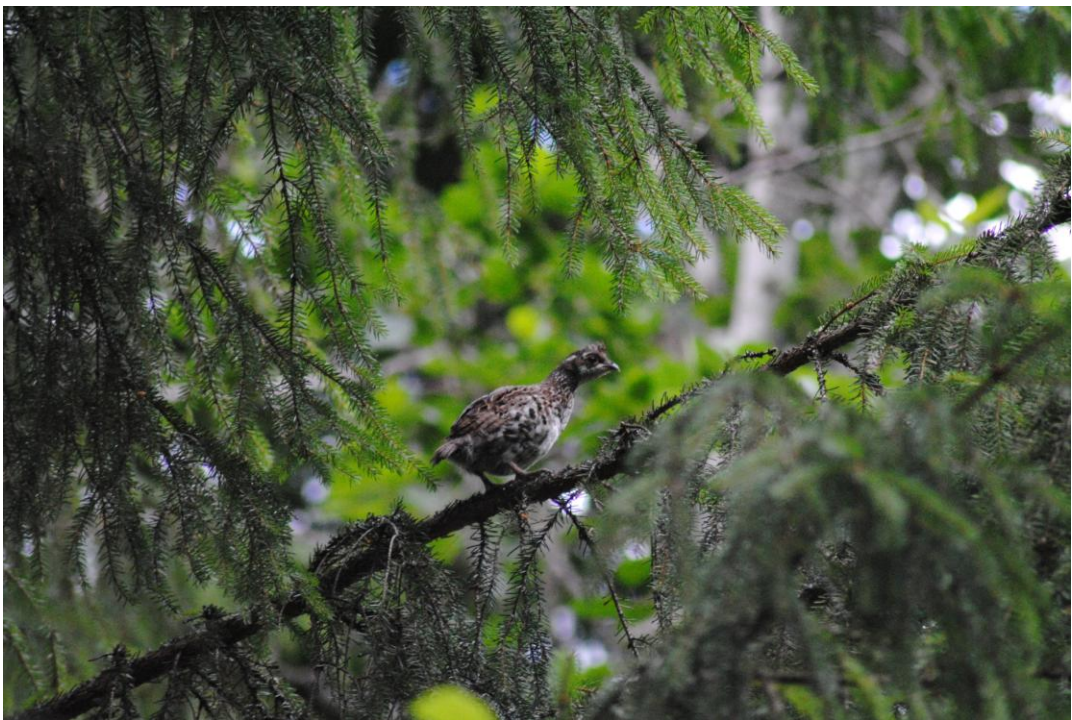
Talvella marjojen ja varpujen jäätyä lumivaipan alle, riekon tärkeintä ravintoa ovat lehtipuiden silmut, norkot ja oksat. Matalat koivu- ja pajupensaikot ovat riekolle tärkeitä, sillä riekko ruokailee hangelta eikä nouse mielellään puuhun. (Helle 2004, 155.) Eteläisimmillä esiintymisalueillaan riekot viihtyvät talvisin rämeiden, korprien sekä hakkuuaukkojen reunoilla, joilla kasvaa koivu- ja pajuvesaikkoa. Lumipeitteen kasvaessa riekot siirtyvät peltojen ja niittyjen pajuvesakoihin. Pohjoisempina riekot viihtyvät harvahkoissa sekametsissä, jotka ovat lehtipuuvaltaisia. (Helle ym. 1987, 81.) Tunturissa riekot löytävät ravintoa pienten jokien ja purojen varsilta, joiden perässä suuret riekkoparvet voivat vaeltaa pitkiäkin matkoja. Etelämpänä vanhat riekkoparit ovat osoittautuneet tutkimuksissa hyvinkin paikkauskollisiksi. (Helle 2004, 155.)

2.2.4 Pyy

Pyy on Suomen metsäkanalinnuista pienin. Se viihtyy pienellä alalla, nuorisessa ja tiheissä sekametsissä. Kasvillisuuden tuoma suoja on pyylle erityisen tärkeä. Puhtaat kuusikot eivät kuitenkaan ole pyylle mieluisia, sillä ravinnon

on löydyttävä myös hyvin läheltä. Rehevät kasvupaikat ja vesistöjen, kuten purojen ja norojen, läheisyys ovat pyylle sopivaa elinympäristöä. (Helle 2004, 149.)

Pyy elää lähes vuoden ympäri samalla alueella. Siitä syystä kaiken mitä se tarvitsee vuoden aikana, on löydyttävä samasta paikasta. Yleensä pyyt viihtyvät tuoreilla, lehtomaisilla ja kuivilla kankailla sekä korprien reunamilla. Tällaiset kasvupaikat ovat usein kuusivaltaisia, mutta lehtipuustoa esiintyy myös runsaasti (Kuvio 4). Kehitysluokaltaan metsikön tulisi olla korkeintaan nuorta tai varttunutta kasvatusmetsää. (Kangas – Karsikko 1993, 25 – 26.)

Kuvio 4. Pyy poikanen kuusen suojassa (kuva: Eerojuhani Laine)

Kesällä pyynaaras vie poikasensa kosteiden korprien laidolle, jotka ovat lähellä tuoreita kankaita. Poikasille tärkeintä ravintoa ovat maanpinnan läheltä löytyvät hyönteiset. Poikaset siirtyvät vähitellen kasviravintoon, syöden mustikan versoja ja erilaisia ruohokasveja, kuten aikuisetkin linnut. Loppukesällä ja syksyllä pyiden tärkeintä ravintoa ovat marjat, erityisesti mustikka. Puolukoiden kypsyttyä pyitä voi tavata ruokailemassa puhtaissa männiköissä. Talvella pyiden ruokavalio koostuu lehtipuiden silmuista, norkoista ja oksien kärjistä. Pyy suosii leppää talvisin, mutta ravinnon vaihtaminen koivuun ei aiheuta ongelmia. Pohjoisempana koivu on tyypillisempää ravintoa, sillä leppää ei

ole niin runsaasti tarjolla. Sopivat ruokapaikat löytyvät talvisin peltojen ja soiden laidoilta. (Helle ym. 1987, 79 – 80.)

3 METSÄNHOITO RIISTANHOIDON VÄLINEENÄ YKSITYISMETSÄTALOUESSA

3.1 Metsänomistus ja sen merkitys

VMI 10:n mukaan yksityisten metsänomistajien omistuksessa metsätaloukseen pinta-alasta oli noin hieman yli puolet (52 %). Puuston tilavuudesta yksityisten omistuksessa on yli 60 prosenttia. Vuoden 2009 verotustietojen mukaan keskimääräinen tilankoko on noin 30 hehtaaria, kun mukaan on luettu vähintään kahden metsämaahehtaarin metsätilat. (Peltola - Ihalainen 2011, 41 – 42.)

Yksityismetsätalouden merkitys suomalaiselle metsäteollisuudelle on merkittävä. Suomen metsäteollisuuden käyttämästä kotimaisesta puusta 80 prosenttia tulee yksityismetsistä. Yksityismetsissä olevien hakkuumahdollisuuksien hyödyntäminen on Suomessa maailmanlaajuisesti katsottuna erittäin tehokkaalla tasolla. (Hornborg 2007, 1.)

Suomalaisella metsänomistajalla on päätösvalta metsiensä käytöstä. Suomalaisia metsänomistajia ohjataan lainsäädännön avulla, mutta metsänomistajien päätäntä halukkuus omistamistaan metsistä on silti tärkeässä roolissa, kuten Michael Hornborg kirjoittaa alustuksessaan Päättäjien 23. Metsäakatemiasa (2007). Tämä näkyy esimerkiksi vahvasti Natura- menettelyn ja METSO- ohjelmien kohdalla. Päättäjien ohjailman Natura- menettelyyn suomalaiset metsänomistajat suhtautuivat hyvin vastahakoisesti, mutta taas vapaaehtoinen suojeluohjelma METSO on otettu hyvin lämpimästi vastaan.

Metsänomistajakunta muuttuu yhteiskunnan rakennemuutoksen yhteydessä. Tulevaisuudessa yhä suurempi osa metsänomistajista asuu kaupungeissa. Suurin osa metsänomistajista asuu vielä kuitenkin maaseudulla. He yleensä myös asuvat omistamallaan tilalla. Kaupungistumisesta huolimatta metsät halutaan pitää suvun omistuksessa. Vapailta markkinoilta metsää on ostanut vain hieman yli kymmenes osa metsänomistajista. (Hänninen 2008, 28 – 29.) Suurin yksittäinen metsänomistaja ryhmä Suomessa on eläkeläiset. He omistavat 45 prosenttia yksityisistä metsistä. Metsänomistajien keski-ikä on Suomessa kohtalaisen korkea, noin 60 vuotta. Tämä osaltansa selittyy sillä, että

metsänomistajiksi tullaan perinnönjaon kautta, jolloin uudet omistajat ovat jo valmiiksi eläkkeellä tai juuri siirtymässä eläkkeelle. Toiseksi suurin ryhmä on palkansaajat, joita on noin kolmasosa metsänomistajista. (Hänninen – Karpinen – Leppänen 2011, 66.)

Suurin osa metsänomistajista on monitavoitteisia. Heitä on kolmas osa koko metsänomistajakunnasta. Monitavoitteinen metsänomistaja haluaa metsältään hyötyjä niin aineettomasti kuin taloudellisestikin, eli ulkoilu- ja työmahdollisuuksia sekä taloudellista turvaa. Taloudellisuus ja puuntuotanto ovat hyvin tärkeässä roolissa valtaosalla metsänomistajista. Metsänomistusta pidetään taloudellisessa mielessä monesti hyvänä sijoituksena. (Hänninen ym. 2011, 68.)

3.2 Tilakokojen kehitys

Metsätilat ovat vuosien saatossa pirstoutuneet. Alle kymmenen hehtaarin tilojen määrä on lisääntynyt vuosien 2006 ja 2010 välillä yli 5000 kappaleella ja 20 – 100 hehtaarin tilojen määrä vähentynyt lähes 1500 kappaleella. Suurten, yli sadan hehtaarin tilojen määrä on puolestaan hieman lisääntynyt. Vaikka yli sadan hehtaarin tiloja ei ole kuin viisi prosenttia metsätiloista, ne omistavat metsämaasta lähes kolmanneksen. Alle 20 hehtaarin tiloja on 60 prosenttia kaikista tiloista ja niiden osuus metsämaasta on 17 prosenttia. (Leppänen – Sevola, 2012)

Yhteismetsien omistuksessa on noin kaksi prosenttia metsämaan pinta-alasta, mutta niiden osuuden odotetaan kasvavan (Leppänen – Sevola, 2012). Yhteismetsät ovat yksityisiä maa-alueita, joita hoidetaan osakastilojen hyväksi. Jokaisen osakastilan äänivalta riippuu siitä, kuinka suuri osa tilasta on yhteismetsänkäytössä. (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, 2013a.) Yhteismetsien perustamista ja niihin liittymistä on helpotettu yhteismetsälain muutoksilla. Yhteismetsät ovat kooltaan vaihtelevia, sillä pienimmät ovat 20 hehtaarin kokoisia ja suurin noin 85 000 hehtaaria. Kaiken kaikkiaan yhteismetsiä on Suomessa hieman yli 250 kappaletta ja niiden kokonaispinta-ala on noin 560 000 hehtaaria. (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, 2013b.)

3.3 Riistanhoito ennen ja nyt

Vuosikymmenien saatossa tärkeimmät riistanhoitomenetelmät ovat vaihdelleet petopyynnistä ruokintaan. Edellä mainittujen ohella modernin riistanhoidon painopiste on nykypäivänä elinympäristöjen laadun parantamisessa. Tämä kehitys on luontevaa kun tiedetään että nykyaikaisen metsänhoidon tuloksena taimikoiden ja uudisalojen määrä on lisääntynyt järeiden vanhojen metsien kustannuksella. Kanalinnuista erityisesti metsolla on ollut vaikeuksia sopeutua muutoksiin. Kehityksen alkuvaiheessa olevissa metsissä viihtyvät lajit ovat hyötyneet lisääntyneistä uudisaloista. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi hirvieläimet metsäpeuraa lukuun ottamatta sekä jänis. (Väänänen 2005, 217, 219, 221.)

Kaikilla metsissä tehtävillä metsätalouden toimilla on joko suoria tai välillisiä, sekä hyviä että huonoja vaikutuksia metsäkanalintukantoihin. Metsäkanojen elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen ovat esimerkki suorista vaikutuksista. Esimerkkinä välillisistä vaikutuksista ovat metsien uudistusalat, jotka suovat myyrille otolliset lisääntymisolosuhteet heinittyneiden avohakkuu ja taimikkoalojen myötä. Voimakkaat myyräkannat puolestaan pitävät yllä elinvoimaisia pienpetokantoja, joiden kautta saalistuspaine myös kanalintuja kohtaan lisääntyy. Viime vuosina metsien inventoinnissa on todettu kanalintupoikueille elintärkeinä ravinnonlähteinä ja suojana toimivien mustikkavarustojen vähenemistä. Myös tämä toimii esimerkkinä välillisistä vaikutuksista liittyen samaan tapaan uudisalojen lisääntymiseen. (Härkönen 2004, 215.) Etelä-Suomen herkästi heinittyvillä uudisaloilla ongelma on selkeästi havaittavissa, mustikka ei selviä kilpailussa heinien kanssa (Väänänen 2005, 220).

Oikeat ratkaisut metsänhoidossa toimivat myös riistanhoitona. Riistaa suosivien menetelmien käyttö elinympäristöjen hoidossa vaikuttaa parhaimmillaan pysyvästi tai pitkälle tulevaisuuteen riistan eduksi. Tätä kutsutaan pitkävaikutteiseksi riistanhoidoksi. Metsäkanalintuja suosivien metsänhoitomenetelmien käytön myötä lisääntyisi myös muu metsäluonnon monimuotoisuus, jolloin riistanhoito ja metsänhoito yhdessä muodostuisivat luonnonhoidoksi. (Härkönen 2004, 216.) Huomionarvoista on, että myös aiemmin mainitut hirvieläimet sekä jänis hyötyvät metsien riistaa huomioivasta käsittelystä (Väänänen 2005, 221).

Erityisesti yksityismetsätaloudessa kanalintujen elinolojen parantamisen suurimmaksi ongelmaksi muodostuu mittakaavaongelma. Hyvänä esimerkkinä toimii metson soidinpaikka, joka soidinkeskuksineen ja päiväreviireineen kattaa helposti jopa 300 hehtaarin alan. Tällainen maa-alue saattaa kattaa jopa kymmeniä yksityisiä metsätiloja. Jokaisella metsänomistajalla on omat tavoitteensa ja arvonsa metsiensä suhteen. Näin ollen on selvää että metson soidinalueen hoito tällaisilla useita tiloja kattavalla alueella on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. (Härkönen 2004, 216.) Kannattaa huomata että myös tilatasolla voidaan melko pienilläkin toimilla saada aikaan merkittäviä parannuksia esimerkiksi kanalintujen poikueympäristöihin, tai vaikkapa reviiriuskollisen pyynn elinoloihin. (Väänänen 2005, 220.)

Uusia riistaa suosivia menetelmiä kehitetään jatkuvasti. Erinomainen esimerkki pienelläkin alalla toteutettavissa olevasta toimesta on täysin uusi innovaatio vesiensuojelun saralla, niin sanottu pienkosteikko. Eeva Mustanojan (2013, 16 – 17) mukaan pienkosteikko on vaihtoehtoinen menetelmä erityisesti metsätalouden vesiensuojeluun. Pienkosteikko kerää ojitusalueelta tulevia ravinteita ja kiintoaineita vähentäen näin luonnonvesien kuormitusta. Lisähyötynä kosteikko tarjoaa ravintoa ja suojaa monenlaiselle riistalle, sekä lisää monimuotoisuutta perinteisiin menetelmiin verrattuna.

Jos metsäkanalintupainotteisia metsänhoitomenetelmiä saataisiin käytäntöön laajemmassa mittakaavassa, olisi tällä suotuisia vaikutuksia kanalintukantoihin tulevaisuudessa. Tämä asettaa käytännön toimista vastaavalle metsäsektorille suuria ammattitaitovaatimuksia. (Väänänen 2005, 220.)

3.4 Hakkuut yksityismetsissä

Vuonna 2010 kasvatushakkuiden pinta-alat Suomen metsissä olivat 532 900 hehtaaria. Näistä hakkuista 428 300 hehtaaria tapahtui yksityismetsissä, ja loput hieman yli 100 000 hehtaaria valtion ja metsäteollisuuden omistamissa metsissä. Vastaavat luvut uudishakkuiden osalta olivat 168 700 hehtaaria, joista yksityismetsien osuus oli 126 400 hehtaaria. (Juntunen – Herrala-Ylinen 2011, 150 – 153). Näiden lukujen valossa on helppo arvioida kuinka

suuri merkitys yksityismetsätaloudella on esimerkiksi riistan elinympäristöjen, sekä muun metsien monimuotoisuuden kehityksen kannalta katsottuna.

Harvennushakkuulla tavoitellaan ensisijaisesti puuston järeytymistä sekä sen laadun paranemista. Harvennuksesta saadaan myös hakkuutuloja. Tavallisesti harvennushakkuussa poistetaan valtapuustoa haittaavia huonolaatuisia ja kehityksessä jälkeenjääneitä puita. Yleensä puuston hakkuun jälkeinen tavoitetiheys asetetaan harvennusmallien osoittamalle tasolle. (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 2006, 38.)

Taimikkovaiheen jälkeen toteutettavaa ensimmäistä kasvatushakkuuta kutsutaan **ensiharvennukseksi**. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion (2006, 39) mukaan taimikkovaiheesta lähtien metsää pyritään käsittelemään siten, että ensiharvennus tulee ajankohtaiseksi 10 – 15 metrin pituudessa (Kuvio 5).

Kuvio 5 Ensiharvennettu männikkö (Kuva: MPorciusCato)

Metsänuudistamisen tavoite on saada mahdollisimman nopeasti ja vähäisin kustannuksin uusi puusukupolvi vanhan päätehakkuukypsyys saavuttaneen metsän tilalle (Valkonen 2008, 145). Lähtökohtaisesti uudistuskypsyys peruste on puuston järeys. Jossain tapauksissa metsä voidaan uudistaa myös iän perusteella. Näin menetellään tapauksissa, joissa metsä on ollut

esimerkiksi pitkään harventamatta, eikä näin ollen ole saavuttanut uudistuskypsyden läpimitan alarajaa. Taloudellisuus on yleisin uudistuskypsyden mittari. Taloudellinen uudistuskypsyys tarkoittaa sitä, että metsänomistajan vaihtoehtoisen sijoituskohteen tuotto kasvaa pysyvästi metsän tuottoa suuremmaksi. (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 2006, 32 – 33.)

Metsän uudistamisella voidaan kuitenkin tavoitella eri asioita riippuen metsänomistajasta, kasvupaikasta tai vaikkapa olosuhteista. Uudistamisen vähimmäistavoitteen määrittää metsälaki ja -asetus sekä maa- ja metsätalousministeriön päätös metsälain soveltamisesta. Ministeriö on päätöksessään määrittänyt muun muassa noudatettavat vähimmäistiheydet ja puulajisuhteet. (Valkonen 2008, 145.)

Metsänviljely **avohakkuun** (kuvio 6) jälkeen tehdään joko **istuttaen** tai **kylväen** (Jalkanen ym. 2011, 85). Menetelmän valintaan vaikuttavat monet seikat, kuten metsikön sijainti ja puusto, kasvupaikan laatu, kohteen vaatima maanmuokkausmenetelmä, uudistamismenetelmien taloudellisuus, tulevalle taimikolle asetetut vaatimukset, maisema arvot sekä metsätuhot. (Hyppönen 2005, 56.)

Kuvio 6. Avohakkuualue (Kuva: Tero Laakso)

Luontaisen uudistamisen menetelmää Suomessa käytetään pääosin mäntyä uudistettaessa. Kuusen luontainen uudistaminen on vähäisempää johtuen enimmäkseen huonoista kokemuksista siihen liittyen. (Hyppönen 2005, 62.) Kuusen luontaisen uudistamisen menetelmiä kutsutaan suojuspuuhakkuuksi tai kaistalehakkuuksi. Usein perinteinen suojuspuumenetelmä tarkoittaa jo olemassa olevan taimiaineksen suosimista ja vapauttamista jättämällä uudisalalle 100 – 300 runkoa hehtaarille. (Hyppönen 2005, 71.)

Mäntyä uudistettaessa luontaisesti puhutaan siemenpuuhakkuusta (kuvio 7). Tässä menetelmässä uudisalalle jätetään kohteesta riippuen 20 – 80 kpl hyvälaatuista siemenpuuta hehtaarille. Kehityskelpoisen taimikon synnyttyä siemenpuut poistetaan ylispuuhakkuussa. (Hyppönen 2005, 63.)

Kuvio 7. Siemenpuusto (Kuva: Zindex)

Vaihtoehtoisena menetelmänä avohakkuulle voidaan käyttää **poiminta- ja pienaukkohakkuuta**, sekä niiden välimuotoja. Esimerkiksi maisema- ja ympäristöarvojen, sekä erilaisten monikäyttötavoitteiden lisääntymisen myötä kiinnostus näitä metsän peitteisyyden säilyttäviä menetelmiä kohtaan on kas-

vanut. (Valkonen 2010, 9, 22.) Tähän kysyntään vastaa osaltaan vuoden 2014 alussa voimaan tuleva uusi metsälaki. Laki antaa maanomistajalle paremmat mahdollisuudet esimerkiksi jatkuvan kasvatuksen käyttöön, tai vaikkapa erilaisten riistan- ja ympäristönhoitotavoitteiden toteuttamiseen. (MTK, 2012.)

Poimintahakkuun edellytyksenä on metsän kasvattaminen eri-ikäisenä ja -rakenteisena. Poimintahakkuuta suoritetaan säännöllisesti noin 10 – 20 vuoden välein. Eri-ikäisrakenne saadaan aikaan hakkaamalla pääasiassa suuria yksittäisiä puita. Hakkuiden keskittyessä suuriin tukkipuihin saadaan myös hakkuutuloja. Hakkuun myötä poistuneiden puiden jättämissä aukoissa kasvavien pienempien puiden kasvu nopeutuu. Tämä perustuu valon- ja käytävissä olevien ravinteiden- ja veden määrän lisääntymiseen. (Valkonen 2010, 15 – 16.)

Kuten Valkonen (2010, 20 – 22) kirjassaan mainitsee, pienaukkohakkuussa uudistaminen tapahtuu vähitellen hakkaamalla metsikköön pieniä aukkoja, jotka taimettuvat luontaisesti reunametsän avulla. Suunniteltu uudistamisen kulku sekä uudistamistavoitteet määräävät jokaisella hakkuukerralla tehtävien aukkojen koon ja määrän.

3.5 Metsänhoitotoimenpiteiden suunnittelun ja toteutustavan merkitys

Nykyaikainen metsätalous muuttaa metsämaisemia esimerkiksi erilaisten hakkuiden vaikutuksesta sadoilla tuhansilla hehtaareilla vuosittain. Siksi hakkuiden yhteydessä tehtävillä käytännön toimilla on ratkaiseva merkitys kanalinujen ja muun riistan kannalta. (Härkönen 2002, 31 – 32.)

Heti metsää uudistettaessa tulisi ottaa huomioon tulevan puuston koko-, tiheys- ja puulajivaihtelu. Tätä voidaan lisätä jättämällä uudisalalle jo olemassa oleva kasvatuskelpoinen taimiaines, kuten kuusialikasvos. Suositeltavaa on jättää hakkuualalle muutamia riistatiheikköjä. Tällaisena toimivat erinomaisesti esimerkiksi säästöpuuryhmät sekä suon ja kankaan vaihettumisvyöhykkeet. Erilaisiin reuna-alueisiin, pieniin kosteisiin painanteisiin sekä muhin vastaavan tyyppisiin paikkoihin sijoitetut riistatiheiköt tarjoavat suojaa niin aikuisille metsäkanalinnuille kuin poikueillekin. Myös kanalinujen pesien säilymi-

sen kannalta tiheiköillä on merkittävä rooli. (Putaala – Marjakangas – Rautainen 2011, 113, 115.)

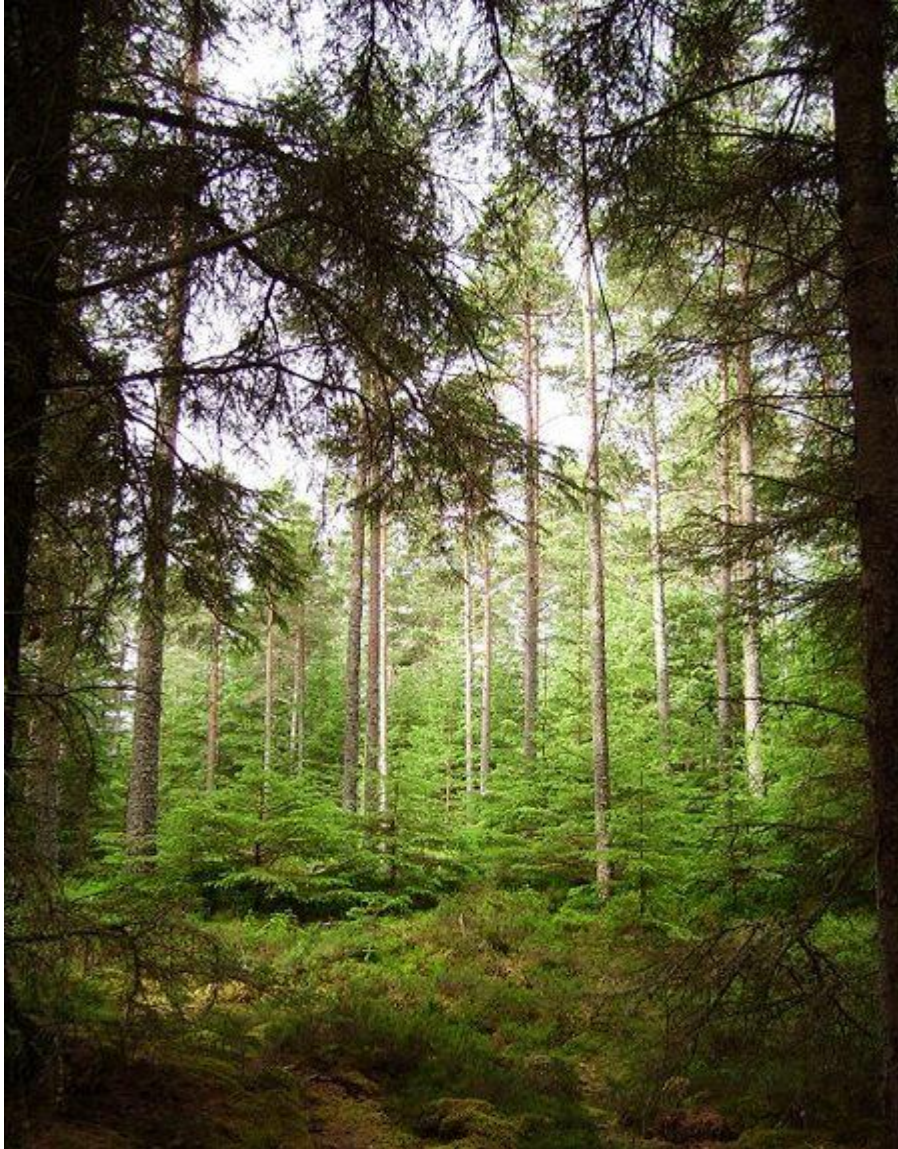
Säästöpuuryhmiä suunniteltaessa tulisi kiinnittää huomiota niiden sijoitteluun ja kokoon. Metsäkanalintujen kannalta suositeltavinta olisi tehdä yksi suuri säästöpuuala usean pienen sijaan. Varpujen määrä on myös seikka, joka tulee ottaa huomioon. Jos mahdollista, säästöryhmän paikaksi tulisi valita mahdollisimman runsasvarpuinen alue metsiköstä. (Putaala ym. 2011, 114 – 115.)

Laajat metsojen soidinpaikoille kohdistuvat avohakkuut johtavat usein metso-
kukkojen soimiseen erillään, tai pahimmillaan jopa soitimen kuolemaan. Pienet alle 50 metrin levyiset aukot tai harvennusalat voivat olla metsolle mieluisia. Soidinpaikka voi jopa siirtyä harvennetulle alueelle, jossa alikasvospuusto on harvempaa. (Valkeajärvi – Ijäs – Lamberg 2007, 115 – 116.)

Metson soidinpaikkoja sisältäviä metsiköitä uudistettaessa merkittävässä roolissa ovat varovaiset ja vaiheistetut hakkuut. Kasvatushakkuut puolestaan voidaan suorittaa normaaliin tapaan, paikoin jopa harvennusmallien alarajoille. Metsän rakenteen tulisi olla vaihteleva sisältäen tiheämpiä ja väljempiä alueita toistensa lomassa. Myös lehtipuusekoituksen säilyttäminen lisää metsän sopivuutta metsolle. Avainasia metsänkäsittelyssä on metsän säilyminen peitteisenä. (Putaala ym. 2011, 117.)

Erilaisilla kasvatusmetsiin tehtävillä toimenpiteillä voidaan vaikuttaa suuresti metsäkanalintujen elinympäristöihin. Ajoissa tehdyllä kasvatushakkuulla on esimerkiksi varpuja kuten kanalinnuille tärkeää mustikkaa elvyttävä vaikutus. Tämä perustuu valon määrän lisääntymiseen kenttäkerroksessa. Kasvatusemetsien soveltuvuutta metsäkanalinnuille voidaan parantaa merkittävästi esimerkiksi alikasvoson (kuvio 8) säästämisellä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennen hakkuuta tehtävässä ennakkoraivauksessa poistetaan alikasvos ainespuun runkojen tyviltä noin metrin säteeltä, sekä muualta vain hakkuuta haittaava alikasvos. Kaikki muu säästetään suojaksi riistalle. Tämä toimintamalli on järkevää myös kustannustehokkuuden kannalta. (Putaala ym. 2011, 113 – 115.)

Puulajivalintaan tulisi kiinnittää huomiota myös havumetsikön reuna-alueilla, kuten taimikon-, suon- tai uudisalan reunassa. Suosittaessa koivua näillä reuna-alueilla sen tiedetään kasvavan runsasurpuiseksi, tarjoten näin talviraivintoa teerelle ja pyylle. (Saaristo 2012, 68.)

Kuvio 8. Kuusialikasvos männikössä (kuva Richard Webb)

3.5.1 Maanmuokkaus

Maanmuokkauksen tarkoitus on Eino Mälkösen (2001, 124 – 125) mukaan parantaa edellytyksiä metsänuudistamisen onnistumiselle. Maan rakenteen lisäksi muokkaus parantaa maan lämpö-, vesi- sekä ravinneoloja. Näin taimien kasvuedellytykset paranevat myös pitkällä aikavälillä.

Maalaji, vesitalous sekä uudistamismenetelmä ovat seikkoja joiden perusteella valitaan kullekin uudisalalle sopiva maanmuokkausmenetelmä. Muokkauksen perusmenetelmiä ovat äestys, laikutus, mätästys sekä säätöauraus. (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 2006, 37.)

Eri maanmuokkausmenetelmillä ja muokkauksen ajoituksella on suuri merkitys metsäkanalintujen kannalta. Mahdollisuuksien mukaan tulisi käyttää mahdollisimman kevyitä maanmuokkausmenetelmiä, tai jättää jopa muokkaus kokonaan tekemättä varvuston säästämiseksi. Kanalintujen pesinnän ajoituksessa juuri alkukesään on pesien säästymisen kannalta tärkeää siirtää maanmuokkausta juhannuksen jälkeiseen aikaan. Jos muokkaus kuitenkin tehdään ennen juhannusta, olisi tärkeää pyrkiä löytämään uudisalalla sijaitsevat pesät ja merkitä ne. (Putala ym. 2011, 114 – 115.)

Ruotsalaista alkuperää oleva niin kutsuttu siemen briketti on antaa mahdollisuuden kevyempien maanmuokkausmenetelmien käyttöön, tai jättää parhaassa tapauksessa jopa muokkaus kokonaan tekemättä. Briketti valmistetaan puristamalla yhteen erilaisia maakerroksia, jonka jälkeen sen sisään laitetaan kaksi siementä. Briketti sisältää myös siementen tarvitsemat ravinteet. Kiekko laitetaan maahan paljolti potti putkea niin ulkonäöltään, kuin toimintaperiaatteeltaan muistuttavalla laitteella. Etuna taimiin verrattuna on esimerkiksi kiekkojen vaatima huomattavasti vähäisempi tilan tarve ja niiden keveys. (Bildström 2006.)

3.5.2 Taimikonhoito

Metsätalastollisen vuosikirjan (2011, 132) mukaan taimikonhoitoa tehtiin yksityismetsissä lähes 110 000 hehtaarilla vuonna 2010. Tämä lukema havainnollistaa sitä, millaisissa mittakaavoissa kasvaviin metsiimme olisi mahdollista vaikuttaa.

Taimikonhoidolla on ratkaiseva merkitys siihen, kuinka hyvälaatuinen ja tuotava puusto paikalla tulevaisuudessa kasvaa (kuvio 9). Taimikonhoidossa puhutaan joko harvennuksesta tai perkauksesta riippuen siitä, mikä käsittelyn tarkoitus on. Harvennuksessa kasvatettavan puuston tiheyttä säädellään vastaamaan tulevalle puustolle asetettuja tavoitteita. Perkauksessa puolestaan

poistetaan kasvatettavaa pääpuulajia häiritsevä puusto. Taimikon varhais-
hoidolla tarkoitetaan nuorta taimikkoa uhkaavan tiheän lehtipuuston poista-
mista. Yleensä taimikonhoito toteutetaan kuitenkin noin 3 – 8 metrin valtapi-
tuudessa puulajista riippuen. Taimikonhoito toteutetaan sellaiseen tiheyteen,
että se voi kasvaa ensiharvennukseen saakka ilman toimenpiteitä. (Varmola
2001, 169.)

Kuvio 9. Hoitamaton taimikko (Kuva: Mika Kauppi)

Kanalintujen kannalta taimikonhoidossa on tärkeää kiinnittää huomiota sen
oikea-aikaisuuteen, taimikoiden puulajivalintaan sekä mahdollisuuksien mu-
kaan 10 – 30 prosentin lehtipuuosuuden varmistamiseen. Ajallaan tehty tai-
mikonhoito edistää varvuston elpymistä valon määrän lisääntyessä. (Putala
ym. 2011, 114 – 115.)

Metsäkanalintujen sekä muun monimuotoisuuden kannalta sekametsät ovat
edullisin ratkaisu. Usean puulajin metsiköitä suosittelee tietyissä tapauksissa
myös Hyvän metsänhoidon suositukset. Tällaisia ovat esimerkiksi kuusi-koivu

sekametsät, sekä tuoreenkankaan männiköissä koivun ja kuusen säilyttäminen sekapuustona. (Saaristo 2012, 67.)

Monimuotoisuuden kannalta lehtipuusekoitus havupuutaimikoissa on erityisen tärkeää. Jaloja lehtipuita, sekä yksittäisiä pihlajia, raitoja ja haapoja tulisi jättää taimikkoon mahdollisuuksien mukaan. Taimikonhoidossa käsittelyn ulkopuolelle kannattaa jättää erityisesti kosteat painanteet sekä muutamia lehtipuuryhmiä, jotka tarjoavat suojaa sekä pesäpaikkoja kanalintujen lisäksi myös monille muille eläimille. (Riikilä 2010, 32 – 34.) Tarpeetonta perkaamista tulisi välttää myös muilla puuntuotannollisesti vähempiarvoisilla paikoilla, kuten kalliokoissa sekä suon- ja kankaan vaihettumisvyöhykkeillä (Saaristo 2012, 68).

3.5.3 Kunnostusojitus

Kunnostusojituksen tarkoitus on parantaa aiemmin ojitetun alueen ajan saatossa heikentyntä vesitaloutta puiden kasvulle otollisemmaksi (Jalkanen ym. 2011, 95). Metsäojitetun suon kuivatustilanteen heikkenemisen myötä voidaan olla tilanteessa, jossa alue tulisi kunnostusojittaa. Kuivatustilannetta heikentää yleensä esimerkiksi suonpinnan painuminen ja sitä kautta turvekerroksen tiivistyminen, ojien tukkeutuminen muun muassa kasvillisuuden lisääntymisen, ojaluisien sortumisen tai vaikkapa ojien syöpymisen ja lietty-misen myötä. Toisinaan kunnostusojitusta joudutaan harkitsemaan esimerkiksi aikoinaan kuivatusteknisesti väärin suoritettujen ojituksen vuoksi. Runsaspuustoisella ojitusalueella kunnostusojitustarve tulee usein ajankohtaiseksi vasta päätehakkuun jälkeen. Tällaisilla alueilla puuston vettä haihduttavan vaikutuksen ansiosta alueen vesitalous pysyy usein hyvänä. (Päivänen 2007, 274 – 275.)

Ojitusten vaikutukset riistan kannalta ovat toisaalta hyviä ja toisaalta huonoja. Metsäojitus muuttaa suon kasvillisuutta. Esimerkiksi koivu ja paju lisääntyvät, jonka ansiosta esimerkiksi teeren ja pyyn talviravinnon saanti helpottuu. (Päivänen 2007, 303.) Laajemmassa mittakaavassa asiaa tarkasteltuna ojituksen huonoja vaikutuksia pidetään kuitenkin yleensä hyviä vaikutuksia merkittävämpinä. Veli-Matti Väänäsen mukaan (2002, 33) aikoinaan suuressa määrin

toteutettujen metsäojitusten seurauksena Suomen metsissä on vähän metsäkanoille tärkeitä kosteita rämeitä ja korpia.

Metsäkanalintujen poikueympäristöinä korvet, sekä kankaan ja ojittamattoman vähäpuustoisien suon vaihtumisvyöhykkeet ovat korvaamattomia (kuvio 10). Myös aikuiset kanalinnut viihtyvät niissä kesäisin. Metsäojituksen vuoksi tällaiset luonnontilaiset reuna-alueet ovat vähentyneet huomattavasti. Metsätaloustoimien yhteydessä nämä alueet tulisi säilyttää mahdollisimman luonnontilaisina. Toisin sanoen hakkuissa säästetään vyöhykkeen suon puolella kasvava puusto. Myös kunnostusojituksen yhteydessä tulisi välttää ojien kaivamista vaihtumisvyöhykkeelle. (Putala ym. 2011, 115.)

Kuvio 10. Suon ja kankaan vaihtumisvyöhyke (Kuva: Mika Kauppi)

Eräs huomionarvoinen seikka metsäojituksessa on sen kanalintujen poikas- tuottoa heikentävä vaikutus. Tähän osasyynä ovat petolintujen helpommat saalistusmahdollisuudet ja tätä kautta kohonnut saalistuspaine (kuvio 11). Petolintujen saalistusta voidaan hankaloittaa katkaisemalla näkymää jättämällä ojalinjoille tiheäpuustoisia nipistyskohtia. (Putala ym. 2011, 115.)

Ojitettuja soita voidaan palauttaa luonnontilaisen kaltaisiksi erilaisilla ennallistamistoimilla. Aiemmin kaivettuja oja voidaan jättää kunnostusojituksen yhteydessä perkaamatta tai tukkia. Näin voidaan menetellä esimerkiksi ojiteuissa korvissa, tai ojituksesta huolimatta kitumaaksi jääneillä soilla, joita voidaan ennallistaa riekkosoiaksi. Kunnostusojituksen yhteydessä ennallistettua suota voidaan hyödyntää vesiensuojelussa käyttämällä sitä pintavalutuskenttänä. Kokemukset valtion metsissä tehdyistä riekkosoiden ennallistamisista osoittavat riekon hyötyneen toimenpiteistä. Myös kangasmaiden vesitalouden parantamiseksi luonnontilaisille soille kaivettuja oja voidaan käsitellä samoin, jos ojan kunnostus ei ole kangasmaan vesitalouden kannalta välttämätöntä. (Putaala ym. 2011, 115, 118 – 119.)

Kuvio 11. Metsäoja (Kuva: Zindex)

3.5.4 Metsätiet

Suomessa metsäteitä on rakennettu vuosien saatossa yhteensä yli 130 000 kilometriä. Monilla alueilla metsätieverkoston tiheys on jo saavuttanut taloudellisin perustein asetetun tavoitetason. Tämän vuoksi nykyään panoste-

taankin enemmän metsätieverkoston ylläpitoon perusparannuksin. (Luonnontila.fi 2011.)

Metsätilastollisen vuosikirjan (2011, 153) mukaan vuonna 2010 yksityisten omistamilla mailla uusia metsäteitä rakennettiin 346 kilometriä, joka on hieman alle puolet koko maassa yhteensä tehdyistä metsäteistä. Metsäteiden perusparannuksia tehtiin Suomessa vuonna 2010 yhteensä 3324 kilometriä, josta yksityismaiden osuus oli hieman yli puolet.

Metsäteiden merkitys metsätalouden puuhuollolle on korvaamaton säästämällä ajo- ja kuljetuskustannuksia esimerkiksi erilaisissa metsänhoito- ja metsänuudistamistöissä. Maatalouden lisäksi metsäteillä on suuri merkitys myös monille muille elinkeinoille, virkistyskäyttöä ja pelastustoimintaa unohtamatta. (Kokkonen 2003, 4 – 5.)

Luonnontila.fi sivuston mukaan tiheää metsäautotieverkostoa pidetään osasyllisenä, ellei jopa merkittävimpänä tekijänä metsien pirstoutumiskehitykselle. Kuten tuoreessa Suomen metsäkanalintujen hoitosuunnitelma luonnoksessa (2012, 4) todetaan, on kanalintujen elinympäristöjen pirstoutuminen yksi pääsyy kantojen laskuun.

Metsäteiden myötä erilaiset metsien monikäyttömahdollisuudet (kuten marjastus, sienestys, metsästys ym. virkistyskäyttö) lisääntyvät merkittävästi. Metsien erämaaluonteiset piirteet (kuten luonnontilaisuus, asumattomuus, tiettömyys, laajuus ja syrjäisyys) vähenevät. (Kokkonen 2003, 6, 13.) Metsäkanalintuihin kohdistuva ja kaikkialle ulottuva metsästyspaine on lisääntynyt merkittävästi, ollen osasyynä kanalintukantojen taantumiseen (Huhtala – Ylönen 2011). Yhteenvedon voidaan siis todeta, että metsäteillä on merkittävä vaikutus metsäkanalintujen elinympäristöihin ja niiden kannankehitykseen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA VASTAUSAKTIIVISUUS

Tutkimuksen aineiston keräys suoritettiin postikyselynä metsänomistajille. Vastaaminen oli myös mahdollista Internetissä Webropol-tiedonkeruujärjestelmän avulla. Metsänomistajille annettiin postitse lähetettävän kyselyn mukana ohjeistus Internetissä tapahtuvaa vastaamista varten.

Alueellinen jako metsänomistajissa tehtiin sen mukaan, millä Metsäkeskus alueella metsänomistajat asuvat. Metsäkeskus alueiksi valittiin Häme – Uusimaa, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala ja Lappi. Metsänomistajien tilojen sijainnilla ei tässä rajauksessa ollut merkitystä.

Metsänomistajien yhteystiedot hankittiin Suomen Metsäkeskuksen metsänomistajarekisteristä. Metsäkeskuksen järjestelmästä suoritettiin 2500 maanomistajan satunnaisotanta, joka suhteutettiin tasaisesti kunkin neljän Metsäkeskusalueen perusjoukon mukaan. Metsänomistajien lukumäärä eri alueilla vaihtelee suuresti, jonka vuoksi myös postittamiemme kyselyiden määrä vaihteli alueiden kesken.

Varsinainen kyselylomakkeen luonnostelu aloitettiin syksyllä 2012 ja sitä muokattiin yhdessä Suomen riistakeskuksen ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkijoiden kanssa. Kyselyssä selvitettiin metsänomistajien ikää, sukupuolta, koulutustaustaa, ammattiasemaa, vastaajan luontoharrastuneisuutta, kiinnostusta eri riistalajien tukemiseen omistamallaan metsätiloilla, mielipiteitä eri metsänhoitotoimenpiteiden vaikutuksista metsäkanalintuihin ja kiinnostusta erilaisten riistaa suosivien toimenpiteiden käyttämisestä tulevaisuudessa. Saatekirje ja kyselylomake ovat liitteinä tutkimuksen lopussa (Liite 1 ja 2).

Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin käyttäen Excel taulukkolaskenta- ja SPSS-ohjelmistoja. SPSS-ohjelmalla suoritettiin myös χ^2 -testit, jotka mitaavat jakaumien riippumattomuutta. Aineistosta tehtiin pääasiassa ristiintaulukointeja, jotka esitellään pylväsdiagrammien avulla.

Kyselytutkimuksemme vastausprosentti muodostui varsin alhaiseksi. Yhteensä 2500 lähetetystä lomakkeesta saimme takaisin vain 408 kpl. Lisäksi netissä Webropolin kautta kyselyyn vastasi 34 maanomistajaa. Vastaukset jakautuivat kuitenkin kohtalaisen tasaisesti eri alueiden kesken. Aktiivisinta vastaaminen oli Lapin ja Häme – Uusimaan alueilla, joiden vastausaste oli noin 19. Pohjois-Karjalassa vastausprosentti oli 18, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan jäädessä 15 prosenttiin. Palautettuja tai kokonaan vastaamatta jääneitä lomakkeita tuli kaikkiaan noin 60 kappaletta.

Syitä alhaiseen vastausasteeseen on varmasti useita. Eräs ehkä merkittävin tekijä alhaisissa vastausmäärissä voi liittyä kyselyn toteuttamisajankohtaan. Lomakkeiden postitus tapahtui 7.12.2012, eli lähestyvien joulukiireiden aikaan. Parempi ratkaisu olisi ehkä ollut siirtää postitusajankohta vuoden 2013 alkuun.

Huolimatta nettivastaamisen vaivattomuudesta, sekä sen kautta vastanneille luvatuista paremmista palkinnoista, jäi kiinnostus tähän vaihtoehtoon vaisuksi. Osin alhainen kiinnostus netin käyttöön voisi selittyä vastaajien ikäjakamalla. Lähes kolme neljästä vastaajasta oli yli 55-vuotiaita. Saattaa olla, että tämän ikäluokan ihmisissä on vielä aika vähän netin käyttöön tottuneita.

Yksi syy vastaamattomuuteen on luultavasti kaikesta huolimatta itse kyselylomakkeessa. Kyselylomake olisi ollut tärkeää testata kunnolla pienellä testiryhmällä, jonka kautta olisimme saaneet kommentteja lomakkeen mahdollisista ongelmakohdista. Esimerkiksi toisen sivun viimeiseen kysymykseen, jossa viitattiin tuoreeseen metsäkanalintujen hoitosuunnitelmaan, ja jossa kysyttiin vastaajan arviota metsäkanalintujen nykyistä suuremman huomioonvoinnin vaikutuksista tiloillaan, saatiin muutamia kommentteja kysymyksen vaikeudesta. Kommentoijien mukaan kysymys oli jopa hieman johdatteleva, sekä vaikeasti ymmärrettävä. Edellä mainittuun, sekä sitä seuraavaan kysymykseen, jossa pyydettiin arvioimaan toimenpiteiden vaikutuksia kanalintujen viihtymiseen, oli vastattu muita tutkimuksen kysymyksiä heikommin. Osa oli kokenut näiden kysymysten mittaavan heidän tietotasoaan, eikä mielipiteitään. Ehkä juuri näistä syistä johtuen 7 – 10 prosenttia muihin kysymyksiin

vastanneista jätti näihin kahteen kysymykseen kokonaan tai osittain vastamatta.

Voi kysyä, olivatko palkinnot tarpeeksi houkuttelevia, vai olisiko ehkä pitänyt olla yksi iso pääpalkinto, sekä muita pienempiä. Kaikkien vastanneiden kesken arvottiin kolme 100 euron lahjakorttia K-rautaan. Lisäksi netin kautta vastanneiden kesken arvottiin kaksi ylimääräistä sadan euron lahjakorttia. Metsäkeskukselta saamiemme maanomistajatietojen osittainen paikkansapitämättömyys vaikutti varmasti osaltaan vastausten vähyyteen. Saimme kyselyn vastaanottaneilta muun muassa tiedusteluja, joissa todettiin kyseessä olleen tilan omistussuhteiden muuttuneen jo vuosikymmeniä sitten. Näin ollen Metsäkeskuksen tietojen ajantasaisuus jäi hieman epäilyttämään.

Lomakkeen sekä saatekirjeen muotoiluun käytimme runsaasti aikaa, jotta vastaanottajat saataisiin kiinnostumaan tutkimuksesta, eikä vastaaminen tuntuisi liian vaikealta tai työläältä. Saatekirjeessä olisimme ehkä voineet tuoda paremmin esille sen, että kysely liittyi opinnäytetyöhömme. Voi olla että sitä kautta olisimme opiskelijoina saaneet enemmän sympatiaa, ja näin lisää vastauksia. Maanomistajilla oli vastaamiseen aikaa lähes kaksi viikkoa, mikä nähdäksemme pitäisi olla riittävä aika.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida vastausprosentilla ja vertaamalla muihin vastaavanlaisiin tutkimuksiin. Heikosta vastausaktiivisuudesta huolimatta tutkimusaineisto on riittävän kattava tutkimuksen suorittamiseen. Tutkimuksemme vastaajakunnan rakenne on hyvin samanlainen ja osin jopa identtinen verrokkiaineistona käyttämämme tutkimuksen kanssa. Vastaajakunnan rakennetta verrataan verrokkiaineistoon tutkimustuloksissa (5.1 Vastaajien taustat).

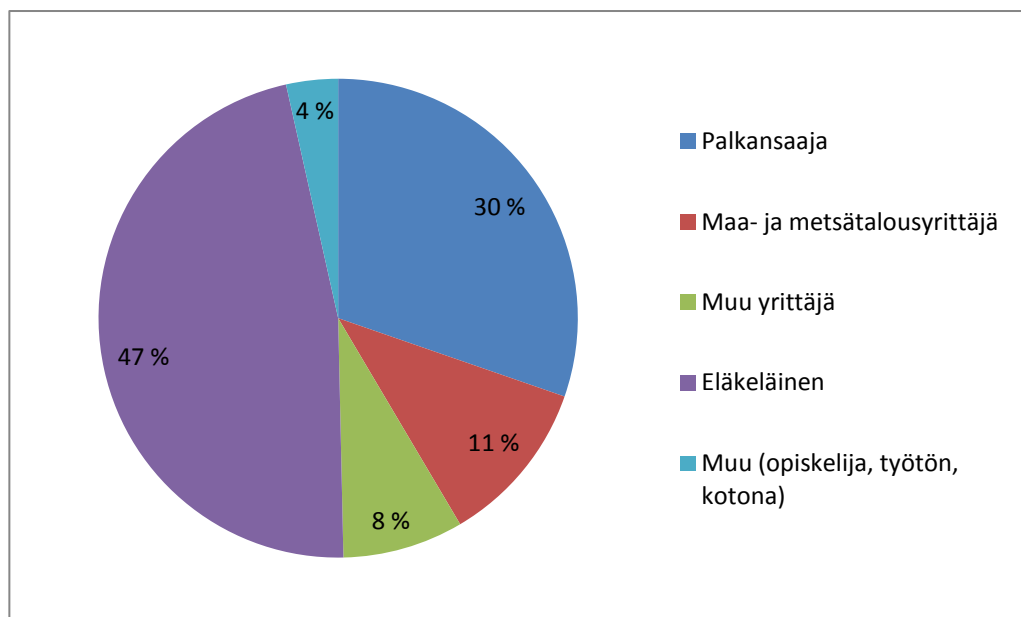
5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Vastaajien taustat

Kyselyyn vastanneiden metsänomistajien taustat vastaavat osin hyvinkin tarkasti tutkimuksessa käyttämämme verrokkiaineiston metsänomistajia. Verrokkiaineistona käytimme Metsäntutkimuslaitoksen vuonna 2009 keräämään aineistoon perustuvaa Suomalainen metsänomistaja 2010 tutkimusta. Tutkimuksessa Metsäntutkimuslaitos selvitti metsänomistajiin ja tiloihin liittyviä rakennepiirteitä sekä metsätaloudellista käyttäytymistä vuosina 2004 – 2008 (Hänninen ym. 2011, 18).

5.1.1 Metsänomistajien ammattiasema sekä koulutustausta

Kyselyymme vastanneiden ammattiaseman jakautuminen vastasi erittäin hyvin Metsäntutkimuslaitoksen Suomalainen metsänomistaja 2010 tutkimuksen tuloksia. Suurimman vastaajaryhmän, eli eläkeläisten osuus poikkesi ainoastaan kaksi prosenttiyksikköä (45 %) edellä mainitun tutkimuksen tuloksista. Palkansaajien osuudet ovat identtiset. He ovat toiseksi suurin ryhmä 30 prosentin osuudella. Suurin eroavaisuus verrokkiaineistoon ilmeni maa- ja metsätalousyrittäjien osuudessa, joita tutkimukseemme vastanneissa oli viisi prosenttiyksikköä vähemmän (katso kuvio 12).

Kuvio 12. Vastaajien jakautuminen ammattiaseman mukaan

Kyselyymme vastanneista 13 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä metsäalalla. Kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki heistä oli miehiä. Noin kymmenys metsäammattilaisista oli akateemisesti koulutettuja. Muut koulutustaustat olivat melko tasaisesti edustettuina vajaan kolmanneksen osuuksilla jokainen. Ammattiasemaltaan hieman alle puolet oli palkansaajia, vajaan viidenneksen toimiessa maa- ja metsätalousyrittäjinä. Vajaa kolmannes metsäammattilaisista oli eläkeläisiä.

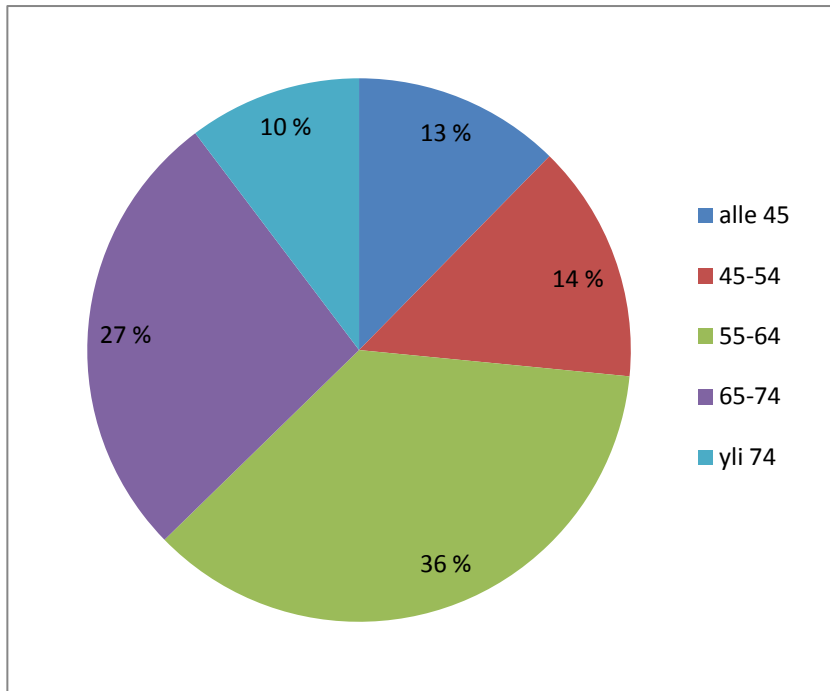
Selkeästi eniten vastaajia tuli lukio- ja ammattikoulupohjalta (34 %). Koulutustaustaltaan peruskoulutaustaiset vastaajat kiinnostivat meitä tiettyjen hieman muista ryhmistä poikkeavien vastausten vuoksi. Tyypillinen peruskoulutaustainen maanomistaja on yli 55-vuotias eläkkeellä oleva mies. Ainoastaan alle kymmenys peruskoulutaustaisista oli alle 54-vuotiaita.

5.1.2 Vastaajien sukupuoli- ja ikäjakauma

Metsäntutkimuslaitoksen mukaan vuonna 2009 metsätilan hoidosta vastaavista henkilöistä 25 prosenttia oli naisia ja 75 prosenttia miehiä. Tutkimuksemme kysyttiin ainoastaan vastaajan sukupuolta, eli se ei vastaa siihen, kuka tilaa hoitaa. Vastaajista 19 prosenttia oli naisia.

Yksi tärkeimpiä tutkimuksemme tuloksia selittävä tekijä on vastaajan ikä. Kyselymme tuloksista ilmenee, että metsänomistajien ikäjakauma vastaa melko hyvin Suomalainen metsänomistaja 2010 tutkimuksen jakaumaa. Metsäntutkimuslaitoksen vuonna 2010 tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisen metsänomistajan keski-ikä oli noin 60 vuotta, joka meidän tutkimuksemme oli täsmälleen sama.

Tutkimuksemme hieman yliedustettuina verrokkiaineistoon verrattuna olivat 55 – 74-vuotiaat metsänomistajat seitsemän prosentin, sekä alle 45-vuotiaat kahden prosentin yksikön erolla. Lievästi aliedustettuina olivat vastaavasti 45 – 54-vuotiaiden sekä yli 74-vuotiaiden ryhmät (kuvio 13).

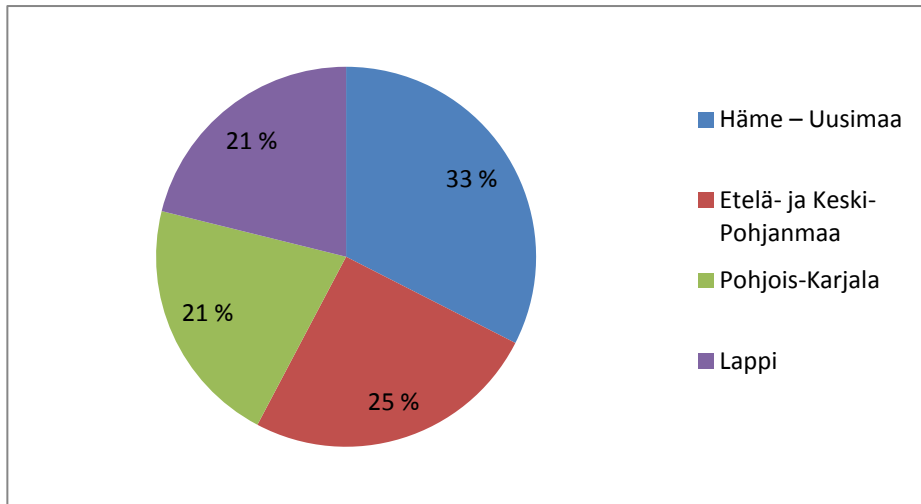

Kuvio 13. Vastaajien ikäjakauma

5.1.3 Asuinpaikka

Metsänomistajien jakautuminen asuinpaikan mukaan on lähes identtinen Suomalainen metsänomistaja 2010 tutkimuksen kanssa. Suurimmat erot olivat vain noin kolme prosentti yksikköä. Suurin osa vastaajista asui maaseudulla (52 %). Tuloksia analysoidessamme jaoimme vastaajat asuinpaikan perusteella kahteen ryhmään, maaseudulla ja yli 20 000 asukkaan kaupungeissa asuviin.

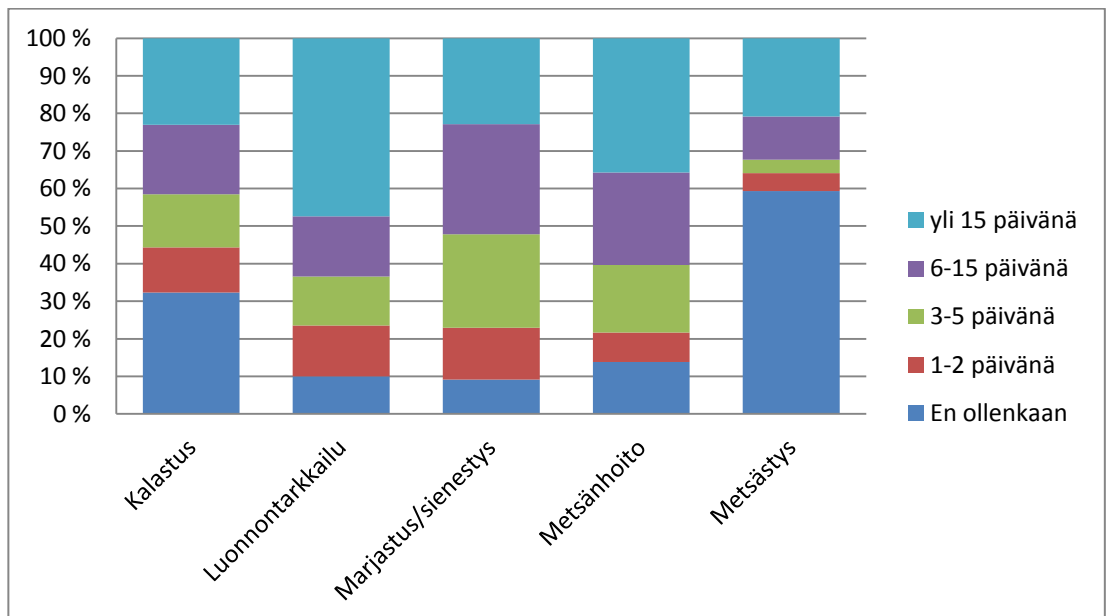
Määrällisesti suurin osa kyselyymme vastaajista on Häme – Uusimaan alueelta, vaikka prosentuaalisesti vastaaminen ei siellä esimerkiksi Lappiin verrattuna poikennutkaan. Tämän selittää luonnollisesti se, että Häme – Uusimaan osalta maanomistajien perusjoukko ja sitä myötä myös otanta oli huomattavasti Lapin vastaavia suurempi. Otannan ollessa suuri myös Etelä- ja Keski-Pohjanmaan osalta, tältä alueelta saatujen vastausten määrä oli suuri, vaikka vastausprosentti jäikin tutkimuksemme alhaisimmaksi (kuvio 14).

Kuvio 14. Vastaajien jakautuminen ositusalueittain

5.1.4 Metsänomistajien vapaa-ajantoiminnot

Marjastus ja sienestys ovat metsänomistajille tärkeitä vapaa-ajan viettomuotoja, mikä näkyy kuvioista 15. Yli puolet metsänomistajista kävi poimimassa marjoja ja sieniä useampana kuin kuutena päivänä. Vain joka kymmenes ei käynyt lainkaan keräämässä metsänsatoa talteen. Metsänhoito on myös suosittua. Hieman yli kymmenen prosenttia ei ole tehnyt metsänhoitotöitä vapaa-ajallaan lainkaan. Yli kuutena päivänä metsänhoitotoimia on käynyt tekemässä noin 60 prosenttia metsänomistajista.

Kuvio 15. Vastaajien luontoharrastuksiin käyttämä aika

Metsästyksen parissa vapaa-aikaa viettäviä on kaikkein vähiten. Lähes 60 prosenttia metsän omistajista ei ole käynyt metsästäjänä lainkaan. Metsästystä harrastavista suurin osa käyttää kuitenkin paljon aikaa metsästämiseen, sillä puolet metsästäjistä on käynyt metsällä yli 15 päivänä ja lähes kolmasosa 6 – 15 päivänä vuoden aikana.

5.1.5 Metsätilojen rakenne

Tutkimuksemme vastaajien metsätilojen kokoa tiedusteltiin metsänomistajien kaikkien tilojen yhteiskokona, huomioiden myös muiden kuntien alueella sijaitsevat metsätilat. Tutkimuksemme vastanneiden metsäomistuksen keskiala oli noin 59 hehtaaria. Keskialaa laskettaessa ei huomioitu Sallan yhteismetsää, joka noin 60 000 hehtaarin maanomistuksellaan olisi nostanut keskiarvoa merkittävästi.

Kyselyymme vastanneiden metsätilat sijaitsivat pääosin sillä metsäkeskusalueella, jolla myös vastaaja asui, jakautuen suhteellisen tasaisesti tutkimuksemme kohteena olleiden alueiden kesken. Muualla kuin asuinalueella sijaitsevia metsätiloja oli yhteensä 19 prosenttia. Huomionarvoinen seikka oli, että vaikka Häme – Uusimaan alueella asuvia oli noin kolmannes vastanneista, ainoastaan alle viidennes metsätiloista sijaitsi kyseisellä alueella.

Kahdella kolmesta vastaajasta oli voimassa oleva metsäsuunnitelma. Niistä 16 prosenttia sisälsi maininnan metsäluonnonhoidosta ja viisi prosenttia maininnan riistan huomioinnista. Voimassa olevat metsäsuunnitelmat jakautuivat siten, että 77 prosenttia näistä oli yli 20 hehtaarin tiloilla. Yli 50 hehtaarin suuruisilla tiloilla kaikista metsäsuunnitelmista oli lähes puolet.

Vastaajista hieman alle viidennes ilmoitti, ettei metsätilaa tai -tiloja oltu vuokrattu minkäänlaiseen metsästyksikäyttöön. Loput kertoivat vuokranneensa tilojensa metsästysoikeuden jonkinlaista metsästystä varten.

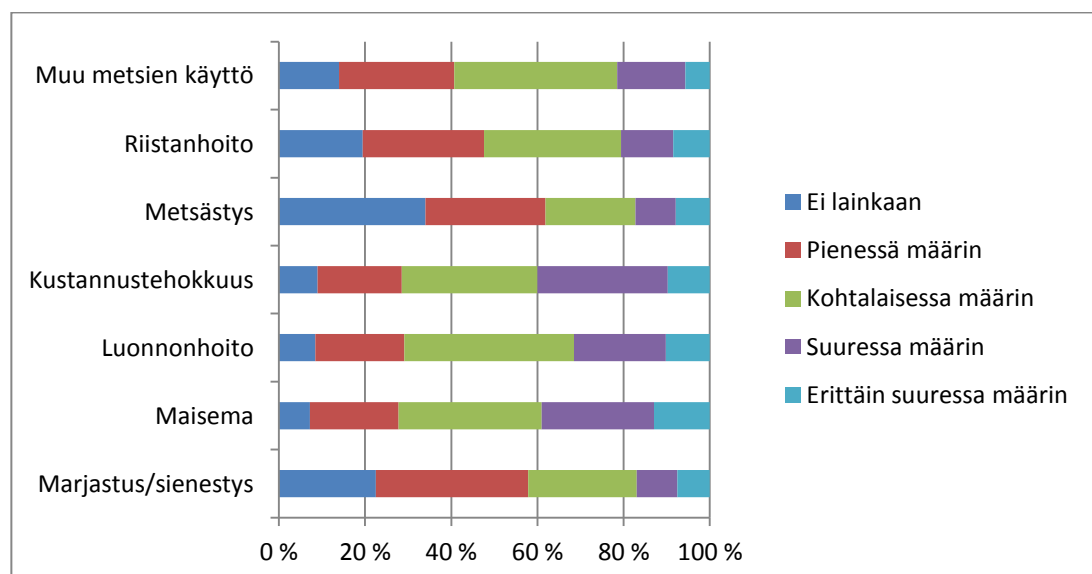
Tyypillisimmillään metsätilojansa metsästyksikäyttöön vuokraava vastaaja on maaseudulla asuva maa- ja metsätalousyrittäjänä toimiva mies. Eniten maaintansa vuokraavia oli erilaisia luontoaktiviteetteja harrastavien ryhmissä, erityisesti metsästäjissä, joista lähes 95 prosenttia ilmoitti maidensa olevan

vuokrattuna metsästyskäyttöön. Metsästystä harrastamattomissa vastaava luku oli noin 75 prosenttia.

5.2 Eri tekijöiden vaikutus metsänhoitomenetelmän valintaan

Metsänomistajilta kysyttiin, missä määrin eri tekijät vaikuttavat metsänhoitomenetelmien valintaan. Suurin mielenkiintomme kohdistuu luonnon- ja riistanhoidon vaikutuksista menetelmän valinnassa. Mielenkiintoa herättää myös se, mitkä tekijät metsänomistajille vaikuttavat samassa määrin kuin riistan- ja luonnonhoito ja mikä koetaan tärkeimmäksi vaikuttavaksi tekijäksi.

Alla oleva kuvio 16 kuvaa, miten eri tekijät vaikuttavat metsänomistajille, kun he valitsevat metsänhoitotoimenpidettä. Luonnonhoidon vaikutus metsänomistajille on riistanhoitoon verrattuna suurempi, sillä se vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin kolmasosalle metsänomistajista. Riistanhoito vaikuttaa vastaavassa määrin viidennekselle. Riistanhoito ei vaikuta viidennekselle vastaajista lainkaan ja neljäsosalle vaikutus on pieni. Luonnonhoidon vaikutus on pieni noin viidennekselle ja vajaalle kymmenelle prosentille se ei vaikuta lainkaan. Tärkein tekijä metsänomistajille metsänhoitomenetelmän valinnassa on kustannustehokkuus. Maisemaa kuitenkin pidetään yhtä tärkeänä kuin kustannustehokkuutta ja ero luonnonhoitoonkaan ei ole suuri, vain vajaat kymmenen prosenttiyksikköä.

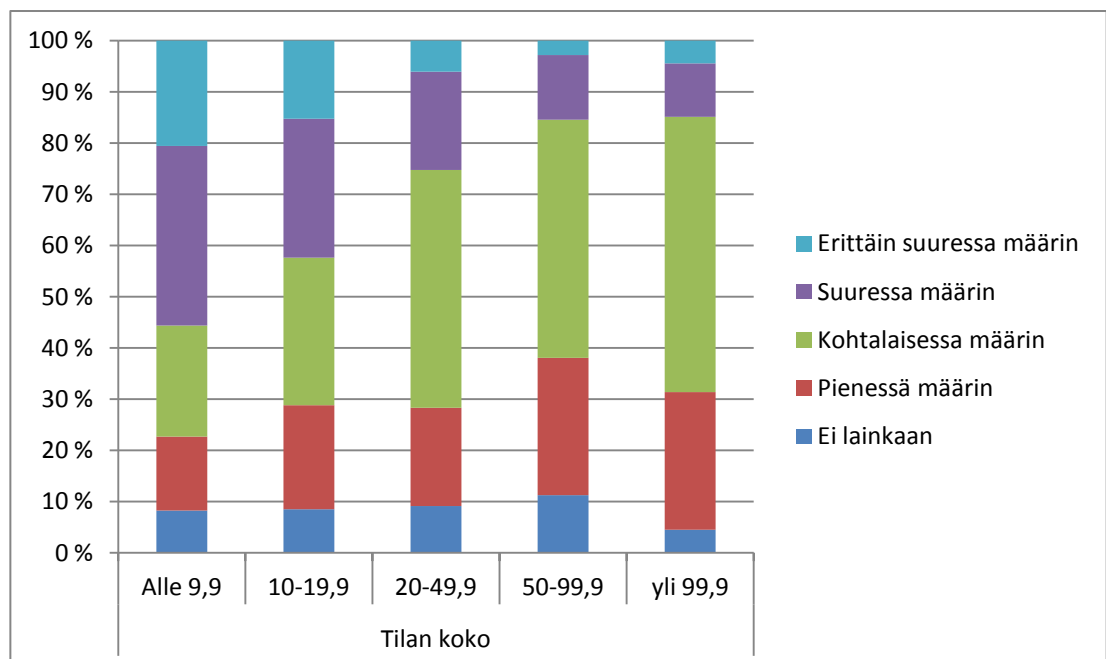
Kuvio 16. Eri tekijöiden vaikutus metsähoitomenetelmää valittaessa

Marjastuksen ja sienestyksen sekä metsästyksen vaikutukset menetelmän valintaan ovat kaikkein vähäisimmät. Yli kolmannekselle niiden vaikutus on pieni ja metsästyksellä ei ole vaikutusta ollenkaan yli 35 prosentille.

5.2.1 Luonnonhoito

Luonnonhoito vaikutus on suurinta Häme – Uusimaan alueen metsänomistajilla. Heistä 40 prosentille se vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin. Muilla alueilla yhtä suuri vaikutus on vajaalle kolmannekselle. Muutoin suuralueet eivät toisistaan kovin paljoa eroa.

Luonnonhoidon vaikutus menetelmän valintaan on sitä suurempi, mitä pienemmän tilan omistajasta on kyse, kuten alla oleva kuvio 17. kertoo. Alle kymmenen hehtaarin tilan omistavista yli puolelle luonnonhoito vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin. Tilakokojen ollessa 10 – 20 hehtaaria, vaikutusta suuressa tai erittäin suuressa määrin on 40 prosentille omistajista ja neljäsosalle 20 – 50 hehtaarin tilanomistaville. Yli 50 hehtaarin tilan omistavista luonnonhoidon vaikutus on 15 prosentille suuri tai erittäin suuri. Yli 20 hehtaarin tilanomistavista vajaalle puolelle luonnonhoidon merkitys on kohtalainen.

Kuvio 17. Luonnonhoidon vaikutus menetelmän valintaan erikokoisilla tiloilla (p= 0,000)

Metsänomistajille, jotka eivät metsästystä harrasta, luonnonhoito vaikuttaa menetelmän valintaan suuremmissa määrin kuin metsästäville metsänomistajille. Reilu kolmannes ilmoittaa luonnonhoidon vaikuttavan menetelmän valintaan suuresti tai erittäin suuresti määrin ja yhtä suurelle osalle kohtalaisessa määrin. Metsästävistä metsänomistajista neljännekselle luonnonhoito vaikuttaa suuresti tai erittäin suuresti määrin. Puolet huomioi menetelmän valinnassa luonnonhoitoa kohtalaisessa määrin.

Itse metsänhoitotöitä tekeville luonnonhoito on tärkeämmässä roolissa kuin niille, jotka eivät metsänhoitotöihin itse ryhdy. Kolmannes metsänhoitotöitä tekevästä ottaa luonnonhoidon huomioon menetelmän valinnassa suuresti tai erittäin suuresti määrin ja 40 prosenttia kohtalaisessa määrin. Neljännekselle luonnonhoito ei vaikuta lainkaan tai ainoastaan pienessä määrin. Niille, joiden vapaa-ajan toimintoihin eivät metsänhoitotyöt kuulu, luonnonhoito vaikuttaa suuresti tai erittäin suuresti määrin joka viidennelle. Joka kolmas huomioi luonnonhoidon kohtalaisessa määrin ja neljäsosalle luonnonhoito ei vaikuta millään tavalla.

Luonnonhoito kiinnostaa eniten palkansaajia ja yrittäjiä, jotka eivät toimi maaja metsätalous alalla. Heistä 40 prosenttia huomioi luonnonhoitoa suuresti tai erittäin suuresti määrin, kun he valitsevat metsänhoitomenetelmää. Maaja metsätalous yrittäjistä sekä eläkeläisistä neljännes kiinnittää luonnonhoitoon yhtä paljon. Maaja metsätalousyrittäjistä 15 prosenttia ei kiinnitä luonnonhoitoon lainkaan huomiota, kun muissa ammattiryhmissä heitä on alle kymmenen prosenttia.

5.2.2 Riistanhoito

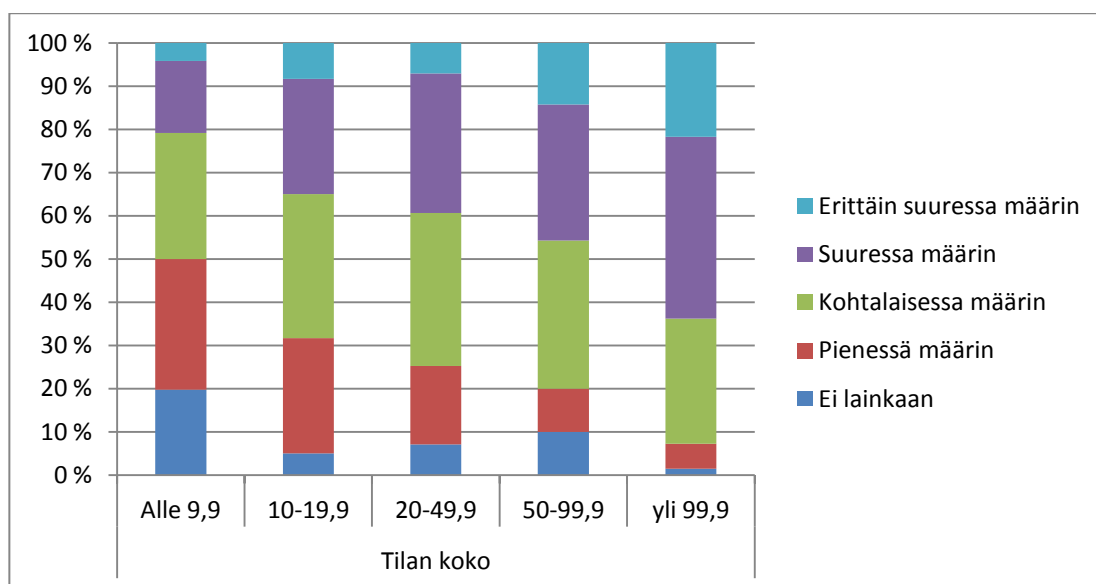
Metsästystä harrastavilla riistanhoito vaikuttaa menetelmän valintaan huomattavasti enemmän kuin niillä, jotka eivät metsästystä harrasta. Kolmannekselle metsästystä harrastavista riistanhoito vaikuttaa suuresti tai erittäin suuresti määrin ja 40 prosentille kohtalaisessa määrin. Ei ollenkaan tai pienessä määrin vaikutusta metsästystä harrastavista on noin neljännekselle, kun ei metsästävistä kolmannekselle riistanhoito ei vaikuta lainkaan ja yhtä monelle vaikutus on pieni.

Kolmasosa alle kymmenen hehtaarin tilan omistavista ilmoittaa riistanhoidon vaikuttavan suuressa tai erittäin suuressa määrin. Suuremmista tiloilla viidennekselle omistajista riistanhoidon vaikutus suuri, poikkeuksena 50 – 100 hehtaarin tilojen omistajat, joille riistanhoito vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin vain reilulle kymmenesosalle. Erot erikokoisten tilojen omistajien suhtautumisessa riistanhoitoon eivät ole läheskään niin suuret kuin luonnonhoidossa ja sen vaikutus on huomattavasti pienempi.

Metsänhoitoa itse tekevistä viidennekselle riistanhoito vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin ja kolmannekselle kohtalaisessa määrin. Metsänhoitotyöt muiden huoleksi jättävistä vain joka kymmenennelle riistanhoidolla on merkitystä suuressa tai erittäin suuressa määrin ja 20 prosentille kohtalaisessa määrin. Kahdelle kolmesta viimeksi mainituista, riistanhoito merkitsee pienessä määrin tai ei lainkaan.

5.2.3 Kustannustehokkuus

Kustannustehokkuuden merkitys metsänomistajalle kasvaa tilakoon kasvaessa (kuvio 18). Yli sadan hehtaarin tiloilla yli 60 prosentille omistajista kustannustehokkuus vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin. Alle kymmenen hehtaarin tilojen omistajille samanlainen vaikutus on viidesosalle.

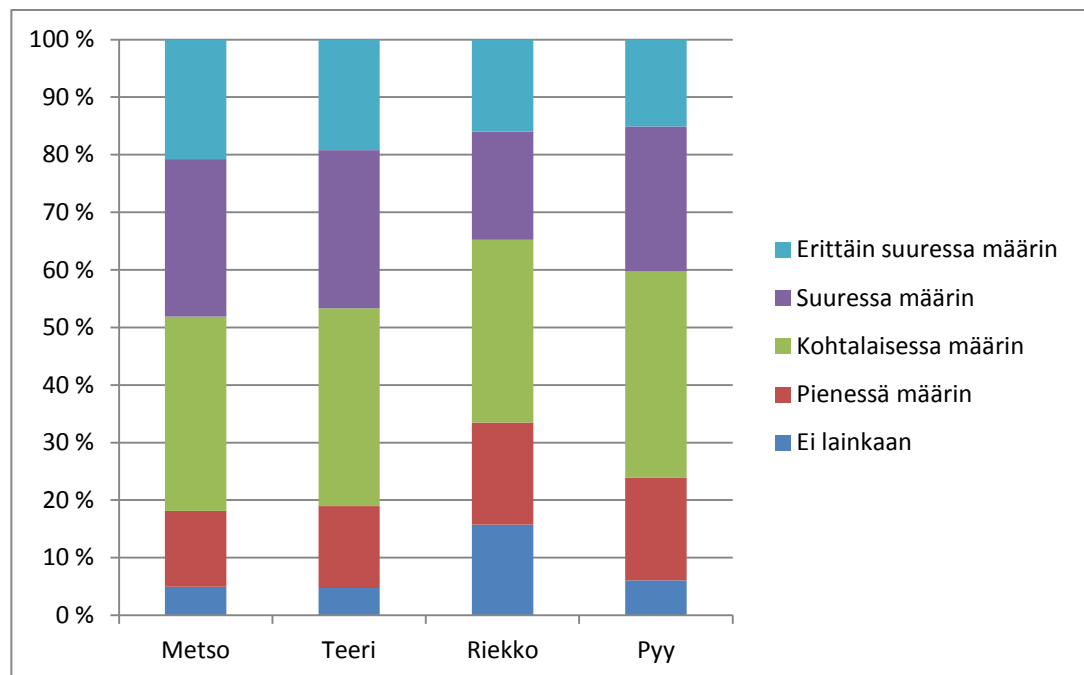

Kuvio 18. Kustannustehokkuuden vaikutus menetelmän valintaan erikokoisilla tiloilla ($p = 0,000$)

Kaikkein eniten kustannustehokkuus vaikuttaa menetelmän valinnassa maa- ja metsätalousyrittäjille. Heistä yli puolelle kustannus tehokkuus vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin, kun palkansaajista 45 prosentille ja eläkeläisille kolmannekselle kustannustehokkuus vaikuttaa suuressa tai erittäin suuressa määrin.

5.3 Halu suosia metsäkanalintuja

Ylivoimaisesti eniten metsänomistajat ovat kiinnostuneet tukemaan tilallaan metson ja teeren esiintymistä. Lähes puolet metsänomistajista on kiinnostuneita suuressa tai erittäin suuressa määrin edesauttamaan kahden suurimman metsäkanalintulajin esiintymistä omalla tilallaan (kuvio 19). Pyyn tukeminen kiinnostaa yhtä paljon 40 prosenttia metsänomistajista. Ainoastaan muutama prosentti ei ole lainkaan halukas vaikuttamaan metson, teeren tai pyyn (noin 20 vastaajaa) viihtymiseen tilallaan.

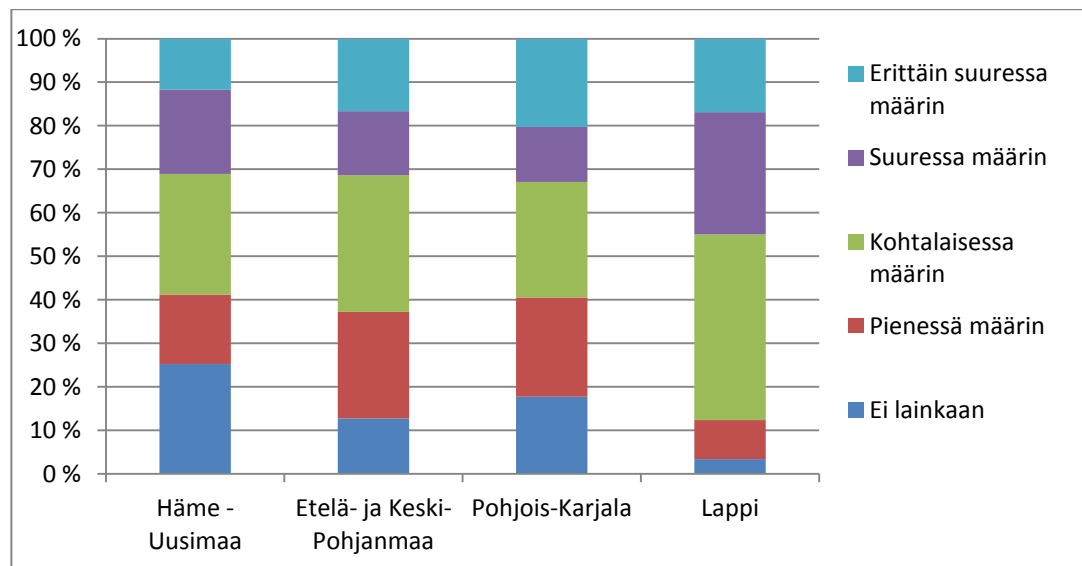
Kuvio 19. Metsänomistajien kiinnostus tukea eri metsäkanalintuja

Riekkoa metsänomistajat eivät ole yhtä innoissaan tukemassa kuin muita metsäkanalintuja. Kolmasosaa metsänomistajista riekon tukeminen kiinnostaa suuressa tai erittäin suuressa määrin. Riekko ei kiinnosta lainkaan 15 prosenttia metsänomistajista. Heikompi kiinnostus riekon tukemiseen voi johtua riekon pohjoisemmaksi vetäytyneestä esiintymisrajasta. Metsäkanalintui-

hin kuitenkin suhtaudutaan kutakuinkin suopeasti, sillä niiden ei koeta elintaivoillaan aiheuttavan taloudellisia menetyksiä.

”Eivät aiheuta haittaa kasvustolle” tai ” Saavat olla, eivät aiheuta haittaa.”

Alueellisesti eniten riekkoa halutaan tukea luonnollisesti Lapissa (kuvio 20). Suuressa tai erittäin suuressa määrin lappilaisista metsänomistajista riekkoa haluaa auttaa 45 prosenttia ja muualla noin kolmannes. Riekon vähälukuisuudesta huolimatta, muillakin alueilla kolmannes metsänomistajista on riekon suosimisesta hyvin kiinnostuneita. Häme – Uusimaan alueella riekon vähäisyys näkyy myös tuloksissa, sillä sitä ei halua lainkaan neljännes metsänomistajista.

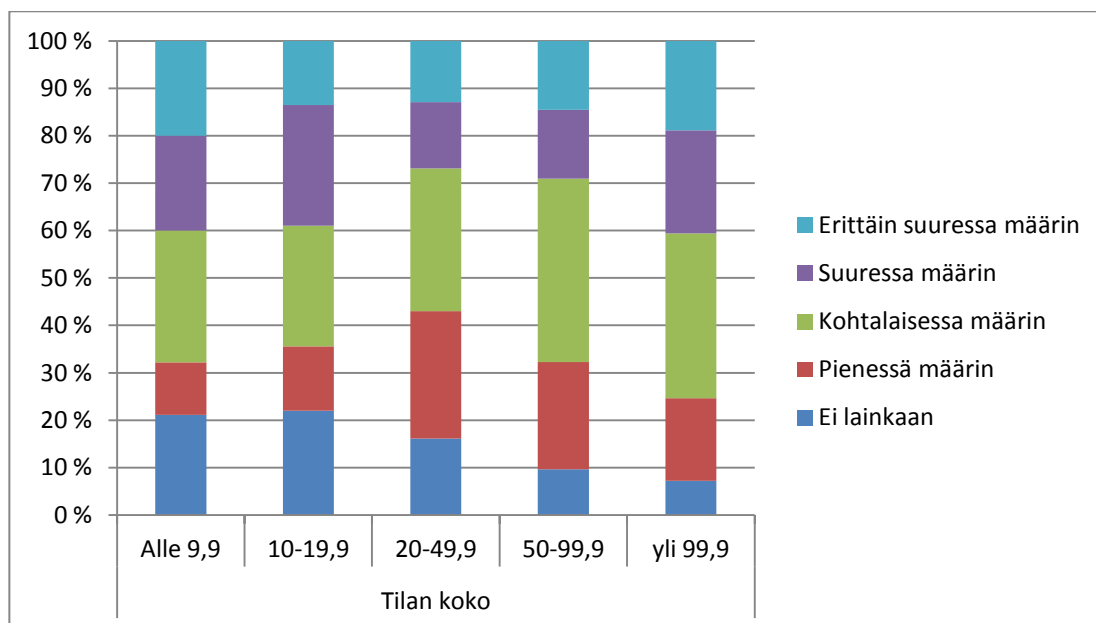

Kuvio 20. Halu tukea riekkoa Metsäkeskusalueittain

Kaikkein kiinnostuneimpia metson tukemiseen ovat kaikkein pienimpien ja suurimpien tilojen omistajat. Alle kymmenen hehtaarin ja yli sadan hehtaarin tilojen omistajista yli puolet haluaa edesauttaa metson viihtymistä tilallaan suuressa tai erittäin suuressa määrin. Yhtä suuressa määrin halukkaita on yli 40 prosenttia 10 – 100 hehtaarin tilojen omistajista.

Pyyn esiintymistä haluaa tukea kolmasosa 20 – 100 hehtaarin tilojen omistajista suuressa tai erittäin suuressa määrin. Alle 20 hehtaarin tilan ja yli sadan hehtaarin tilan omistavista yhtä suurta halukkuutta osoittaa noin 45 prosenttia. Samassa ryhmässä on myös eniten niitä, jotka haluavat tukea riekkoa

tilallaan paljon (kuvio 21). Alle 20 hehtaarin tilan omistavista viidennes ei halua lainkaan panostaa riekon viihtymisen parantamiseen maillaan. Reilu neljännes 20 – 100 hehtaarin tilojen omistajista on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukas tukemaan riekkoa. Yli sadan hehtaarin tilojen omistajissa on vähiten niitä, joita riekon viihtymisen edesauttaminen ei kiinnosta lainkaan.

Kuvio 21. Halukkuus riekon tukemiseen erikokoisilla tiloilla ($p=0,102$)

Metsästys harrastuksen vaikutus haluun tukea metsäkanalintuja on huomattava. Metsästäväistä 60 prosenttia haluaa tukea metson ja teeren esiintymistä tilallaan suuressa tai erittäin suuressa määrin, kun ei metsästäväistä heitä on 20 prosenttiyksikköä vähemmän. Riekon ja pyyn suhteenkin eroja on, vaikka vähemmän. Metsästäväistä reilut 40 prosenttia on kiinnostuneita riekon ja pyyn tukemisesta suuressa tai erittäin suuressa määrin ja ei metsästäväistä noin kolmannes. Niistä, jotka eivät vapaa-aikanaan metsällä käy, viidennes ei halua tukea riekkoa lainkaan. Metsästäväistekin sellaisia löytyy yli kymmenen prosenttia.

Vapaa-aikaansa metsänhoitotöihin käyttävistä metsänomistajista hyvin suuri osa on kiinnostunut parantamaan metsäkanalintujen viihtymistä tilallaan. Yli puolet on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita tukemaan metsoa ja teertä tilallaan. Kohtalaisessa määrin halukkaitakin on kolmannes. Metsänomistajista, joiden harrastuksiin metsänhoitotyöt eivät kuulu, metsoa ja

teertä haluaa tukea noin kolmannes suuressa tai erittäin suuressa määrin. Noin joka kymmenes ei ole lainkaan kiinnostunut kummankaan ison metsäkanalinnun viihtymisen edesauttamisesta.

Pienempiä metsäkanalintuja ei haluta tukea aivan samoissa määrin kuin metsoa ja teertä. Metsänhoitotoita itse tekevistä suurempi osa on kuitenkin kiinnostunut riekon ja pyyn viihtymisen edesauttamisesta tilallaan, verrattuna heihin, jotka eivät metsänhoitotoita itse tee. Itse metsänhoitotoita tekevistä noin 40 prosenttia haluaa tukea riekkoa ja pyytä suuressa tai erittäin suuressa määrin. Yhtä moni haluaa myös suosia pyytä kohtalaisessa määrin, riekkoa hieman harvempi, noin joka kolmas. Riekkoa ei ole lainkaan halukas tukemaan tilallaan viidennes ei metsänhoitotoita tekevistä, pyytä reilu kymmenesosa. Itse metsiään hoitavista noin 15 prosenttia ei ole lainkaan halukas riekon parantamaan riekon viihtymistä.

5.4 Riistaa suosivien menetelmien soveltaminen

Taloudellisuuden merkitys näkyy metsänomistajien vastauksissa, kun puhutaan eri metsänhoitomenetelmistä ja tilalla tehtävistä toimenpiteistä (kuvio 22). Metsänomistajilta kysyttiin heidän kiinnostuksestaan käyttää metsänhoidossa menetelmiä, jotka ovat metsäkanalinnuille edullisempia ja toimenpiteistä, joilla voidaan parantaa metsäkanalintujen elinoloja.

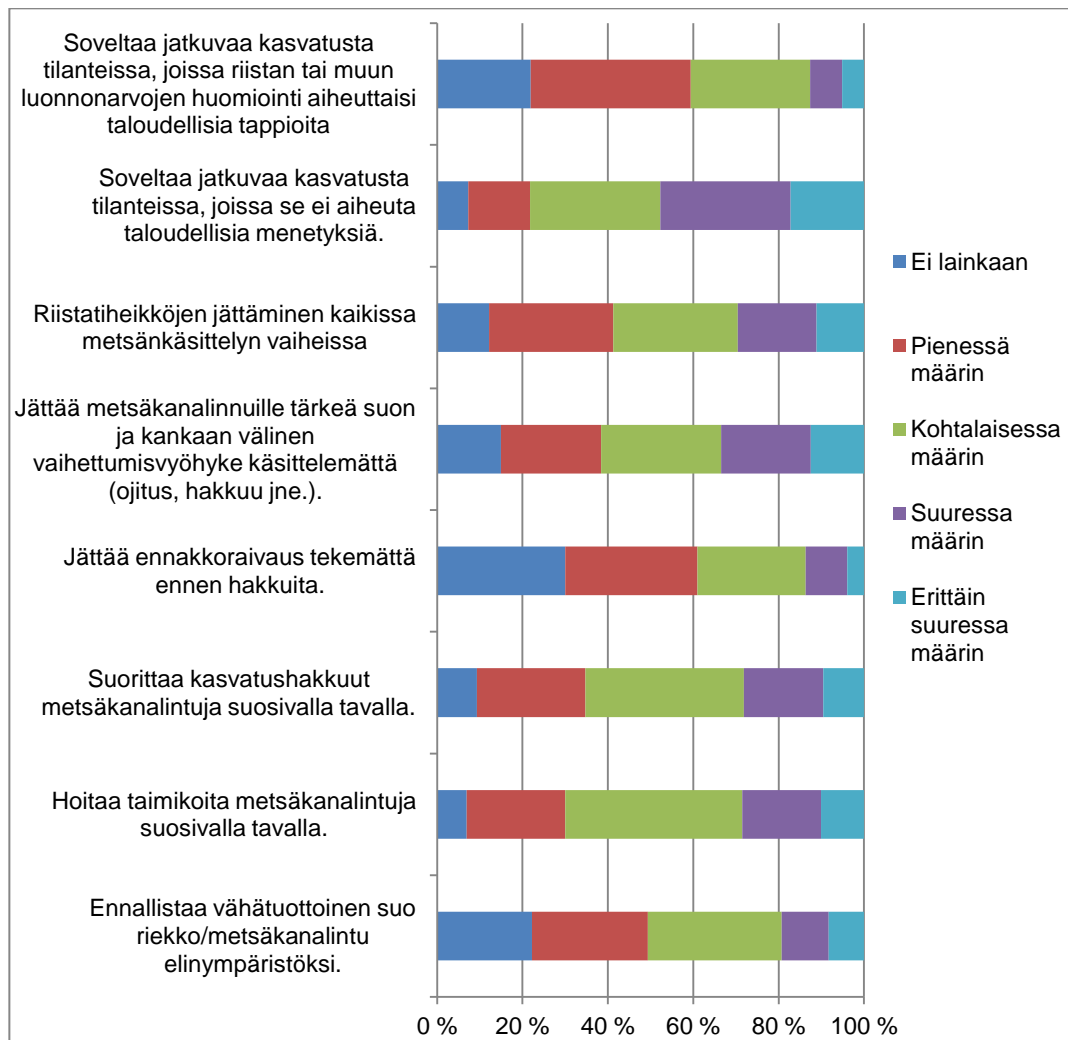
Kaikista vastaajista kolmannes on kohtalaisessa määrin ja lähes 20 prosenttia suuressa tai erittäin suuressa määrin halukas ennallistamaan vähätuottoisen suon riekko tai metsäkanalintu elinympäristöksi. Yli 20 prosenttia ei ole lainkaan kiinnostuneita ennallistamistoimista metsäkanalintujen hyväksi.

Taimikoiden hoitamiseen ja kasvatushakkuiden suorittamiseen metsäkanalintuja suosivilla tavoilla on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita lähes 30 prosenttia vastaajista ja noin 40 prosenttia vastaajista on kohtalaisessa määrin. Vain pienessä määrin tai ei lainkaan halukkaita on noin kolmannes.

Ennakkoraivauksen tekemättä jättämiseen ei ole lainkaan halukkaita 30 prosenttia vastaajista. Pienessä määrin halukkaita on saman verran. Suuressa

tai erittäin suuressa määrin ennakoraivauksen tekemättä jättämiseen on halukkaita hieman yli kymmenen prosenttia.

Riistatiheikköjen jättämiseen kaikissa metsänkäsittelyvaiheissa on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita noin 30 prosenttia vastaajista. Lähes samalla tavalla vastaajat ovat halukkaita jättämään vaihettumisvyöhykkeet käsittelyiden ulkopuolelle. Kohtalaisessa määrin edellä mainittuihin toimenpiteisiin on halukkaita hieman alle 30 prosenttia vastaajista. Riistatiheikköjen jättämiseen ja vaihettumisvyöhykkeiden jättämiseen käsittelyiden ulkopuolelle ei ole lainkaan halukkaita vajaat 15 prosenttia vastaajista.

Kuvio 22. Metsänomistajien halukkuus soveltaa metsäkanalintuja suosivia menetelmiä

Jatkuvan kasvatuksen soveltamiseen halukkaita suuressa tai erittäin suuressa määrin on lähes puolet, mikäli taloudellisia menetyksiä ei aiheudu. Mikäli

tappioita aiheutuu riistan tai muiden luonnonarvojen huomioimisesta, suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita on enää hieman yli kymmenen prosenttia. Jatkuvaa kasvatusta ei halua lainkaan soveltaa yli 20 prosenttia vastaajista, jos taloudellisia tappioita aiheutuu. Ilman menetyksiäkään reilut viisi prosenttia ei halua soveltaa jatkuvaa kasvatusta lainkaan. Jatkuva kasvatusta koetaan metsäkanalintujen elinolojen parantamisessa kaiken kaikkiaan hyvänä mahdollisuutena.

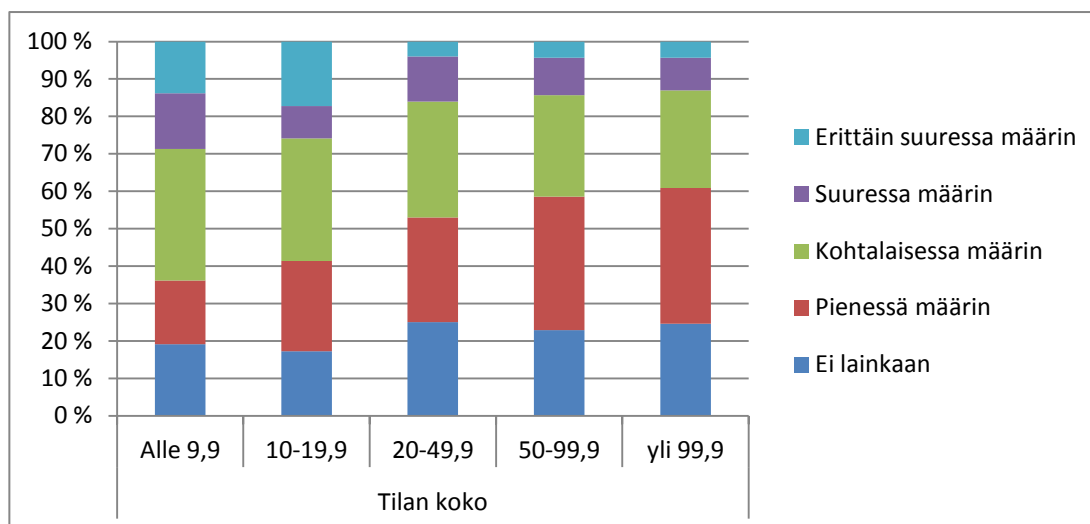
”Näkisin jatkuvan kasvatuksen metsänhoito mallin olevan avain kysymykseen.”

Eri metsänkäsittelytoimenpiteiden soveltamisen halukkuuteen vaikuttavat eniten vastaajien ikä, ammattiasema sekä tilan koko. Erityisesti alle 45-vuotiaiden metsänomistajien sekä maa- ja metsätalousyrittäjien vastaukset muistuttavat paljon toisiaan. Pienten, alle kymmenen hehtaarin tilojen omistajat suhtautuvat metsäkanalintuja suosiviin toimenpiteisiin kaikkein avoimimmin ja osoittavat suurinta kiinnostusta niiden elinympäristöjen huomioon ottamisessa.

5.4.1 Soiden ennallistaminen

Maa- ja metsätalousyrittäjät innostuvat soiden ennallistamisesta kaikkein vähiten. Heistä kolmannes ei ole lainkaan kiinnostunut ja lähes yhtä moni vain pienessä määrin. Vain viisi prosenttia on suuressa määrin kiinnostunut. Palkansaajien, eläkeläisten ja muiden yrittäjien suhtautuminen ei ole aivan yhtä kielteistä. Viidesosa on hyvinkin kiinnostunut ennallistamisesta ja kohtalaisessa määrin halukkaita on lähemmäs 30 prosenttia.

Pienten tilojen omistajat ovat kiinnostuneimpia ennallistamistoimenpiteisiin, sillä alle 20 hehtaarin tilojen omistajista noin neljännes on niihin halukas suuressa tai erittäin suuressa määrin. Suurempien (yli 20 ha) tilojen haltijoista noin 15 prosenttia on yhtä kiinnostuneita ennallistamisesta ja yli puolet suhtautuu tietyllä varauksella, mikä näkyy kuvioista 23.

Kuvio 23. Tilakoon vaikutus halukkuuteen ennallistaa suo ($p=0,049$)

5.4.2 Taimikonhoito ja kasvatushakkuut

Taimikon hoitamiseen ja kasvatushakkuisiin metsäkanalintuja suosivalla tavalla on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita noin kolmannes yli 45 vuotiaista. Noin 40 prosenttia heistä on kohtalaisessa määrin kiinnostuneita. Palkansaajien, muiden yrittäjien ja eläkeläisten kiinnostus on samanlaista. Alle 45 vuotiaat metsänomistajat sekä maa- ja metsätalousyrittäjät puolestaan poikkeavat muista metsänomistajista. Heistä noin viidennes on suuressa tai erittäin suuressa määrin kiinnostunut taimikoiden hoitamisesta ja kasvatushakkuista metsäkanalintuja suosivilla tavoilla. Puolestaan 15 prosenttia ei ole lainkaan kiinnostunut ja pienessä määrin kiinnostusta löytyy neljännekseltä.

Pienten, alle kymmenen hehtaarin tilojen omistajilla on eniten kiinnostusta metsäkanalintuja suosiviin taimikonhoito ja kasvatushakkuu menetelmiin. Niistä 40 prosenttia on kiinnostuneita suuressa tai erittäin suuressa määrin näistä menetelmistä. Selkeästi vähiten kiinnostusta löytyy yli 50 hehtaarin metsätilan omistavilta, sillä vain viidennes on halukas suosimaan metsäkanalintuja taimikonhoidossa ja kasvatushakkuissa suuressa tai erittäin suuressa määrin.

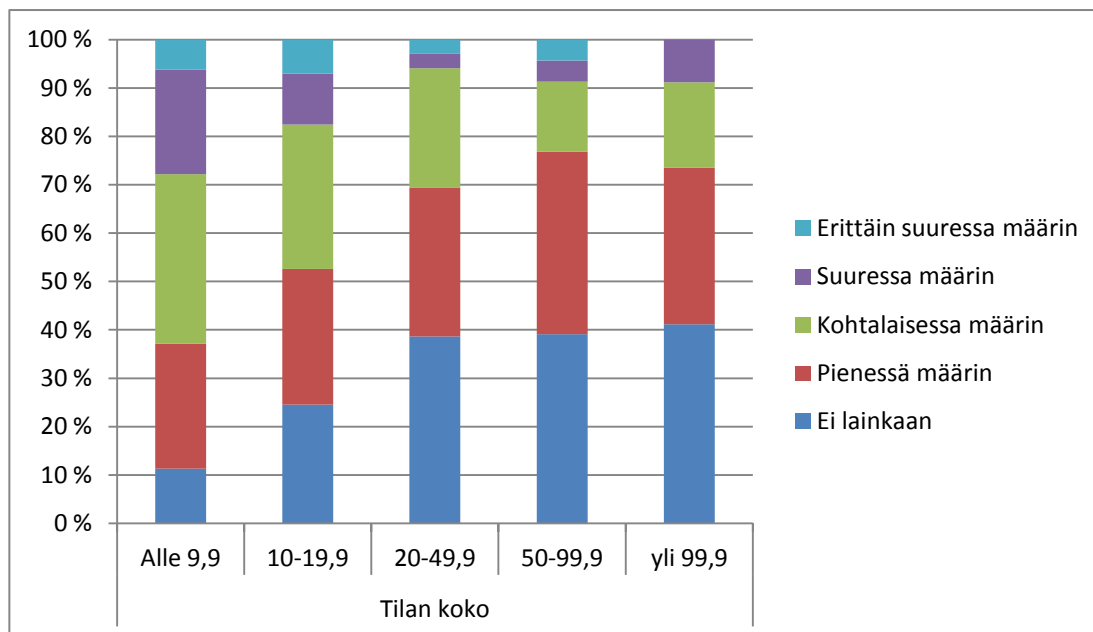
Metsästystä harrastavista noin 40 prosenttia on halukas hoitamaan taimikoita sekä tekemään kasvatushakkuut metsäkanalintuja suosien ja metsänhoitotöitä itse tekevästään kolmannes. Kohtalaisessa määrin kiinnostuneita edellä

mainituista ryhmistä on vähintään kolmannes. Metsästystä harrastamattomista neljännes on halukkaita suuressa tai erittäin suuressa määrin hoitamaan taimikoita metsäkanalintuja suosien ja reilut 40 prosenttia kohtalaisessa määrin. Ne, jotka eivät itse metsissään metsänhoitotöitä tee, eivät myöskään ole niin kiinnostuneita metsäkanalintuja suosivista menetelmistä. Noin 15 prosenttia on halukkaita suuressa tai erittäin suuressa määrin tekemään taimikonhoidon tai kasvatushakkuut metsäkanalintuja suosien ja kolmannes kohtalaisessa määrin. Vajaata viidennestä ei kiinnosta kumpikaan menetelmä lainkaan.

5.4.3 Ennakkoraivaus

Ennakkoraivauksen tekemättä jättämiseen suhtautuu kielteisimmin nuorin ikäryhmä metsänomistajista. Heistä noin puolet ei ole lainkaan valmiita jättämään ennakkoraivausta väliin ennen hakkuita. Pienessä määrin sitä voisi harkita neljännes. Vanhemmat ikäryhmät eivät aivan yhtä rajusti tyrmää ennakkoraivauksen tekemättä jättämistä. Kolmannekselle yli 45 vuotiaista se ei kuitenkaan käy ja lähes yhtä moni voisi harkita sitä pienessä määrin. Suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita löytyy yli 45 vuotiaista hieman yli 15 prosenttia.

Pienten tilojen omistajille ennakkoraivaus ei ole niin tärkeä työvaihe, että sitä ei voisi jättää tekemättä (kuvio 24). Yli neljännes on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukas jättämään ennakkoraivauksen väliin. Kolmannekselle se sopii kohtalaisessa määrin. Yli 20 hehtaarin tilan omistavat eivät ennakkoraivauksen suhteen juuri poikkea toisistaan. Vajaa kymmenesosa on halukas jättämään ennakkoraivauksen tekemättä suuressa tai erittäin suuressa määrin. Pienessä määrin sitä voisi harkita noin joka kolmas, mutta 40 prosentille se ei tule lainkaan kysymykseen.

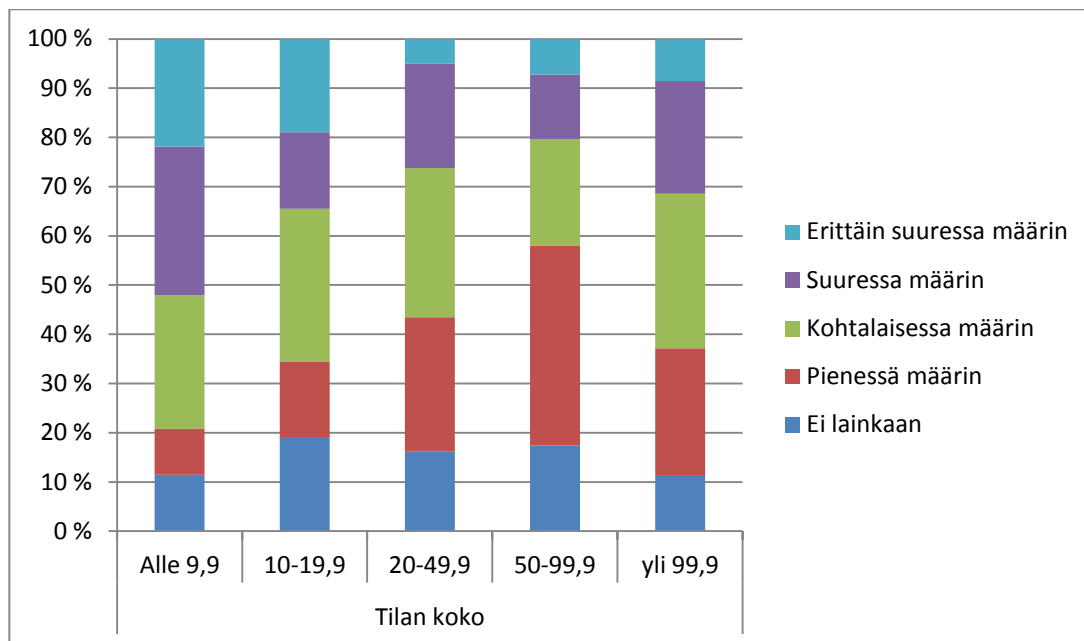

Kuvio 24. Erikokoisten tilojen kiinnostus jättää ennakkoraivaus tekemättä ennen hakkuita ($p=0,000$)

5.4.4 Vaihettumisvyöhykkeiden säilyttäminen

Metsäkanalinnuille tärkeän vaihettumisvyöhykkeen jättäminen käsittelyiden ulkopuolelle sopii suuressa tai erittäin suuressa määrin 20 prosentille alle 45 vuotiaista. Maa- ja metsätalousyrittäjistä samassa määrin halukkaita on 15 prosenttia. Yli 45 vuotta täyttäneistä yli kolmasosa on suuressa tai erittäin suuressa määrin kiinnostunut vaihettumisvyöhykkeiden säästämiseen ja yli neljännes kohtalaisessa määrin. Palkansaajien ja eläkeläisten jakaumat ovat lähes yhtenevät yli 45 vuotta täyttäneiden kanssa. Vajaat 15 prosenttia yli 45 vuotiaista ei ole lainkaan halukkaita jättämään vaihettumisvyöhykkeitä rauhaan, kun nuoremmista metsänomistajista siihen ei ole lainkaan valmiita lähes 30 prosenttia. Maa- ja metsätalousyrittäjistä vajaa neljännes ei ole halukkaita lainkaan jättämään vaihettumisvyöhykkeitä rauhaan.

Vaihettumisvyöhykkeiden säästämiseen on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita puolet alle kymmenen hehtaarin tilan omistavista. Yli sadan hehtaarin sekä 10 – 20 hehtaarin tilan omistavista kolmannes on yhtä halukas vaihettumisvyöhykkeiden säästämiseen. Vähiten kiinnostusta löytyy 50 – 100 hehtaarin tilan omistavista. Niistä vajaa viidennes ei ole lainkaan kiinnostunut ja pienessä määrinkin halukkaita on noin 40 prosenttia, kuten alla olevasta kuviosta 25 näkyy.

Kuvio 25. Erikokoisten tilojen kiinnostus jättää vaihettumisvyöhykkeet käsitelyiden ulkopuolelle (p= 0,000)

5.4.5 Riistatiheiköt

Riistatiheikköjen jättämisessä ei eri muuttujilla ollut tilastollista merkitystä. Mielenkiintoisia eroja kuitenkin on havaittavissa, erityisesti ammattiasemien, ikäryhmien ja erikokoisten tilojen kesken.

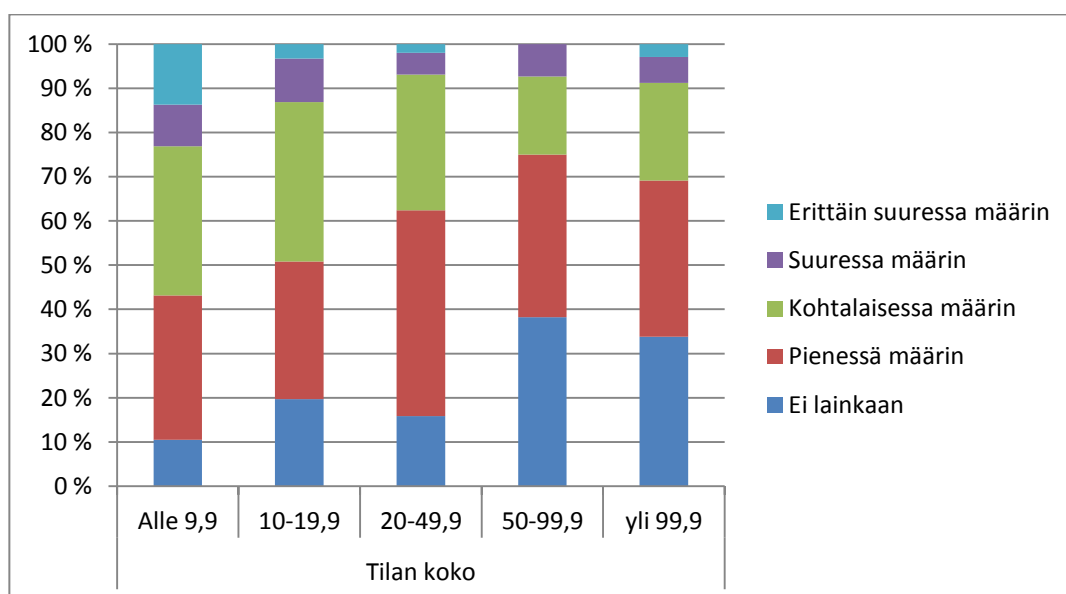
Riistatiheikköjen jättämisestä ovat eniten kiinnostuneet yli 45-vuotiaat metsänomistajat. Palkansaajien ja eläkeläisten halukkuus on myös samanlaista. Kolmasosa edellä mainituista on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita jättämään riistalle tiheikköalueita kaikissa metsänkäsittelyn vaiheissa. Alle 45 vuotiaista viidennes on yhtä halukas tiheikköjen jättämiselle, maa- ja metsätalousyrittäjistä noin joka kymmenes. Riistatiheikköjen jättämiseen ei ole lainkaan halukkaita vajaa neljännes alle 45 vuotiaista. Vanhemmissa ryhmissä heitä on noin kymmenen prosenttia vähemmän.

Pienten tilojen omistajille riistatiheikköjen jättäminen sopii. Yli 40 prosenttia haluaa suuressa tai erittäin suuressa määrin jättää tiheikköjä riistalle. Suurempien tilojen omistajista se sopii noin neljännekselle suuressa tai erittäin suuressa määrin. Vähiten tiheikköjen jättämiseen ovat valmiita 20 – 100 heh-

taarin tilan omistavat. Heistä 15 prosenttia ei ole lainkaan halukkaita ja pienessä määrin kiinnostuneita on noin kolmasosa.

5.4.6 Jatkuvan kasvatuksen soveltaminen

Jatkuvaan kasvatukseen suhtaudutaan positiivisesti, kunhan taloudellisia menetyksiä ei juuri aiheudu. Alle kymmenen hehtaarin tilan omistavat suhtautuvat jatkuvaan kasvatukseen myönteisemmin kuin niitä suuremman tilan omistavat. Lähes neljännnes heistä haluaa suuressa tai erittäin suuressa määrin käyttää jatkuvaa kasvatusta, vaikka taloudellisia menetyksiä tulisivat riistan tai muiden luonnonarvojen huomioinnin seurauksena (kuvio 26). Kolmannes on kohtalaisessa määrin kiinnostunut. Yli 50 hehtaarin tilan omistavilla on kielteisempi kanta tässä asiassa. Yli kolmannes ei ole lainkaan kiinnostunut ja saman verran on pienessä määrin kiinnostuneita. Yli 20 hehtaarin tilan omistavista alle kymmenen prosenttia on suuressa tai erittäin suuressa määrin halukkaita laittamaan riistan tai jonkin muun luonnonarvon talouden edelle.

Kuvio 26. Erikokoisten tilojen kiinnostus soveltaa jatkuvaa kasvatusta tilanteissa, joissa riistan tai muiden luonnonarvojen huomioiminen voi aiheuttaa taloudellisia menetyksiä ($p=0,000$)

5.5 Metsäkanalintujen suuremman huomioinnin vaikutus eri seikkoihin

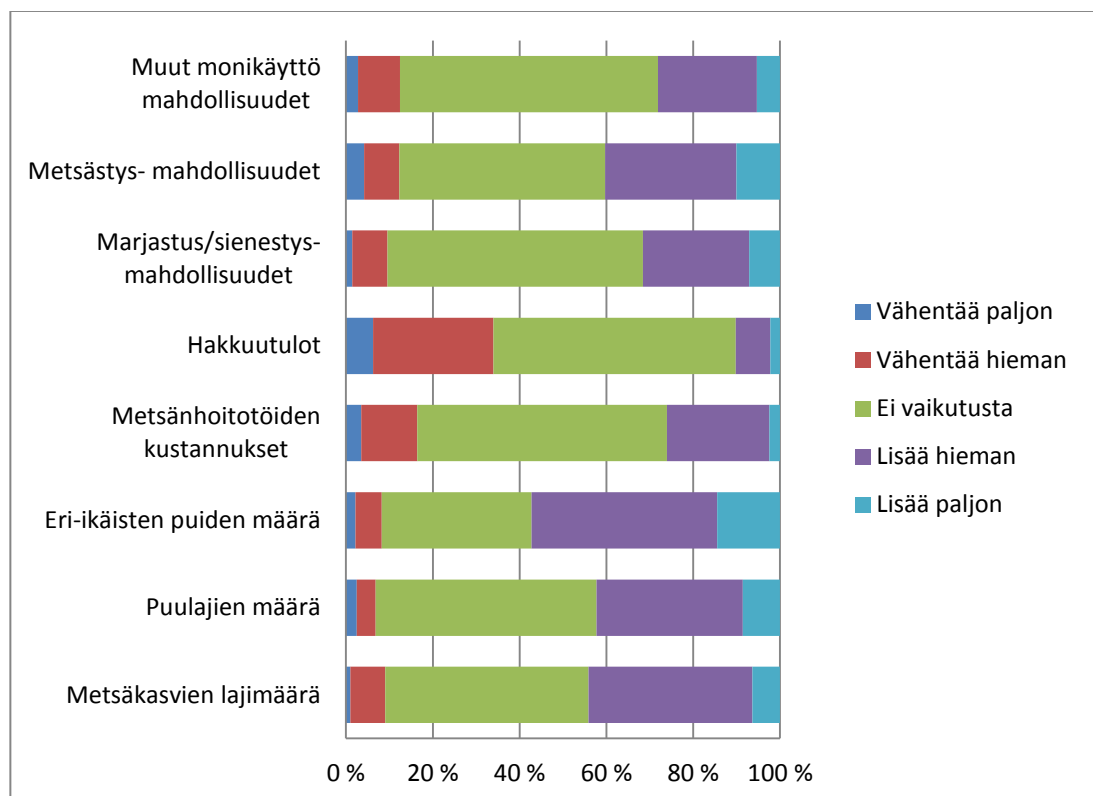
Kuviosta 27 on mahdollista tarkastella vastaajien käsityksiä metsäkanalintujen merkittävämmän huomioinnin vaikutuksista erilaisiin asioihin. Suurin osa

vastaajista uskoi eri-ikäisten puiden määrän lisääntyvän hieman tai runsaasti. Varsin usein uskottiin myös puulajien ja metsäkasvien lajimäärien, sekä metsästysmahdollisuuksien lisääntymiseen. Noin neljännes kaikista vastaajista arvioi metsänhoitotöiden kustannusten kasvavan metsäkanojen suuremman huomioimisen vuoksi. Huomionarvoista on, että yli puolet metsänhoitotöiden kustannusten lisääntymiseen uskovista arvioi myös hakkuutulojen vähenemiseen. Hakkuutulojen vähenemiseen uskoi reilu kolmannes kaikista vastaajista. Eräänkin vastaajan kommentti vaikutuksista hakkuutuloihin on paljon kertova:

”Tulot vähenevät, kun otetaan muita tekijöitä huomioon”.

Eräs toinen vastaaja arvio negatiivisen vaikutuksen hakkuutuloihin tulevan sitä kautta, että

”metsätalouden ulkopuolelle jäisi kuvioita”.

Kuvio 27. Metsäkanalintujen nykyistä suuremman huomioimisen vaikutus eri asioihin

Ammattiryhmistä eniten kustannusten lisääntymiseen uskottiin maa- ja metsätalousyrittäjien keskuudessa, joista yli 40 prosenttia arvioi metsänhoitokus-

tannusten kasvavan. Metsäalan ammattilaisista lähes puolet oli sitä mieltä, että hakkuutulot vähenevät. Metsästystä harrastavien vastaajien keskuudessa uskottiin hakkuutulojen vähenevän ei metsästäviä vastaajia useammin. Noin 40 prosentilla metsästäjistä oli tämä käsitys, kun muissa vastaajissa vastaava osuus oli noin kolmannes.

Tuloksista ilmeni myös, että mitä korkeammin koulutettu henkilö oli kyseessä, sitä vakaammin hän uskoi metsästysmahdollisuuksien lisääntymiseen. Akateemisesti koulutetuista yli puolet oli tätä mieltä. Suunnilleen samansuuruinen osuus myös metsästystä harrastavista uskoi metsästysmahdollisuuksien paranemiseen. Kysymyksiä muilla taustamuuttujilla verrattaessa ei ilmennyt merkittäviä eroja vastaajien kesken.

5.6 Mielenpitoet eri toimenpiteiden vaikutuksista metsäkanalintujen viihtymiseen

Liitteestä 3 löytyy kuvio, joka havainnollistaa vastaajien arviota eri toimenpiteiden vaikutuksista metsäkanalintujen viihtymiseen. Osittain tai kokonaan tähän kysymykseen oli jättänyt vastaamatta hieman alle kymmenesosa kyselyyn vastanneista. Tämä selittyy osaksi sillä, että saamiemme kommenttien mukaan osa vastaajista oli kokenut kysymyksen mittaavan heidän tietotasoaan. Toisinaan kaikki eivät olleet ymmärtäneet, että tarkoitus oli tiedustella heidän omia mielenpitoitään esitettyihin asioihin.

”En osannut vastata metsänkäsittelyn vaikutuksista eri riistalajeihin koskeviin kysymyksiin. En tiedä asiasta tarpeeksi, vaikka olen metsästäjä”

Osin kaikkein eniten valittu vastaus vaihtoehto oli ”ei vaikutusta”. Monien vastaajien mielestä syyt löytyvät muualta, kuten pienpedoista.

”En usko metsätalouden vaikutukseen kanalintujen kannanvaihteluun”.

5.6.1 Kanalintujen kannalta hyödyllisinä pidetyt toimenpiteet

Selkeästi metsäkanalintujen elinoloja parantavina tekijöinä koettiin laajahkojen reunavyöhykkeiden säästäminen vesistöjen ja soiden reunoille, metsän

kasvattaminen erirakenteisena sekä säästöpuuryhmien jättäminen. Jopa 80 prosenttia vastaajista uskoi näiden toimenpiteiden edesauttavan kanalintujen viihtymistä hieman tai runsaasti. Metsän kasvattamista eri-rakenteisena / jatkuvaa kasvatusta perusteltiin mm. sillä, että

"metsä säilyy metsänä, ei puistona".

Toisaalta esimerkiksi säästöpuuryhmien jättämistä kritisoitiin, vaikkakin seuraavanlaiset kommentit olivat harvinaisia:

"Avohakkuu aukkoihin jätetyt puuryhmät ovat turhaa hömpötyä".

Reunavyöhykkeiden säilyttämiseen, säästöpuuryhmien jättämiseen sekä jatkuvaan kasvatukseen luotettiin kanalintuja suosivana menetelmänä melko tasaisesti kaikissa koulutusluokissa peruskoulutasoisia lukuun ottamatta. Peruskoulupohjan omaavat vastaajat uskoivat muita vähemmän näiden menetelmien toimivuuteen. Heidän joukossaan oli myös muihin ryhmiin verrattuna enemmän sellaisia, jotka arvioivat toimenpiteiden jopa huonontavan kanalintujen elinoloja. Yli 74-vuotiaiden mielipiteet olivat vastaavanlaisia, eli usko menetelmien toimivuuteen oli muita ikäryhmiä heikompi. Ero ei ollut merkittävä, mutta havaittavissa. Maanomistajissa, jotka eivät harrastaneet metsästystä, oli lähes kymmenen prosenttia sellaisia, joiden mielestä reunavyöhykkeiden säästäminen ja säästöpuuiden jättäminen jopa huonontaisi tilannetta metsäkanojen kannalta.

Suuri osa, eli noin 60 prosenttia vastaajista arveli myös vesitalouden palauttamisen, ojitettujen soiden ennallistamisen sekä luontaisen uudistamisen metsäkanoja suosivaan vaikutukseen. Lähes puolet vastaajista uskoi myös taimikonhoidon parantavan metsäkanalintujen viihtymistä.

Luontaisen uudistamisen kohdalla vanhemmat vastaajat uskoivat selkeästi enemmän sen edesauttavan metsäkanojen viihtymistä verrattuna nuorempiin. Luontaisen uudistamisen hieman tai runsaasti parantavaan vaikutukseen luotti noin 65 prosenttia yli 55-vuotiaista vastaajista, kun alle 45-vuotiaissa vastaava luku jäi alle puoleen. Luontaiseen uudistamiseen luotettiin sitä vahvemmin, mitä alhaisempi vastaajan koulutus oli.

Ojitettujen soiden ennallistamiseen sekä vesitalouden palauttamiseen kanalintuja suosivina toimenpiteinä uskottiin suhteellisen tasaisesti eri-ikäisten vastaajien keskuudessa. Poikkeuksen tekivät yli 74-vuotiaat soiden ennallistamisen kohdalla. Heistä noin 40 prosenttia uskoi toimenpiteen positiiviseen vaikutukseen. Kysyttäessä vaikutuksia vesitalouden palauttamiseen liittyen, muista vastaajista poikkesi alle 45-vuotiaiden ryhmä, joista vain noin kolmannes arvioi menetelmän parantavan kanalintujen elinoloja. Edellä mainittuihin menetelmiin kanalintuja suosivana toimenpiteenä luotettiin enemmän koulutustason kasvaessa.

Soiden ennallistaminen, säästöpuiden jättäminen, vesitalouden palauttaminen, jatkuva kasvatus sekä reunavyöhykkeiden säästäminen olivat kaikki toimenpiteitä, joiden toimivuuteen kanalintujen elinolojen parantajina uskottiin metsäammattilaisten keskuudessa muita vähemmän. Soiden ennallistamiseen ja vesitalouden palauttamiseen suhtauduttiin kaikkein skeptisimmin. Kuitenkin yli 40 prosenttia metsäalan ammattilaisista arvioi näidenkin toimenpiteiden parantavan tilannetta hieman tai runsaasti.

Merkittävä osa, eli lähes puolet metsäammattilaisista ei uskonut luontaisella uudistamisella olevan merkitystä metsäkanojen kannalta, joka on huomattavasti keskiarvoa enemmän. Myös muiden toimenpiteiden kohdalla oli havaittavissa sama asia, eli merkittävä-, tai ainakin suurempi osa metsäammattilaisista ei uskonut minkäänlaisiin vaikutuksiin verrattuna muihin vastaajiin.

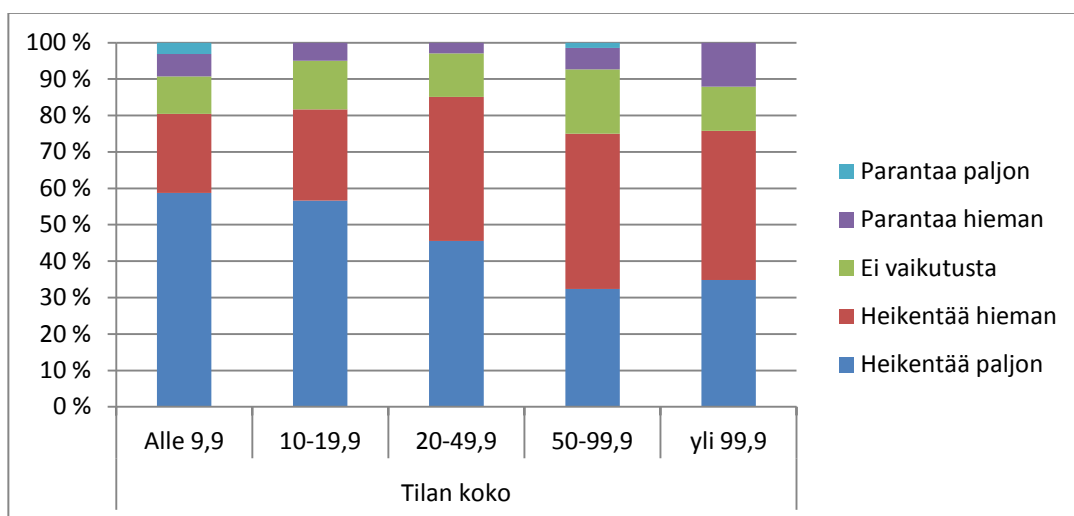
5.6.3 Vaikutuksiltaan negatiivisina pidetyt menetelmät

Avohakkuuta pidettiin ylivoimaisesti eniten kanalintujen elinoloja huonontavana tekijänä. Likimain neljä viidestä vastaajasta arvioi avohakkuun heikentävän kanalintujen elinoloja. Jyrkimmät mielipiteet olivat jopa sitä mieltä, että

”avohakkuut pitäisi kieltää kokonaan”.

Kyselyyn vastanneiden tilakoolla näyttäisi olevan avohakkuun kohdalla hieman enemmän merkitystä vastauksiin, kuin vaikkapa vastaajan iällä. Kuten

kuviosta 28 voimme havaita, hakkuiden negatiivisiin vaikutuksiin uskottiin enemmän pienillä, kuin suurilla tiloilla. Lähes 60 prosenttia alle 9,9 hehtaarin tiloja omistavista vastaajista uskoi avohakkuun heikentävän kanalintujen viihtymistä alueella merkittävästi, kun vastaava luku yli 50 hehtaarin tiloilla oli vain noin kolmannes. Kun tarkasteluun otetaan mukaan arviot elinoloja hieman heikentävästä vaikutuksesta, mielipiteet tasoittuvat. Eli toisin sanoen, suurilla tiloilla lievempään negatiiviseen vaikutukseen uskottiin pieniä tiloja useammin.

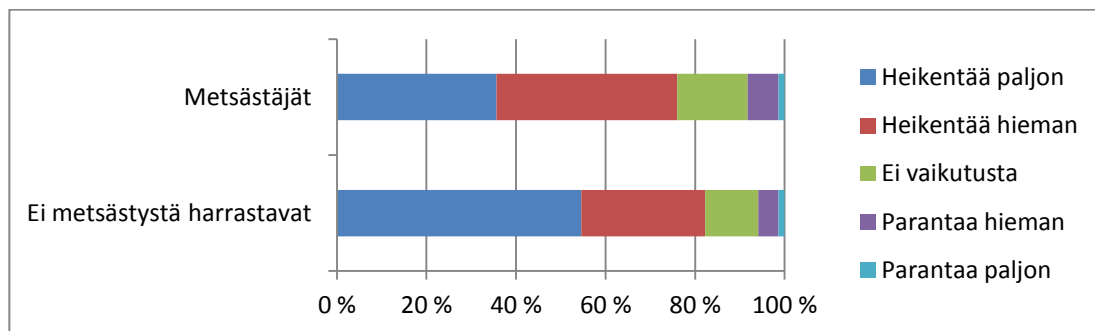

Kuvio 28. Erikokoisia tiloja omistavien arvio avohakkuun ja viljelyn avulla tapahtuvan uudistamisen vaikutuksista kanalintujen viihtymiseen

Pienaukkohakkuiden vaikutuksia ei arvioitu yhtä merkittäviksi. Kuitenkin yli puolet alle 9,9 hehtaarin tiloja omistaneista arvioi vaikutuksen olevan hieman tai merkittävästi negatiivinen. Tilakoon kasvaessa yli 50 hehtaariin enää noin viidennes oli tätä mieltä. Eri ikäryhmistä elinoloja heikentävään vaikutukseen uskottiin erityisesti 45 – 54-vuotiaissa, joista noin puolet arveli näin. Hieman yli 40 prosenttia metsäalan ammattilaisista ei uskonut pienaukkohakkuulla olevan minkäänlaista vaikutusta metsäkanojen viihtymiseen.

Vastaajat jotka ilmoittivat harrastavansa metsästystä, eivät pitäneet avo- ja pienaukkohakkuiden heikentävää vaikutusta yhtä merkittävänä kuin muut vastaajat (katso kuvio 29). Jopa kolmannes metsästäjistä arvioi pienaukkohakkuiden hyödyttävän kanalintuja. Lähes kolme neljäsosaa maa- ja metsätalousyrittäjistä uskoi avohakkuun ja viljelyn avulla tapahtuvan uudistamisen

heikentävän kanalintujen elinoloja, mikä oli noin kymmenen prosenttia muita ammattiryhmiä vähemmän.

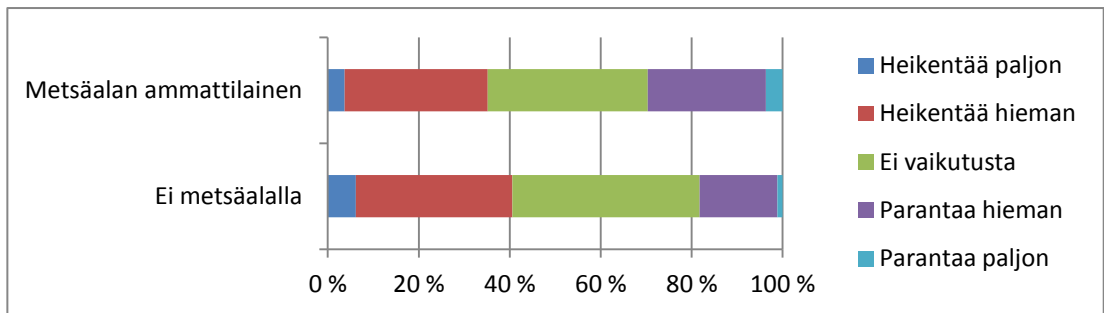

Kuvio 29. Metsästävien maanomistajien arvio avohakkuun vaikutuksista kanalintujen viihtymiseen

Mielenkiintoista oli, että pienaukkohakkuu ja ensiharvennus olivat toimenpiteitä, joissa maanomistajien arviot vaikutuksista kanalintuihin oli jakaantunut melko tasaisesti. Toisin sanoen noin kolmannes uskoi elinolojen huononevan, kolmannes paranevan ja kolmannes ei uskonut toimenpiteillä olevan vaikutusta lainkaan.

Ensiharvennuksesta voisi todeta, että mitä iäkkäämpi vastaaja, niin sitä useammin uskottiin sen negatiiviseen vaikutukseen. Metsäammattilaisista lähes puolet oli toista mieltä, eli heidän näkemyksensä mukaan ensiharvennus parantaa hieman kanalintujen viihtymistä. Myös metsästystä harrastavat pitivät ensiharvennusta ei metsästäviä vastaajia useammin elinoloja parantavana toimenpiteenä.

Ennakkoraivausta pidettiin eläkeläisten keskuudessa hieman muita useammin huonona asiana metsäkanojen kannalta. Alle 20 hehtaarin metsätiloilla ennakkoraivauksen vaikutus arvioitiin hieman useammin negatiiviseksi, kuin sitä suuremmilla tiloilla. Huomion arvoista oli, että metsäalalla työskentelevistä lähes kolmannes uskoi positiiviseen vaikutukseen ennakkoraivauksessa (kuvio 30).

Kuvio 30. Metsäammattilaisten arvio ennakkoraivauksen vaikutuksesta kanalintujen elinympäristöihin

Huomattava osa vastaajista oli sitä mieltä, että metsäteiden rakentaminen, maanmuokkaus, sekä kunnostusojitus vaikuttaisivat negatiivisesti kanalintujen viihtymiseen. Toisaalta myös eriäviä mielipiteitä esitettiin. Eräs kyseisten menetelmien positiivisiin vaikutuksiin uskova vastaaja oli sitä mieltä, että kunnostusojitus lisää kanalintujen suojapaikkoja sekä ravinnon saantia. Maanmuokkauksen sekä metsäteiden rakentamisen positiivisen vaikutuksen hän näki sorapaikkojen lisääntymisen kautta (kuvio 31).

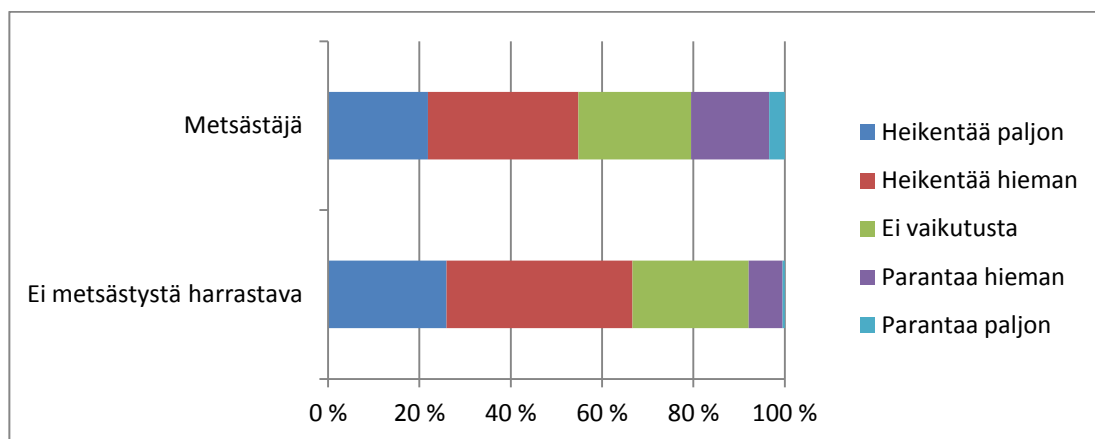

Kuvio 31. Teeripoikue metsäautotiellä (Kuva: Eerojuhani Laine)

Selvästi vastaajan ikään näyttäisi korreloivan arvio maanmuokkauksen sekä metsäteiden rakentamisen kanalintujen viihtymistä heikentävästä vaikutuksesta. Pois lukien yli 74-vuotiaat, elinolojen heikkenemiseen uskottiin sitä

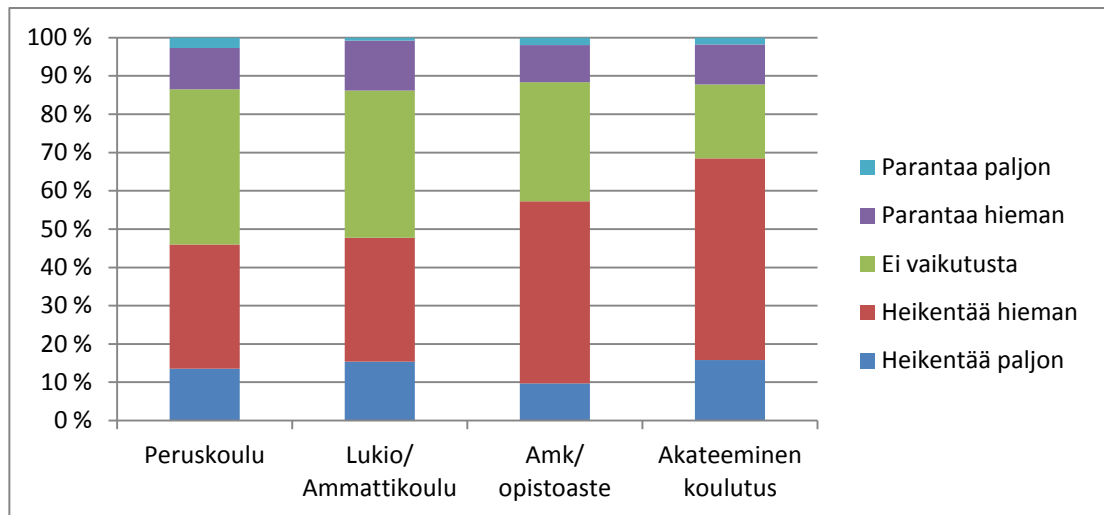
useammin, mitä vanhempi vastaaja oli. Kyseisten toimenpiteiden negatiiviseen vaikutukseen uskottiin myös sitä vakaammin, mitä pienempi tila oli kyseessä.

Metsästävien maanomistajien keskuudessa maanmuokkauksen ja metsäteiden rakentamisen huonontavaan vaikutukseen ei uskottu yhtä usein kuin ei metsästävien vastaajien joukossa (katso kuvio 32). Hieman yli puolet metsästäjistä arvioi näiden toimenpiteiden hieman tai runsaasti heikentävään vaikutukseen, mikä on selkeästi keskiarvoa vähemmän. Selvästi keskiarvosta poikkeaa myös noin viidenneksen osuus metsästäjistä, joiden arvion mukaan edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi kunnostusojitus jopa parantaisi kanalintujen viihtymistä.

Kuvio 32. Maanmuokkauksen vaikutus metsäkanojen viihtymiseen metsästävien maanomistajien mukaan

Kuvio 33 havainnollistaa, kuinka kunnostusojitusta heikentävänä toimenpiteenä pidettiin sitä useammin, mitä koulutetumpi henkilö oli kyseessä. Lähes kolme neljästä akateemisesti koulutetusta vastaajasta arvio kunnostusojituksen negatiiviseen vaikutukseen kanalintujen suhteen, kun sama luku peruskoulupohjaisilla vastaajilla jäi alle puoleen.

Kuvio 33. Kunnostusojituksen merkitys metsäkanalintujen viihtymiseen vastaajan koulutustasolla tarkasteltuna

5.7 Vastaajien suhtautuminen erilaisiin väittämiin

Kysyttäessä vastaajien suhtautumista erilaisiin esittämiimme väittämiin, saatiin metsänomistajilta kohtalaisen hyvin mielipiteitä asioihin. Kaikkein eniten ”en osaa sanoa”-vaihtoehto oli valittu tiedusteltaessa mielipidettä metsäalan organisaatioiden tarjoamien menetelmien määrään sekä siihen, ottavatko ne riittävän hyvin kanalinnut huomioon toimenpiteissään. Molemmissa epätietoisten vastaajien määrä oli lähes 40 prosentin luokkaa (katso liite 4).

5.7.1 Riistan huomiointi metsätaloustoimissa

Kaikkein selkeimmin vastaajien kanta saatiin esiin kysyttäessä kuuluuko riistan huomiointi normaaliin metsätaloustoimintaan. Tähän kysymykseen suhtauduttiin myös kaikkein positiivisimmin, lähes 80 prosenttia yhtyi tähän näkemykseen.

Riistan huomioimisen kuulumisesta normaaliin metsätaloustoimintaan oltiin melko yksimielisiä vastaajan taustoista riippumatta. Alle 45-vuotiaat sekä yli 74-vuotiaat olivat kaikkein vähiten positiivisesti asiaan suhtautuvia, mutta heistäkin noin 65 – 70 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitämästä. Kolme neljästä metsäammattilaisestakin näki riistan huomioinnin olevan osa metsätaloutta. Maa- ja metsätalousyrittäjissä oli kaikkein eniten erivän mielipiteen omaavia, vajaan viidenneksen ollessa asiasta eri mieltä.

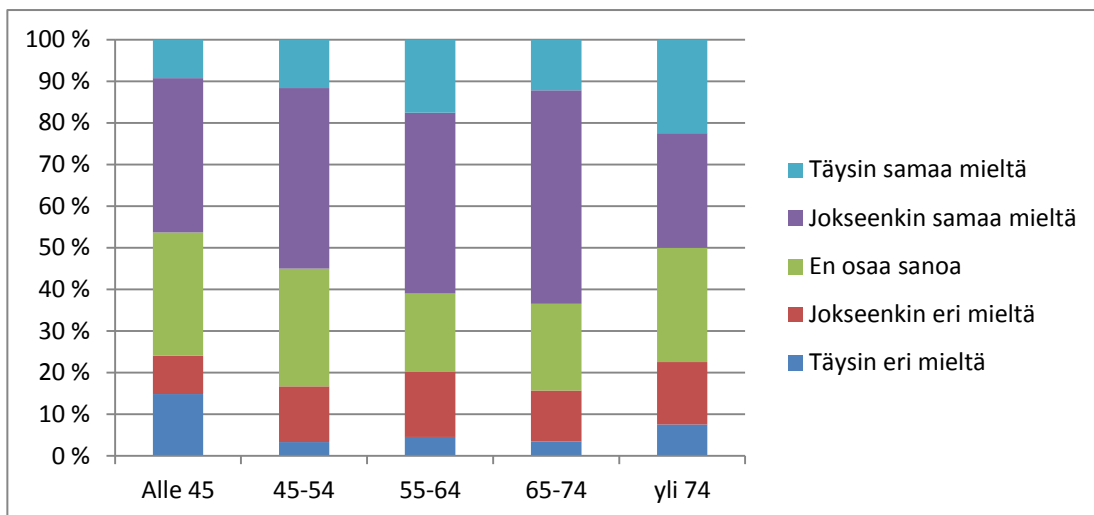
Positiivinen signaali saatiin myös väittämästä, jossa tiedusteltiin vastaajan valmiutta metsänhoitomenetelmien muuttamiseksi kanalintuja suosivampaan suuntaan. Lähes 60 prosenttia vastaajista olisi valmis muutokseen.

Alle 9,9 hehtaarin tiloja omistavien suhtautuminen oli kaikkein positiivisinta. Vain alle viidellä prosentilla pienimpiä tiloja omistaneista vastaajista oli kielteinen kanta väittämään, samalla kun lähes kolme neljännestä heistä suhtautui asiaan myönteisesti. Myös erilaisia luontoaktiviteetteja harrastavat suhtautuivat muita positiivisemmin kysyttäessä valmiutta kanalintujen hyvinvointia edistävien metsänhoitomenetelmien käyttöön.

Koulutustaustalla verraten halukkuus metsänhoitomenetelmien muuttamiseen oli suurempaa korkeasti koulutettujen keskuudessa. Peruskoulupohjalla olevista vastaajistakin yli puolet oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämästä.

Eri ammattiryhmissä asenteet olivat melko samankaltaisia. Maa- ja metsätalousyrittäjissä oli eniten kielteisesti asiaa suhtautuvia. Heistä hieman alle kolmannes ei olisi valmis muuttamaan menetelmiään. Tilakoolla verraten yli 50 hehtaarin tiloilla negatiivisia asenteita oli suunnilleen samanlainen osuus, eli noin kolmanneksella vastaajista.

Alla oleva kuvio 34 kuvastaa vastaajan iän vaikutusta valmiuteen muuttaa metsänhoitomenetelmiä kanalintuja suosivaan suuntaan. Kielteisimmät asenteet olivat alle 45-vuotiailla. Myös yli 74-vuotiaiden ajatukset väittämän suhteen olivat lähes yhtä negatiiviset.

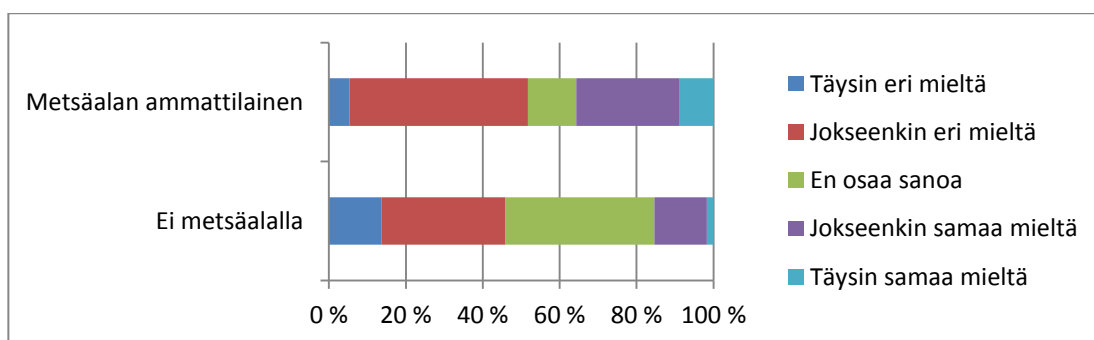

Kuvio 34. Valmius metsänhoitomenetelmien muuttamiseen ikäryhmittäin

Kaikilla eri taustamuuttujilla asiaa verrattuna kaikkein eniten kielteisesti metsänhoitomenetelmien muuttamiseen suhtauduttiin metsäalan ammattilaisten keskuudessa. Heistä yli kolmannes ilmoitti olevansa jokseenkin tai täysin eri mieltä. Kuitenkin lähes puolella metsäammattilaisista kanta oli positiivinen.

5.7.2 Metsäorganisaatioiden toiminta kanalintujen suhteen

Kaikkein pienempien tilojen kohdalla suhtauduttiin kaikkein kielteisimmin väittämään, että metsäalan organisaatiot ottaisivat metsäkanalinnut riittävän hyvin huomioon metsätaloustoimissaan. Vastaavasti yli 99,9 hehtaarin tiloja omistavista noin 30 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Samaa mieltä olevia oli suhteellisesti paljon myös maa- ja metsätalousyrittäjissä, sekä metsäalan ammattilaisissa. Kuten alla olevasta kuviosta 35 näemme, kuitenkin yli puolet metsäammattilaisissa oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että organisaatiot eivät huomioi metsäkanalintuja riittävän hyvin.

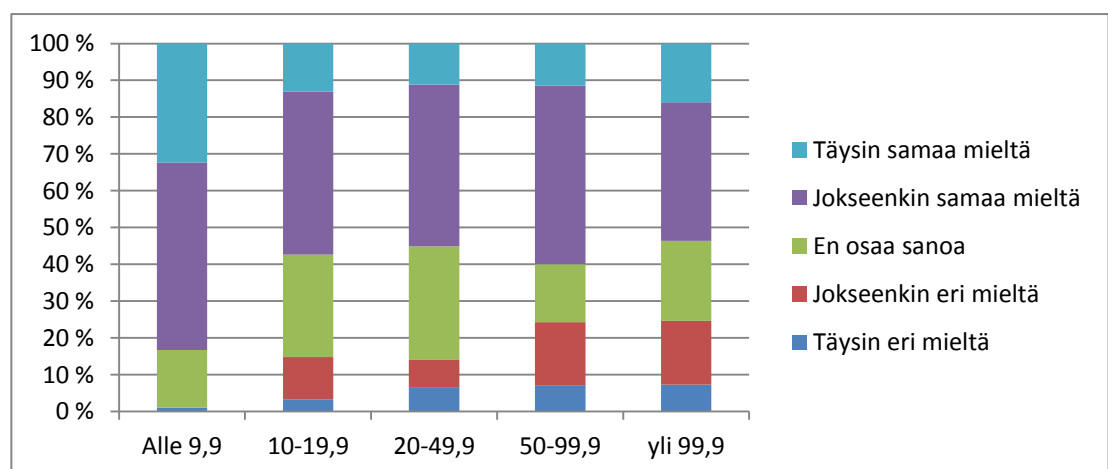
Kuvio 35. Metsäammattilaisten näkemys kanalintujen riittävästä huomioinnista metsäorganisaatioissa

Siihen, tarjoavatko metsäalan organisaatiot riittävästi erilaisia menetelmiä metsien käsittelyyn oltiin kahta mieltä. Vajaa kolmannes ei pitänyt menetelmien määrää riittävänä, hieman yli kolmanneksen ollessa päinvastaista mieltä. Yli puolet metsäammattilaisista koki, että tarjottavien hakkuu- ja metsänhoitomethodien määrä on riittävä. Pienimpien tilojen kohdalla samaa mieltä olevia oli kaikkein vähiten, hieman alle viidennes vastaajista.

5.7.3 Tarve uusille metsänhoitosuosituksille

Suhtautuminen esimerkiksi erilaisten riista- tai luonnonhoitopainotteisten metsänhoitosuosituksien lisäämiseen oli varsin positiivista. Erityisesti pienimpien tilojen omistajat kaipaisivat enemmän erilaisia metsänhoitosuosituksia. Yli 80 prosenttia alle 9,9 hehtaarin tiloja omistaneista vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, ja vain yksi yli sadasta vastaajasta oli eri mieltä asiasta (kuvio 36). Koulutustausta vaikutti vastauksiin siten, että mitä koulutumpi vastaaja, sitä useammin hän oli yhtä mieltä väittämästä. Ero peruskoulutustasolla ja akateemisesti koulutetulla ei ollut merkittävä, mutta havaittavissa. Erilaisia luontoaktiviteetteja harrastavat suhtautuivat muita positiivisemmin väittämään, jossa ehdotettiin erilaisten metsänhoitosuosituksien lisäämistä.

”Metsäkanalintujen tarpeita voitaisiin/pitäisi ohjeistuksella parantaa”.

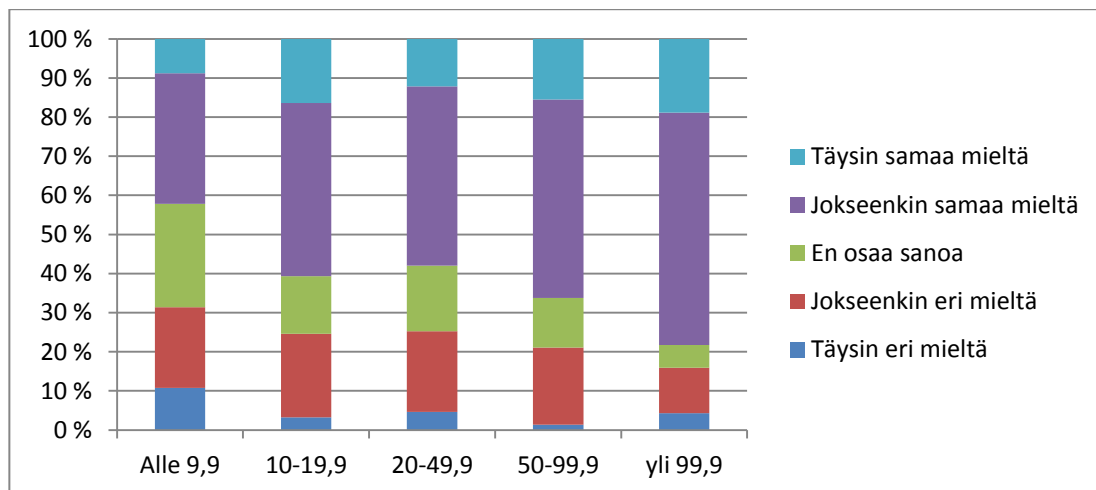

Kuvio 36. Tarve erilaisten metsänhoitosuosituksien lisäämiseen tilakoolla vertailtuna

Kaikkein vähiten samaa mieltä olevia oli yli 74-vuotiaissa, maa- ja metsätalousyrittäjissä sekä metsäammattilaisissa. Kussakin ryhmässä jokseenkin tai täysin samaa mieltä olevia oli silti noin puolet vastaajista.

Tilakoolla verrattuna yli 50 hehtaarin tiloilla oli suhteellisesti eniten erimielisiä noin 25 prosentin osuudella. Myös metsäalan ammattilaisissa sekä maa- ja metsätalousyrittäjissä oli muihin ryhmiin verrattuna enemmän sellaisia, joiden mielestä erilaisia suosituksia ei tarvita lisää.

Selkeä mielipide saatiin väittämästä, jossa tiedusteltiin, onko metsänomistajilla riittävästi päätösvaltaa metsänhoitotoimenpiteitä suunniteltaessa. Mitä nuorempi vastaaja, sitä useammin hän oli sitä mieltä, että metsänomistajilla on riittävästi päätösvaltaa toimenpiteisiin. Tilakoon kasvaessa oli havaittavissa sama trendi, mutta vielä selvemmin. Pienimpien tilojen omistajista hieman yli 40 prosenttia oli samaa mieltä, suurimpien tilojen kohdalla jokseenkin tai täysin samaa mieltä oli lähes 80 prosenttia vastaajista (kuvio 37). Ammatti- taustaa vasten peilaten eniten samaa mieltä olevia oli maa- ja metsätalousyrittäjissä, vajaa kolme neljästä oli tätä mieltä. Myös metsäammattilaisista ylivoimaisesti suurin osa piti maanomistajien päätösvaltaa riittävänä.

Kuvio 37. Tilakoon vaikutus arvioon metsänomistajan riittävästä päätösval-
lasta

5.7.4 Eri metsänkäyttömuotojen huomiointi metsäsuunnitelmissa

Myönteisesti suhtauduttiin myös esimerkiksi väittämiin, joissa ehdotettiin eri metsänkäyttömuotojen sekä riistan elinympäristöjen vahvempaa huomioimista metsäsuunnitelmissa. Kysyttäessä eri metsänkäyttömuotojen huomioimisen tarpeellisuudesta, täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus oli hieman aliedustettuna yli 74-vuotiaissa ja alle 45-vuotiaissa muihin ikäryhmiin verrattuna.

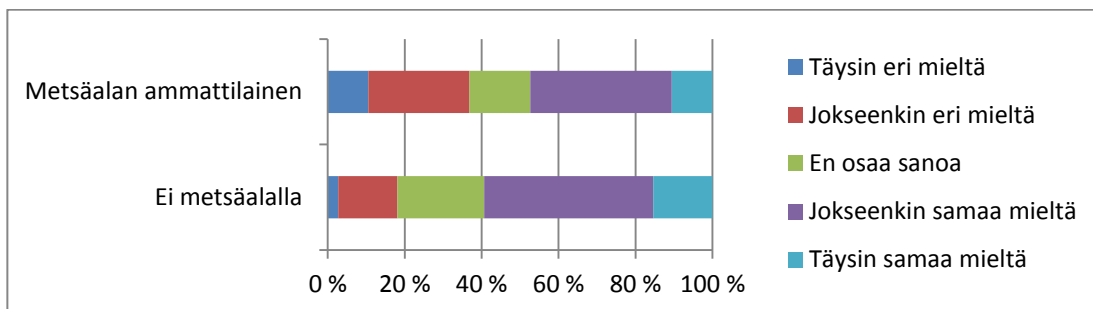
Tilakoon kasvaessa myös eri mieltä asiassa olevien määrä kasvoi. Pienimpien tilojen kohdalla pari prosenttia vastaajista oli erimielisiä, kun suurimmilla tiloilla noin viidennes ilmaisi eriävän mielipiteensä. Vastaavasti samaa mieltä olleiden määrä tippui reilusta 75 prosentista 55 prosenttiin tilakoon kasvaessa. Maa- ja metsätalousyrittäjissä sekä metsäalalla työskentelevissä oli molemmissa reilu viidennes vastaajista erimielisiä. Lähes puolet metsäammattilaisista suhtautui väittämään positiivisesti.

Virkistyskäytön, luonnonhoidon sekä riistan elinympäristöjen huomioimista metsäsuunnitelmissa kannatettiin sitä vankemmin, mitä vanhempi vastaaja oli. Poikkeuksen tekivät ainoastaan yli 74-vuotiaiden ryhmä virkistyskäytön kohdalla, josta samaa mieltä olevia oli keskimääräistä vähemmän. Trendi oli hyvin samankaltainen tilakoon pienentyessä. Eli suhtautuminen pienillä tiloilla oli positiivisempaa.

Virkistyskäytön huomioimista pidettiin täysin tai jokseenkin turhana erityisesti maa- ja metsätalousyrittäjien keskuudessa, joista lähes puolet oli tätä mieltä. Luonnonhoidon kohdalla maa- ja metsätalousyrittäjissä jokseenkin tai täysin samaa ja -eri mieltä olevia oli yhtä suuri osuus, eli hieman yli 40 prosenttia molempia. Edellä mainitussa joukossa oli myös kaikkein eniten negatiivisesti ja kaikkein vähiten positiivisesti riistan elinympäristöjen huomioimista metsäsuunnitelmissa tärkeänä pitäviä. Heistäkin lähes puolet suhtautui myönteisesti väittämään.

Metsäammattilaisten näkemykset niin riistan elinympäristöjen, virkistyskäytön kuin luonnonhoidonkin vahvemmassa huomioinnista olivat keskivertoa nega-

tiivisempia. Reilu kolmannes metsäammattilaisista piti virkistyskäytön ja luonnonhoidon nykyistä vahvempaa huomioimista metsäsuunnitelmissa jokseenkin tai täysin turhana (kuvio 38). Kaikkein suopeimmin suhtauduttiin riistan elinympäristöihin, joiden huomioon ottamista piti tärkeänä yli puolet metsäalalla työskentelevistä. Metsästystä ja metsänhoitoa harrastaneiden joukossa ei virkistyskäytön ja luonnonhoidon parempaa huomioimista kannatettu ihan yhtä usein, kuin ei-harrastaneiden joukossa.

Kuvio 38. Metsäammattilaisten näkemys luonnonhoidollisten tavoitteiden metsäsuunnitelmissa huomioimisen tärkeydestä

5.7.5 Valtion rahoituksen merkitys kanalintujen elinympäristöihin

Epätietoisten määrä oli keskimääräistä suurempi myös kysymyksessä, jossa tiedusteltiin kestävän metsätalouden rahoituksen (Kemera) ohjaamisesta kanalintujen elinympäristöjen laadun parantamiseen. Lähes kolmannes ei osannut sanoa olisiko asia tarpeellinen.

Pienillä, alle 9,9 hehtaarin tiloilla asiaa pidettiin erittäin tarpeellisena yli viidenneksessä, ja jokseenkin tärkeänä lähes 50 prosentissa tapauksista. Tilakoolla verrattuna kaikkein vähiten myönteisesti asiaan suhtautuvia oli 50 – 99,9 hehtaarin tiloilla, joista alle kolmannes piti Kemera varojen ohjaamista metsäkanalintujen hyvinvointiin tärkeänä. Vastaavasti yli kolmannes tästä pinta-alaluokasta suhtautui asiaan kielteisesti. Oli mielenkiintoista, että seuraavassa pinta-alaluokassa, eli yli sadan hehtaarin tiloja omistavien suhtautuminen oli huomattavasti positiivisempaa, lähes puolet koki asian tärkeäksi.

Metsäalan ammattilaisten suhtautuminen asiaan oli jokseenkin kahtia jakautunut. Hieman alle 40 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämästä. Vastaavasti hieman yli 40 prosenttia suhtautui myönteisesti ajatukseen. Ammattiaseman perusteella tarkasteltuna kaikkein eniten kielteisesti suhtautuvia oli maa- ja metsätalousyrittäjissä, hieman alle kolmannes vastaajista. Vastaajan iän kasvaessa myös positiivinen suhtautuminen väittämään lisääntyi aina 74-vuotiaisiin saakka.

5.7.6 Metsäluonnonhoitoon liittyvän opastuksen tarve

Kyselyymme vastanneilla maanomistajilla oli varsin selkeä mielipide siitä, pitäisikö metsänomistajia opastaa enemmän metsäluonnonhoitoon liittyvissä asioissa. Lähes kolme neljäsosaa vastaajista oli sitä mieltä, että metsänomistajia tulisi opastaa enemmän luonnonhoitoon liittyen. Mielenkiintoista oli, että kuitenkin vain reilu 40 prosenttia koki itse tarvitsevansa opastusta kyseisiin asioihin.

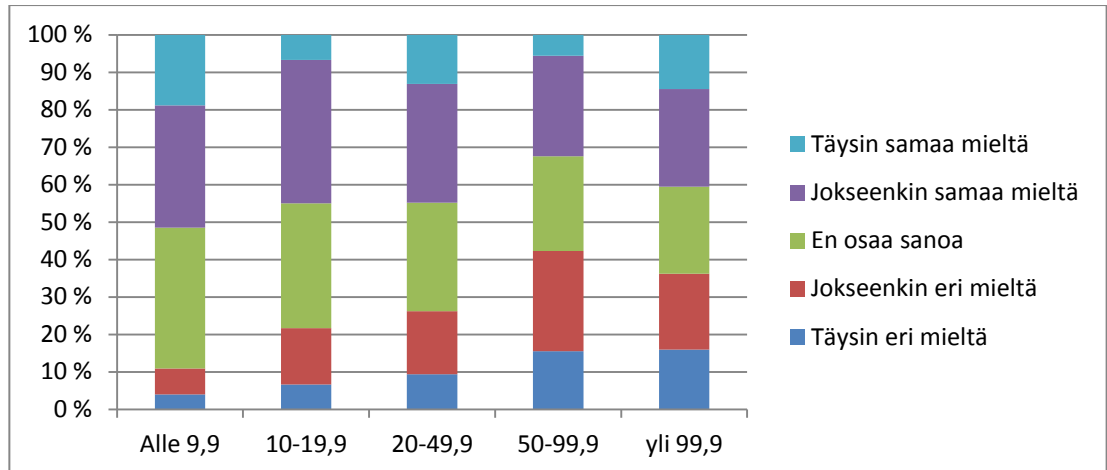
Arvio maanomistajille suunnatun metsäluonnonhoitoon liittyvästä opastuksesta nähtiin pienillä tiloilla jonkin verran tarpeellisemmaksi kuin suurilla tiloilla. Maa- ja metsätalousyrittäjistä vajaa viidennes ei uskonut opastuksen olevan tärkeää, noin kahden kolmanneksen nähdessä asian päinvastaisesti. Palkansaajista noin 80 prosenttia arveli opastuksen jokseenkin tai hyvin tärkeäksi, mikä on hieman keskivertoa suurempi osuus.

Myös metsäalan ammattilaisten lähes 80 prosentin osuus asian tarpeelliseksi nähneistä oli keskivertoa suurempi määrä. Vain noin kymmenen prosenttia ammattilaisista ei pitänyt lisä-opastusta tärkeänä.

Epätietoisia oli suhteellisesti paljon tiedusteltaessa vastaajan itsensä tarvetta luonnonhoitoon liittyvään koulutukseen/materiaaliin. 45 – 64-vuotiaissa vastaajissa oli kaikkein suurin osuus sellaisia, jotka arvioivat tarvitsevansa lisää koulutusta. Tässä ikäluokassa kutakuinkin puolet vastaajista oli tätä mieltä.

Kuvio 39 kuvastaa tilakoolla tarkasteltuna suhtautumista luonnonhoitoon liittyvään lisäkoulutukseen ja materiaaliin. Tarve tähän koettiin kaikkein suu-

rinnaksi pienillä tiloilla. Lähes 40 prosenttia maa- ja metsätalousyrittäjistä ei arvellut tarvitsevansa lisäkoulutusta, samalla kun hieman yli 40 prosenttia heistä näki sen tarpeelliseksi. Metsäalan ammattilaisistakin noin kolmannes uskoi tarvitsevansa lisäkoulutusta tai materiaalia luonnonhoidosta.

Kuvio 39. Näkemys lisäkoulutuksen tarpeeseen erikokoisilla tiloilla

6 TULOSTEN TARKASTELU

6.1 Työkalut riistan parempaan huomiointiin

Tutkimuksemme osoitti selkeästi, että maanomistajilla on suurta kiinnostusta erilaisiin riistaa suosiviin metsänhoitomenetelmiin. Ylivoimaisesti suurin osa kyselyymme vastanneista piti itsestäänselvyytenä, että riistan huomiointi kuuluu normaaliin metsätaloustoimintaan. Näin ollen kehitystyötä erilaisten menetelmien käytäntöön viemiseksi tulee jatkaa.

Menetelmät joilla riistan elinoloja halutaan parantaa, pitäisi mieltää osaksi luonnonhoitoa. Luonnonhoidon ei nähdä ajavan selkeästi vain jonkin tietyn ryhmän etua, toisin kuin riistanhoidon. Riistan suosiminen nähdään enemmän metsästäjien etuna, kuin kokonaisvaltaisena luonnonhoitona.

Metsänomistajat luottavat metsänhoidossa suosituksiin. Niiden merkitys korostuu erityisesti päätöksentekotilanteissa. Kun päätöksentekotilanteessa on mahdollisuus vertailla eri menetelmien vaikutuksia, on metsänomistajalla helpompi hahmottaa, mitä heidän valintansa tulevat käytännössä merkitsemään. Suosituksilla voidaan vaikuttaa metsänomistajien valintoihin. Niiden avulla on myös helpompi ohjeistaa esimerkiksi metsäkoneiden kuljettajia ja metsureita.

Taloudellisten kannustimien käyttäminen on metsätaloudessa aina toiminut. Kestävän metsätalouden rahoituksen avulla metsänparannustöitä on tehty vuosia ja sillä voidaan rahoittaa myös luonnonhoitohankkeita. Tietoa tällaisista mahdollisuuksista ei metsänomistajilla kuitenkaan tunnu olevan. Hankkeet mielletään myös helposti isoiksi kokonaisuuksiksi. Luonnonhoitoa pitäisi tuoda esille pienempinä tekoina, kuten alikasvoksen säästämisenä, tiheysvaihteluina tai useamman puulajin suosimisena käsittelyiden yhteydessä. Luonnonhoito koetaan joissain tapauksissa jonkin alueen sulkemisena kokonaan toimenpiteiden ulkopuolelle. Luonnonhoito nähdään usein menetettynä tulona ja siitä tulisi saada korvaus.

”Menetetty tuotto johtuen metsäluonnon- ja riistaelinympäristöjen kehittämistä tulee korvata metsänomistajille. Muuten hankkeet eivät etene.”

Edellä kerrottujen menetelmien ja keinojen eteenpäin viemisessä erityisen tärkeässä roolissa ovat metsäasiantuntijat, jotka neuvovat metsänomistajia metsänhoidossa. Neuvonnalla voidaan jo tällä hetkellä vaikuttaa luonnonhoitoon, kertomalla metsänomistajille luontoa ja riistaa suosivista hoitomenetelmistä.

6.2 Neuvonnan tarve

Vaikka tietotaso metsäkanalintuja suosivien toimenpiteiden sekä metsänhoitotoimenpiteiden vaikutuksista metsäkanalintuihin onkin kohtuullisella tasolla, epätietoisuutta on paljon. Puutteellisia tietoja on tavallisten maanomistajien lisäksi myös metsäalalla työskentelevillä ammattilaisilla. Näin ollen koulutukselle ja tiedottamiselle metsäluonnonhoitoon liittyen on selvästi tilausta. Eri-alaisten menetelmien vaikutuksista niin taloudellisuuteen, kuin riistaan ja muuhun monimuotoisuuteenkin tulisi järjestää opastusta ja koulutusta. Tietotason lisääntyessä maanomistajat osaisivat myös kysyä ja vaatia organisaatioilta yhä enenevässä määrin kanalintuja suosivia toimenpiteitä.

”En voi vakuuttaa toimivani metsäkanalintujen hyvinvointia edistävästi, koska en tiedä täysin mitä toimia se pitää sisältää.”

Niin maanomistajien, kuin metsäammattilaistenkin asenteet metsäluonnonhoitoon ja sitä kautta riistan elinympäristöjen parantamiseen liittyen vaihtelevat. Suuri osa kyselyymme vastanneista suhtautui käsiteltyihin asioihin avoimin mielin, toisten ollessa epäileväisiä. Kielteisesti asiaan suhtautuneet voisi jakaa karkeasti kahteen ryhmään. Niihin, joiden mielestä nämä asiat ovat luonnonsuojelijoiden ”vouhotusta” ja ”huhuhaata”, ja toisaalta sellaisiin, joilla negatiivisen reaktion aiheuttaa riista-sanana ja sen kasvattaminen metsästettäväksi. Erialaisten ihmisten asenteisiin tulisi siis pyrkiä vaikuttamaan eritaivoin.

Tiettyjen vaihtoehtoisten menetelmien neutraalien tai jopa positiivisten talousvaikutusten esille tuominen ovat avainasemassa pyrittäessä muuttamaan asialle luonnonsuojelullisen leiman antaneisiin maanomistajiin. Metsästyksen kielteisesti suhtautuvien neuvonnassa tulisi tuoda enemmän esille se,

että riistan elinolojen parantaminen ei tarkoita ainoastaan riistan kasvattamista metsästäjien tarpeisiin. Heille täytyisi korostaa, että panostus riistan elinympäristöihin on samalla merkittävä panostus myös muuhun luonnon monimuotoisuuteen.

Yhtenä ryhmänä ovat metsänomistajat, joista paljon kertovia ovat seuraavan kaltaiset kyselystä saadut kommentit. Tämän vastaajan mielestä Metsänhoitoyhdistys on se taho, joka voisi eniten vaikuttaa metsäluonnonhoidon edistämiseen.

”Hän pääasiassa määräävät miten hakkuut suoritetaan”

Tällaisille maanomistajille metsissä tehtävien käytännön asioiden hoitaminen on niin vierasta, että he eivät tiedosta heillä itsellään olevaa päätäntävaltaa asioiden suhteen. Muuttuvan metsälain myötä myös mahdollisuudet vaihtoehtoisin menetelmiin lisääntyvät ja tämä pitäisi tuoda esille vahvemmin.

6.3 Neuvontaorganisaatioilla suurin vaikutusmahdollisuus

Suurin vastuu maanomistajien valistuksesta on erilaisilla metsäalan neuvontaorganisaatioilla. Metsäneuvonta on henkilökeskeistä toimintaa, jossa ohjeet vastaanotetaan neuvojalta henkilönä, eikä varsinaisesti hänen edustamaltaan organisaatiolta. Metsätoimihenkilöillä on erinomaisen suuri mahdollisuus vaikuttaa jatkuvasti muuttuvaan ja yhä enemmän neuvontaa vaativaan metsänomistajakuntaan, heidän tietotasoonsa ja asenteisiinsa, ja tätä kautta metsien kehitykseen. Maanomistajat luottavat metsäalan organisaatioihin ja myös toivovat saavansa heiltä asiantuntevia neuvoja erilaisista vaihtoehtoisista metsänhoitoon liittyen. Jo pelkästään esittämällä riistaa tai luonnonhoitoa suosivia menetelmiä tai vaikka mainitsemalla mahdollisista riistanelinympäristöistä metsäsuunnitelmassa, voi herättää metsänomistajien kiinnostusta niitä kohtaan.

Tutkimuksemme perusteella suurin osa metsänomistajista on sitä mieltä, että metsäluonnonhoitoon parhaiten pystyy vaikuttamaan paikalliset metsänhoitoyhdistykset. Tämä johtuu varmasti siitä, että yhdistykset ovat perinteisiä ja luotettuja toimijoita alueillaan. Vastuuta perätään myös puuta ostavilta organisaatioilta, joiden palveluntarjonta nykyisin kattaa puunoston ja

metsänhoidon lisäksi myös neuvontaa. Itse metsänomistajallakin koetaan olevan vastuuta metsäluonnonhoidosta.

Metsäluonnonhoidon kehittämisessä resursseja kannattaa kohdistaa erityisesti neuvonta- ja palveluorganisaatioiden edustajien kouluttamiseen, jotka ovat suoraan yhteydessä yksityisiin metsänomistajiin. Suurin vastuu näiden toimijoiden koulutuksesta on nähdäksemme Suomen riistakeskuksella ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolla. Metsätoimihenkilöt ovat kuitenkin se taho, jonka kautta asioita voidaan muuttaa.

Maanomistajien neuvonnan ohella metsätoimihenkilöiden vastuulla on myös metsureiden ja metsäkoneenkuljettajien ohjeistaminen. Heidän asenteisiin vaikuttaminen on oma haasteensa. Vanhat toimintamallit ovat varmasti juurtuneet syvälle kokeneiden metsätyömiesten työtappoihin. Yksityismetsätalous on kuitenkin asiakaslähtöistä toimintaa, eli metsänomistajien tietämyksen ja vaatimustason lisääntyessä, on myös työtapojen muututtava.

Metsäalan organisaatioihin vaikuttamisen lisäksi, Suomen riistakeskuksen tulisi pyrkiä vaikuttamaan myös suoraan maanomistajiin. Riistakeskuksella on käytössään erinomainen tiedotuskanava, Metsästäjälehti, joka tavoittaa merkittävän osan maanomistajista. Tutkimuksessamme ilmeni, että vastoin ennakkokäsitystä, metsästävien maanomistajien tietotaso riistaa suosivien menetelmien vaikutuksista oli jopa heikompi, verrattuna ei metsästäviin maanomistajiin. Tämä siitähän huolimatta, että havaitsimme metsästävien maanomistajien harjoittavan myös runsain mitoin omatoimista metsänhoitoa metsissään. Metsästäjälehdessä Riistakeskus voisi julkaista esimerkiksi jonkinlaisen metsänhoitomenetelmiä käsittelevän sarjan, jolla vaikutettaisiin maanomistajien tietotasoon ja asenteisiin. Myös metsästysseurojen ja riistanhoitoyhdistysten vaikutusmahdollisuuksiin uskotaan maanomistajien keskuudessa.

"Valistusta positiivisessa hengessä, kirjoituksia, esimerkkejä lehtiin"

Yleisellä tasolla ihmisten asenteisiin luontoa kohtaan voidaan varmasti vaikuttaa koulutuksella ja tiedottamisella. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä, vaan erilaisia keinoja tarvitaan. Erinomaisen ja ajatuksia herättävän kommentin asiasta antoi eräs kyselyymme vastannut koulutus- ja konsultointialan yrittäjä:

”Ihmisten mielenkiinnon herättäminen luontoa kohtaan, esim. maaseudulla teiden reunamaiden siistiminen ja kaunistaminen. Esteettisten tarpeiden tyydyttämisen avulla suuri yleisö saadaan mukaan. Se saadaan aikaan vain tunnetason ja kokemuksen vahvistamisella. Tiedon lisääminen ei yksin riitä. Myös luontoetiikkaa pitäisi pitää esillä!

6.4 Sopivimmat menetelmät erityyppisille metsänomistajille

Tutkimuksemme perusteella erityisesti tilakoolla, vastaajan iällä sekä ammattiasemalla on merkitystä siihen, millaisia riistaa suosivia toimenpiteitä heille voisi tarjota. Taloudellisuuden ja kustannustehokkuuden merkitys korostuu erityisesti suurilla, yli 50 hehtaarin tiloilla. Ikäluokista nuorimmille alle 45-vuotiaille, sekä toisaalta vanhimmille yli 74-vuotiaille metsänomistajille taloudelliset seikat ovat merkityksellisimpiä. Myös maa- ja metsätalousyrittäjien toiminnassa taloudella on merkittävä rooli. Näkemyksemme mukaan edellä mainitun kaltaisia maanomistajia voitaisiin houkutella riistaa suosivien metsänhoitomenetelmien käyttöön tarjoamalla heille erityisesti menetelmiä, joiden taloudelliset vaikutukset ovat positiivisia. Tällaisia ovat esimerkiksi taimikonhoito, harvennushakkuu sekä ennakkoraivaus, joita kaikkia voidaan tehdä metsäkanalintuja suosivalla tavalla ja samalla myös taloudellisesti. Kustannustehokkaiden ja joissakin tapauksissa jopa nykykäytäntöjä edullisempien menetelmien tarjoaminen ei pitäisi olla ongelmallista, sillä tutkimukseen osallistuneista metsänomistajista suurella osalla on kiinnostusta suosia riistaa sekä luonnonhoitoa.

Yhteismetsät ovat eräs potentiaalinen kohde, joita edellä mainittujen menetelmien niin taloudellisista kuin metsäkanoja suosivistakin vaikutuksista tulisi valistaa. Onhan taloudellisuus tärkein näkökohta yhteismetsien toiminnassa. Yhteismetsät ovat myös monesti suuria yksiköitä, että niissä esimerkiksi kasvatushakkuuta suoritetaan mittakaavassa, jolla on jo suurta merkitystä alueen

metsäkanalintujen elinympäristöihin. Yhteismetsillä olisi mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi metson soidinpaikkojen suotuisaan kehitykseen.

Kaikkein otollisinta maaperää riistapainotteisiin menetelmiin ovat pienimmät, alle 20 hehtaarin tilat, joilla tutkimuksemme mukaan kiinnostus menetelmiä kohtaan on kaikkein suurinta. Ongelmaksi pienillä tiloilla muodostuu luonnollisesti pienet pinta-alat, jonka vuoksi mahdollisuudet niin taloudelliseen hyödyntämiseen, kuin riistaa suosivien toimenpiteiden toteuttamiseenkin ovat rajalliset.

”Karut maisemat ja pieni tilakoko ei anna paljon toimintavaihtoehtoja näissä asioissa”

Myös metsäyhtiöiden kiinnostusta näitä tiloja kohtaan rajoittaa vähäiset pinta-alat. Tämän vuoksi pienten tilojen saanti erilaisiin yhteishankkeisiin voisi olla keino hyödyntää niitä niin taloudellisessa, kuin luonnonhoidollisessakin mielessä. Yhteishankkeiden myötä mittakaavaongelma katoaisi. Juuri metsänhoidon ja hakkuiden markkinointi maanomistajille erilaisten luonnonhoidollisten tavoitteiden, kuten esimerkiksi riistaa suosivien menetelmien kautta voisi olla hyvinkin toimivaa pienten tilojen kohdalla. Tätä kautta kaikki osapuolet hyötyisivät tilanteesta. Metsänomistajat saisivat tilansa hoidettua ja organisaatiot saisivat hankittua puuta mahdollisesti pienemmillä yksikkökustannuksilla, unohtamatta erilaisten palvelujen myynnistä koituvia taloudellisia hyötyjä.

Mahdollisuuksia metsäkanalintuja suosiviin metsänhoito menetelmiin on useita ja rohkeasti soveltamalla toimivia keinoja löytyy varmasti lisää. Näin metsäkanalintuja suosivista metsänhoitomenetelmistä on tarjottavissa jokaiselle jotain. Toimenpiteiden huolellisella suunnittelulla ennen käytäntöön viemistä saadaan parhaat tulokset.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen toteuttaminen postitse tehtävänä kyselytutkimuksena vaatii paljon aikaa ja työtä. Erityisesti kyselylomakkeen ja saatekirjeen valmisteleminen tarvittavan ajanmäärä yllätti. Kyselyn lähettämisaikankohdan valinnan merkitys tuli myös hyvin esille. Jälkikäteen ajateltuna kyselyn postittaminen olisi ollut viisasta siirtää vuoden vaihteen yli.

Tutkimuksestamme hyötyvät toivoaksemme niin yksityiset metsänomistajat kuin toimeksiantaja Suomen riistakeskuskin, unohtamatta metsäalan organisaatioita. Organisaatioille toiminnan markkinointi erilaisten vaihtoehtojen menetelmien kautta tulee olemaan tulevaisuudessa yhä tärkeämpää. Opinnäytetyömme antaa ehkä eväitä siihen, että luontoarvoja tärkeinä pitävät maanomistajat eivät näkisi hoitamattomuutta ainoana vaihtoehtona luonnonhoitoon. Näin teollisuuden puuhoito olisi turvattu myös tällaisten maanomistajien metsistä.

Metsänomistajille tutkimustulosten avulla voidaan kehittää parempia työkaluja vaihtoehtojen metsänhoitomenetelmien käytäntöön viemiseksi. Tutkimuksen myötä osataan metsäluonnonhoidossa painottaa niitä seikkoja, joita metsänomistajat pitävät tärkeinä.

Metsänomistajien tietotason ja kiinnostuksen selvittäminen riistaa ja metsäluonnonhoitoa kohtaan auttaa Suomen riistakeskusta kohdentamaan oikeita toimenpiteitä maanomistajien asenteiden muuttamiseksi sekä tiedon- ja kiinnostuksen lisäämiseksi metsäluonnonhoitoa kohtaan. Me jaamme Suomen riistakeskuksen kanssa yhteisen huolen kanalintujen elinympäristöjen epäsuotuisasta kehityksestä. Luonnollisesti toivomme että tutkimuksemme auttaa osaltaan kehittämään pitkällä tähtäimelle luonnonhoitoa, ja erityisesti kanalintujen elinympäristöjä. Tätä kautta myös muu luonnon monimuotoisuus lisääntyisi.

Opinnäytetyömme kautta koemme kehittyneemme monissa eri asioissa. Ehkä tärkeimpänä näemme oman henkilökohtaisen tietotasomme lisääntymisen liittyen kanalintuja suosiviin menetelmiin. Tämän hyvän pohjatiedon myötä uskomme ja toivomme voivamme hyödyntää keräämäämme tietoa tulevai-

suudessa työn merkeissä. Vankan taustatiedon ja innostuksen kautta mahdollisuus uusien innovatiivisten menetelmien kehittelyyn mahdollistuu.

Tutkimustyön kautta saimme myös perusvalmiudet vastaavanlaiseen työskentelyyn tulevaisuudessa. Tiedonhakutaitomme lisääntyivät merkittävästi prosessin edetessä. Uskomme myös kehittyneemme hieman kirjoittajina opinnäytetyön myötä. Tietoteknisten taitojen lisääntymistä ei pidä unohtaa. Saimme hyvät perusvalmiudet esimerkiksi SPSS-ohjelmiston käyttöön. Tiedot ja taidot taulukkolaskenta- ja tekstinkäsittelyohjelmien suhteen paranivat huimasti.

Aiheeseen liittyvän jatkotutkimuksen voisi osoittaa metsäalan organisaatioille. Olisi hyvä tietää millaisia mahdollisuuksia he näkevät riistanelinympäristöjen hoidolle metsätalouden yhteydessä. Myös organisaatioiden riistaa suosivien menetelmien tarjontaa olisi hyvä selvittää.

Lopuksi haluamme esittää erityiskiitokset riistakeskuksen Marko Svensbergille sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkija Jani Pellikalle. Heidän neuvonsa esimerkiksi saatekirjeen ja kyselylomakkeen suunnittelussa olivat korvaamattomia.

LÄHTEET

- Bildström, M. 2006. Vilken plantrevolution! Osoitteessa <http://skogen.se/nyheter/vilken-plantrevolution>. 29.4.2013
- Helle, P. 2012. Kantojen kehityshistoria ja nykytila Suomessa ja lähialueilla. – Teoksessa Suomen metsäkanalintukantojen hoitosuunnitelma luonnos. Osoitteessa http://www.mmm.fi/attachments/riistatalous/666ae6qIN/MMM-115766-v1-Luonnos_Suomen_Metsakanalintukantojen_hoitosuunnitelmaksiksi_lausuntokierros.pdf. 18.2.2013
- Helle, P. 2004. Metso – salomaiden symboli. – Teoksessa Jahtimailla riistalinnut (toim. P. Nummi – V-M. Väänänen), 164 – 169. Weilin+Göös Oy.
- Helle, P. 2004. Pyy – puronvarren viheltäjä. – Teoksessa Jahtimailla riistalinnut (toim. P. Nummi, V-M. Väänänen), 148 – 151. Weilin+Göös Oy.
- Helle, P. 2004. Riekko – Lapin elämänlintu. – Teoksessa Jahtimailla riistalinnut (toim. P. Nummi, V-M. Väänänen), 152 – 155. Weilin+Göös Oy.
- Helle, P. – Belkin V. – Bljudnik, L. – Danilov, P. – Jakimov, A. 2003. Metsäkanalintukannat Suomessa ja Venäjän Karjalassa. - Teoksessa Suomen riista 49 (toim. H. Lindén, M. Mönkkönen, P. Niemelä, H. Pietiläinen, O. Rätti) 32 – 43. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Helle, P. – Lindén, H. – Rätti, O. – Wikman, M. 2002. Kannanmuutokset ja runsaus. – Teoksessa Metsäkanalintutkimuksia Metsäkanalintukannat. (toim. H. Lindén) 16 – 17. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Helle, P. – Lindén, H. – Rätti, O. – Wikman, M. 2002. Metso. – Teoksessa Metsäkanalintutkimuksia Metsäkanalintukannat. (toim. H. Lindén) 17 – 19. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Helle, P. – Lindén, H. – Rätti, O. – Wikman, M. 2002. Teeri. – Teoksessa Metsäkanalintutkimuksia Metsäkanalintukannat. (toim. H. Lindén) 20 – 22. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Helle, P. – Lindén, H. – Rätti, O. – Wikman, M. 2002. Pyy. – Teoksessa Metsäkanalintutkimuksia Metsäkanalintukannat. (toim. H. Lindén) 22 – 24. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Helle, P. – Lindén, H. – Rätti, O. – Wikman, M. 2002. Riekko. – Teoksessa Metsäkanalintutkimuksia Metsäkanalintukannat. (toim. H. Lindén) 24 – 26. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Helle, T. – Taskinen, E. – Lindén, H. – Hokka, P. 1987. Metsäkanalintujen elinympäristöt ja metsätalous. – Teoksessa Suomen riista 34. (toim. T. Halla, O. Järvinen, H. Linden, E. Niemelä) 77 – 95. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Hornborg, M. 2007. Yksityismetsänomistajuus metsien käytön perustana. Päättäjien metsä-akatemia. Osoitteessa [http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/allbyid/2CE22379D9A2D568C225737D003CD6C5/\\$file/PMA23-MichaelHornborg.pdf](http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/allbyid/2CE22379D9A2D568C225737D003CD6C5/$file/PMA23-MichaelHornborg.pdf). 31.1.2013.
- Huhtala, M. – Ylönen, M. 2011. Metsätiestön yleissuunnitelman tarkistus vuosille 2011 – 2020. Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri. Osoitteessa: <http://www.sll.fi/pohjois-pohjanmaa/kannanotot/metsaetiesto-en-yleissuunnitelman-tarkistus-vuosille-2011-2020>. 12.2.2013.
- Hyppönen, M. 2005. Uudistamismenetelmän valinta. – Teoksessa Metsätaloutta kairoilla – metsänuudistaminen Pohjois-Suomessa (toim. V. Hallikainen, M. Hyppönen, R. Jalkanen), 56 – 62. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Hyppönen, M. 2005. Luontainen uudistaminen. – Teoksessa Metsätaloutta kairoilla – metsänuudistaminen Pohjois-Suomessa (toim. V. Hallikainen, M. Hyppönen, R. Jalkanen), 62 – 73. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Hänninen, H. 2008. Metsänomistus. – Teoksessa Tapion taskukirja 25. uudistettu painos (toim. S. Rantala), 25 – 33. Hämeenlinna: Metsäkustannus Oy.
- Hänninen, H. – Karppinen, H. – Leppänen, J. 2011. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metlan työraportteja 208. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos. Osoitteessa: <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp208.pdf>. 14.2.2013.
- Härkönen, S. 2002. Metsäkanalinnut. – Teoksessa Käytännön riistanhoito (toim. J. Malinen, V-M. Väänänen), 31 – 37. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Härkönen, S. 2004. Metsien linturiistanhoito. – Teoksessa Jahtimailla riistalinnut (toim. P. Nummi, V-M. Väänänen), 214 – 219. Weilin+Göös Oy.
- Juntunen, M-L. – Herrala-Ylinen, H. 2011 Metsien hoito. – Teoksessa Metsätilastollinen vuosikirja 2011, 117 – 163. Metsäntutkimuslaitos. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy

- Kangas J. – Karsikko J. 1993. Metsäkanalintujen elinympäristövaatimukset, metsänhoito ja metsäsuunnittelu. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 467. Joensuu: Metsäntutkimuslaitos.
- Kokkonen, J. 2003. Metsätiet ja metsäluonto. Helsinki: Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.
- Lehikoinen, A. 2013a. Metso Osoitteessa
<http://atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/laji/metso>. 7.2.2013
- Lehikoinen, A. 2013b. Teeri Osoitteessa
<http://atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/laji/teeri>. 7.2.2013
- Lehikoinen, A. 2013c. Riekkö. Osoitteessa
<http://atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/laji/riekko>. 7.2.2013
- Lehikoinen, A. 2013d. Pyy. Osoitteessa
<http://atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/laji/pyy>. 7.2.2013
- Leikola, M. 2001. Uudistamismenetelmien pääpiirteet. – Teoksessa Onnistunut metsänuudistaminen (toim. S. Valkonen, J. Ruuska, T. Kolström, E. Kubin, M. Saarinen) 118 – 123. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsä-lehti
- Leppänen, J – Sevola, Y. 2012. Metsätilastotiedote 8/2012
http://www.metla.fi/tiedotteet/metsatilastotiedotteet/2012/metsamaan_omistus2010.htm. 12.2.2013
- Leskinen, A. – Jalkanen, R. – Karvonen, L. – Lipponen O. – Valkonen, S. – Wallenius, P. – Siekkinen, A. 2011. Puu – metsänkasvatus ja energiapuun korjuu. – Teoksessa Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas (toim. J.Päivinen, N. Björkqvist, L. Karvonen, M. Kaukonen, K-M. Korhonen, P. Kuokkanen, H. Lehtonen, A. Tolonen), 82 – 111. Metsähallitus.
- Ludwig, G. 2009. Metsäkanalintukannat ympäristön- ja ilmastomuutoksen puristuksessa. – Teoksessa Suomen riista 55(toim. I. Kojola, H. Kokko, M. Mönkkönen, H. Pöysä, O. Rätti) 7 – 18. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Luonnontila.fi. 2011. ME5 Metsätiet. Osoitteessa:
<http://www.luonnontila.fi/fi/indikaattorit/metsat/me5-metsatiet>. 12.2.2013.
- Marjakangas, A. 2002. Teerinaaras ei kahta vaihda: toinen on pesimäreviiri ja toinen... – Teoksessa Käytännön riistanhoito (toim. J. Malinen, V-M. Väänänen) 35. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Marjakangas, A. 2004. Teeri – kaskikoivikoiden lyyrapyrstö. – Teoksessa Jahtimailla riistalinnut (toim. P. Nummi, V-M. Väänänen), 158 – 163. Weilin+Göös Oy.

- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, 2006. Yleiset kasvatussuositukset. – Teoksessa Hyvän metsänhoidon suositukset, 31 – 40. Helsinki: Metsäkustannus Oy.
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 2006. Riista ja keruutuotteet. – Teoksessa Hyvän metsänhoidon suositukset, 79 – 80. Helsinki: Metsäkustannus Oy.
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 2013a. Mikä on yhteismetsä. Osoitteessa <http://www.tapio.fi/mikonyhteismets>. 22.4.2013.
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 2013b. Tietoa yhteismetsistä. Osoitteessa <http://www.tapio.fi/tietoayhtmetista>. 3.4.2013.
- MTK. 2012. Uudistuva metsälainsäädäntö vähentää paperisotaa. Osoitteessa http://www.mtk.fi/metsa/metsapolitiikka/Kotimaan_metsapolitiikka/fi_FI/metsalait_uudistuvat/. 27.4.2013
- Mustanoja, E. 2013. Pienkosteikot vesiensuojelun välineenä. Opinnäytetyö. Rovaniemen ammattikorkeakoulu: Metsätalouden koulutusohjelma.
- Mälkönen, E. 2001. Uudistusalan valmistus. – Teoksessa Onnistunut metsänuudistaminen (toim. S. Valkonen, J. Ruuska, T. Kolström, E. Kubin, M. Saarinen), 123 – 130. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.
- Nyberg, C. 2009. Påverkan på populationsstorleken hos skogshöns (Tetraoninae). Osoitteessa http://www.ibg.uu.se/digitalAssets/106/106048_nyberg-camilla-uppsats.pdf. 29.4.2013
- Peltola, A. – Ihalainen, A. 2011. Metsävarat. – Teoksessa Metsätilastollinen vuosikirja 2011, 39 – 46. Metsäntutkimuslaitos. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy
- Putala, A. – Marjakangas, A. – Rautiainen M. 2011. Riistaeläimet. - Teoksessa Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas (toim. J.Päivinen, N. Björkqvist, L. Karvonen, M. Kaukonen, K-M. Korhonen, P. Kuokkanen, H. Lehtonen, A. Tolonen) 112 – 123. Metsähallitus
- Putala, A. – Marjakangas, A. – Rautiainen M. 2011. Liite 5. Metson soitimen hoito-ohjeet. - Teoksessa Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas (toim. J.Päivinen, N. Björkqvist, L. Karvonen, M. Kaukonen, K-M. Korhonen, P. Kuokkanen, H. Lehtonen, A. Tolonen) 206 – 209. Metsähallitus
- Päivänen, J. 2007. Suot ja suometsät – järkevä käytön perusteet. Hämeenlinna: Metsäkustannus Oy.

- Riikilä, M. 2010. Taimikonhoito. Metsäkustannus Oy.
- Riistahallintolaki 2011. Osoitteessa
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110158>. 26.4.2013.
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2011. Metsästys 2010, Riista- ja kalatalous – tilastoja 6/2011. Helsinki 2011. Osoitteessa
http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/rktl_tilastoj_a_6_11_www.pdf. 31.1.2013.
- Saaristo L. 2012 Ohjeet ja suositukset yksityismailla. – Teoksessa Suomen metsäkanalintukantojen hoitosuunnitelma luonnos. Osoitteessa
http://www.mmm.fi/attachments/riistatalous/666ae6qIN/MMM-115766-v1-Luonnos_Suomen_Metsakanalintukantojen_hoitosuunnitelmaksi_lausuntokierros.pdf.
- Suomen riistakeskus 2013. Hyvän metsänhoidon suositukset riistapainotuksella. Osoitteessa
<http://riista.fi/riistatalous/riistakannat/hoitosuunnitelmien-toimeenpano/hyvan-metsanhoidon-suositukset-riistapainotuksella/>.
- Valkeajärvi, P. – Ijäs, L. – Lamberg, T. 2007. Metson soidinpaikat vaihtuvat – lyhyen ja pitkän aikavälin havaintoja. – Teoksessa Suomen riista 53. (toim. I. Kojola, H. Kokko, M. Mönkkönen, H. Pöysä, O. Rätti) 104 – 120. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valkonen, S. 2010. Miksi? – Teoksessa Poiminta- ja pienaukkohakkuut – vaihtoehtoja avohakkuulle (toim. S. Valkonen, M. Sirén, T. Piri) 9 – 14. Tampere: Metsäkustannus Oy.
- Valkonen, S. 2010. Poimintahakkuu. – Teoksessa Poiminta- ja pienaukkohakkuut – vaihtoehtoja avohakkuulle (toim. S. Valkonen, M. Sirén, T. Piri) 15 – 20. Tampere: Metsäkustannus Oy.
- Valkonen, S. 2010. Pienaukkohakkuu. – Teoksessa Poiminta- ja pienaukkohakkuut – vaihtoehtoja avohakkuulle (toim. S. Valkonen, M. Sirén, T. Piri) 20 – 22. Tampere: Metsäkustannus Oy.
- Valkonen, S. 2008. Metsän uudistaminen. – Teoksessa Tapion taskukirja 25. uudistettu painos (toim. S. Rantala) 145 – 163. Hämeenlinna: Metsäkustannus Oy.
- Varmola, M. 2001. Taimikonhoito. – Teoksessa Onnistunut metsänuudistaminen (toim. S. Valkonen, J. Ruuska, T. Kolström, E. Kubin, M. Saarinen) 169 – 177. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.

Väänänen, V-M. 2002. Poikueet tarvitsevat kosteita metsiä. – Teoksessa Käytännön riistanhoito (toim. J. Malinen, V-M. Väänänen) 33. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Metsälehti.

Väänänen, V-M. 2005. Metsäriistanhoito. – Teoksessa Metsäkoulu (toim. S. Rantala), 217 – 222. Hämeenlinna: Metsäkustannus Oy.

LIITTEET

Saatekirje	Liite 1
Kyselylomake	Liite 2
Eri toimenpiteiden tekemisen tai tekemättä jättämisen vaikutus metsäkanalintuihin	Liite 3
Metsänomistajien suhtautuminen eri väittämiin	Liite 4

Arvoisa metsänomistaja!

Hyvän metsänhoidon toteuttamiseen on useita eri mahdollisuuksia, joita myös pyritään kehittämään jatkuvasti. Metsälakia ollaan parhaillaan uudistamassa ja tässä yhteydessä etsitään keinoja ottaa metsäkanalinnut paremmin huomioon metsänhoidossa. Tällä tutkimuksella kartoitamme näkemyksiänne siitä, kuinka tarpeellisena koette riistan huomiooninnin metsänhoidossa. Haluaisimme myös tiedustella kokemuksianne toimivista keinoista. Tutkimuksen tulokset julkaisemme keväällä 2013 metsäalan julkaisuissa sekä riista.fi -sivustolla.

Tulosten kattavuuden kannalta olisi erittäin tärkeää, että osallistuisitte kyselyyn. Osallistumalla olette mukana kehittämässä luonnonhoitoon liittyviä vaihtoehtoja metsänhoidossa.

Luottamuksellisuus

Henkilötietojanne ei missään vaiheessa luovuteta kolmansille osapuolille, eikä käytetä muutenkaan mihinkään tutkimukseen liittymättömään toimintaan. Käsittelemme vastauksia kaikissa yhteyksissä siten, ettei yksittäisiä henkilöitä ole niiden perusteella mahdollista tunnistaa.

Kyselyn palauttaminen

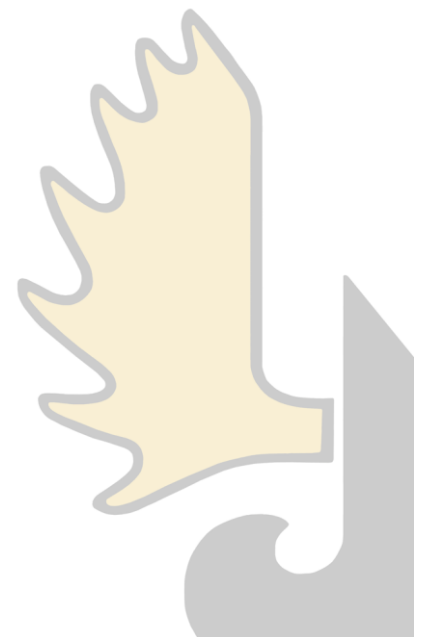
Vastauksenne on meille tärkeä. Toivomme, että käyttäisitte vastaamiseen pienen hetken ja palauttaisitte täyttämäne kyselylomakkeen 21.12.2012 mennessä oheisessa palautuskuoressa. Sen postimaksu on maksettu valmiiksi. Vaihtoehtoisesti voitte vastata kyselyyn kätevästi Internetissä osoitteessa: bit.ly/metsanhoito. Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kolme kappaletta 100 euron lahjakortteja K-rautaan, sekä lisäksi muutamia pienempiä tuotepalkintoja. Lisäksi netissä vastanneiden kesken arvotaan vielä kaksi ylimääräistä 100 euron arvoista K-raudan lahjakorttia.

Lisätietoja tutkimuksesta antavat tutkijat **Mika Kauppi** (puh. 040-5302197) ja **Alexi Koivisto** (puh. 040-7037151) tai sähköpostilla etunimi.sukunimi@edu.ramk.fi

Yhteistyöstä kiittäen

Mika Kauppi Aleksi Koivisto
Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden opiskelijat

Marko Svensberg
Suomen riistakeskus
Erikoissuunnittelija

Liite 2

Riistapainotteinen metsänhoito – metsänomistajien näkemyksiä

Lukekaa kysymykset huolella ja ympyröikää vain yksi vaihtoehto, ellei kysymyksen yhteydessä toisin ohjeisteta. Joissakin kysymyksissä on myös avoin vastauskenttä, johon voitte halutessanne kirjoittaa tarkennuksia, ehdotuksia, kokemuksia tai perusteluja.

Perustietoja

Syntymävuosi	_____	Sukupuoli	Nainen	1
			Mies	2

Metsätilan/-tilojen koko	_____ hehtaaria yhteensä	Onko metsätila/-tilat vuokrattu metsätyskäyttöön?	Kyllä	1
			Ei lainkaan	2

Koulutustausta	Peruskoulu/kansakoulu	1	Ammattiasema	Palkansaaja	1
	Lukio/ammattillinen koulutus	2		Maa- ja metsätalousyrittäjä	2
	Ammattikorkeakoulu/opistoaste	3		Muu yrittäjä	3
	Akateeminen koulutus	4		Eläkeläinen	4
				Muu (opiskelija, työtön, kotona)	5

Oletteko metsäalan ammattilainen?	En	1	Millä alalla?	_____
	Kyllä	2		

Asuinpaikka	Maaseutu (haja-asutusalue)	1	Suuralue (asuinpaikka)	Häme – Uusimaa	1
	Taajama tai pienehkö kaupunki (alle 20 000 asukasta)	2		Etelä- ja Keski-Pohjanmaa	2
	Kaupunki (20 000-100 000 asukasta)	3		Pohjois-Karjala	3
	Kaupunki (yli 100 000 asukasta)	4		Lappi	4

Minkä Metsäkeskuksen alueella metsätilanne sijaitsevat (tarvittaessa valitkaa useampi)?

Rannikko	1	Pirkanmaa	5	Keski-Suomi	8	Kainuu	11
Lounais-Suomi	2	Etelä-Savo	6	Pohjois-Savo	9	Pohjois-Pohjanmaa	12
Häme - Uusimaa	3	Etelä- ja Keski-Pohjanmaa	7	Pohjois-Karjala	10	Lappi	13
Kaakkois-Suomi	4						

Monenako päivänä harjoititte vuonna 2011 seuraavia vapaa-ajan toimintoja?

	En ollenkaan	1 – 2 päivänä	3 – 5 päivänä	6 – 15 päivänä	yli 15 päivänä
Kalastus	1	2	3	4	5
Luonnontarkkailu	1	2	3	4	5
Marjastus/sienestys	1	2	3	4	5
Metsänhoito	1	2	3	4	5
Metsästys	1	2	3	4	5

Onko tilallanne/tiloillanne voimassa oleva metsäsuunnitelma?

Onko suunnitelmaa?	Jos suunnitelma on, onko siinä mainintaa riistan huomioimisesta?	Jos suunnitelma on, onko siinä mainintaa metsäluonnonhoidosta?
Kyllä	1	1
Ei	2	2

Metsänhoito ja riista

Missä määrin seuraavat asiat vaikuttavat metsänhoitomenetelmiä valitessanne?

	Ei lainkaan	Pienessä määrin	Kohtalaisessa määrin	Suuressa määrin	Erittäin suuressa määrin	Perustelisitteko hieman?
Marjastus/sienestys	1	2	3	4	5	
Maisema	1	2	3	4	5	
Luonnonhoito	1	2	3	4	5	
Kustannustehokkuus	1	2	3	4	5	
Metsästys	1	2	3	4	5	
Riistanhoito	1	2	3	4	5	
Muu metsien käyttö	1	2	3	4	5	

Missä määrin haluaisitte tukea seuraavien lajien esiintymistä tilanne/tilojenne metsissä?

	En lainkaan	Pienessä määrin	Kohtalaisessa määrin	Suuressa määrin	Erittäin suuressa määrin	Minkä vuoksi?
Metso	1	2	3	4	5	
Teeri	1	2	3	4	5	
Riekko	1	2	3	4	5	
Pyy	1	2	3	4	5	
Lehtokurppa	1	2	3	4	5	
Metsäjänis	1	2	3	4	5	
Hirvi	1	2	3	4	5	
Metsäkauris	1	2	3	4	5	
Metsäpeura	1	2	3	4	5	
Valkohäntäpeura	1	2	3	4	5	
Pienpedot	1	2	3	4	5	
Suurpedot	1	2	3	4	5	

Tuoreessa metsäkanalintujen hoitosuunnitelma luonnoksessa pääsyynä metsäkanalintujen pitkäaikaiseen vähenemiseen pidetään epäedullisia muutoksia niiden elinympäristöissä. Tärkeimpänä tavoitteena on parantaa talousmetsien laatua metsäkanalintujen elinympäristöinä. Miten arvioisitte metsäkanalintujen nykyistä suuremman huomioimisen vaikuttavan tilanne kohdalla seuraaviin seikkoihin?

	Vähentää paljon	Vähentää hieman	Ei vaikutusta	Lisää hieman	Lisää paljon	Perustelisitteko hieman?
Metsäkasvien lajimäärä	1	2	3	4	5	
Puulajien määrä	1	2	3	4	5	
Eri-ikäisten puiden määrä	1	2	3	4	5	
Metsänhoitotöiden kustannukset	1	2	3	4	5	
Hakkuutulot	1	2	3	4	5	
Marjastus/sienestysmahdollisuudet	1	2	3	4	5	
Metsästysmahdollisuudet	1	2	3	4	5	
Muut monikäyttömahdollisuudet	1	2	3	4	5	

Miten seuraavat toimenpiteet vaikuttavat arvionne mukaan metsäkanalintujen viihtymiseen?

	Heikentää paljon	Heikentää hieman	Ei vaikutusta	Parantaa hieman	Parantaa paljon	Voitte halutessanne tarkentaa.
Uudistaminen avohakkuun ja viljelyn avulla	1	2	3	4	5	
Pienaukkohakkuu	1	2	3	4	5	
Luontainen uudistaminen	1	2	3	4	5	
Taimikonhoito	1	2	3	4	5	
Ensiharvennus	1	2	3	4	5	
Maanmuokkaus	1	2	3	4	5	
Kunnostusojitus	1	2	3	4	5	
Ennakkoraivaus	1	2	3	4	5	
Metsäteiden rakentaminen	1	2	3	4	5	
Ojitettujen soiden ennallistaminen	1	2	3	4	5	
Säästöpuuryhmien jättäminen	1	2	3	4	5	
Vesitalouden palauttaminen	1	2	3	4	5	
Metsän kasvattaminen erirakenteisena\ jatkuva kasvatus	1	2	3	4	5	
Jättää laajahkot puustoisina säilytettävät reunavyöhykkeet vesistöille\ soille	1	2	3	4	5	

Missä määrin olisitte halukas soveltamaan seuraavia metsäkanalintuja suosivia toimenpiteitä tilallanne?

	En lainkaan	Pienessä määrin	Kohtalaisessa määrin	Suuressa määrin	Erittäin suuressa määrin
Ennallistaa vähätuottoinen suo riekko/metsäkanalintu elinympäristöksi.	1	2	3	4	5
Hoitaa taimikoita metsäkanalintuja suosivalla tavalla.	1	2	3	4	5
Suorittaa kasvatushakkuut metsäkanalintuja suosivalla tavalla.	1	2	3	4	5
Jättää ennakkoraivaus tekemättä ennen hakkuita.	1	2	3	4	5
Jättää metsäkanalinnuille tärkeä suon ja kankaan välinen vaihtumisyöhyke käsittelemättä (ojitus, hakkuu jne.).	1	2	3	4	5
Riistatiheikköjen jättäminen kaikissa metsänkäsittelyn vaiheissa.	1	2	3	4	5
Soveltaa jatkuvaa kasvatusta tilanteissa, joissa se ei aiheuta taloudellisia menetyksiä.	1	2	3	4	5
Soveltaa jatkuvaa kasvatusta tilanteissa, joissa riistan tai muun luonnonarvojen huomiointi aiheuttaisi taloudellisia tappioita.	1	2	3	4	5

Jos metsäluonnonhoitoa haluttaisiin nykyistä enemmän huomioida yksityisten talousmetsien metsänhoitotoimissa, mitkä toimijat tätä näkökulmaa voisivat tehokkaimmin edistää ja millä tavoin (mainitkaa enintään kaksi)?

Kuka/ Mikä?

Millä tavoin?

Ovatko metsäalan organisaatiot (metsäyhtiöt, Mhy, jne.) tuoneet Teille esille metsäkanalintuja tai muuta riistaa huomioivia toimenpidevaihtoehtoja?

En ole asioinut metsäalan organisaatioiden kanssa.	1
Ei ole tarjottu riistaa huomioivia toimenpiteitä.	2
Ei, vaikka olen kysynyt.	3
Kyllä	4

Millaisia? _____

Miten suhtaudutte seuraaviin väittämiin?

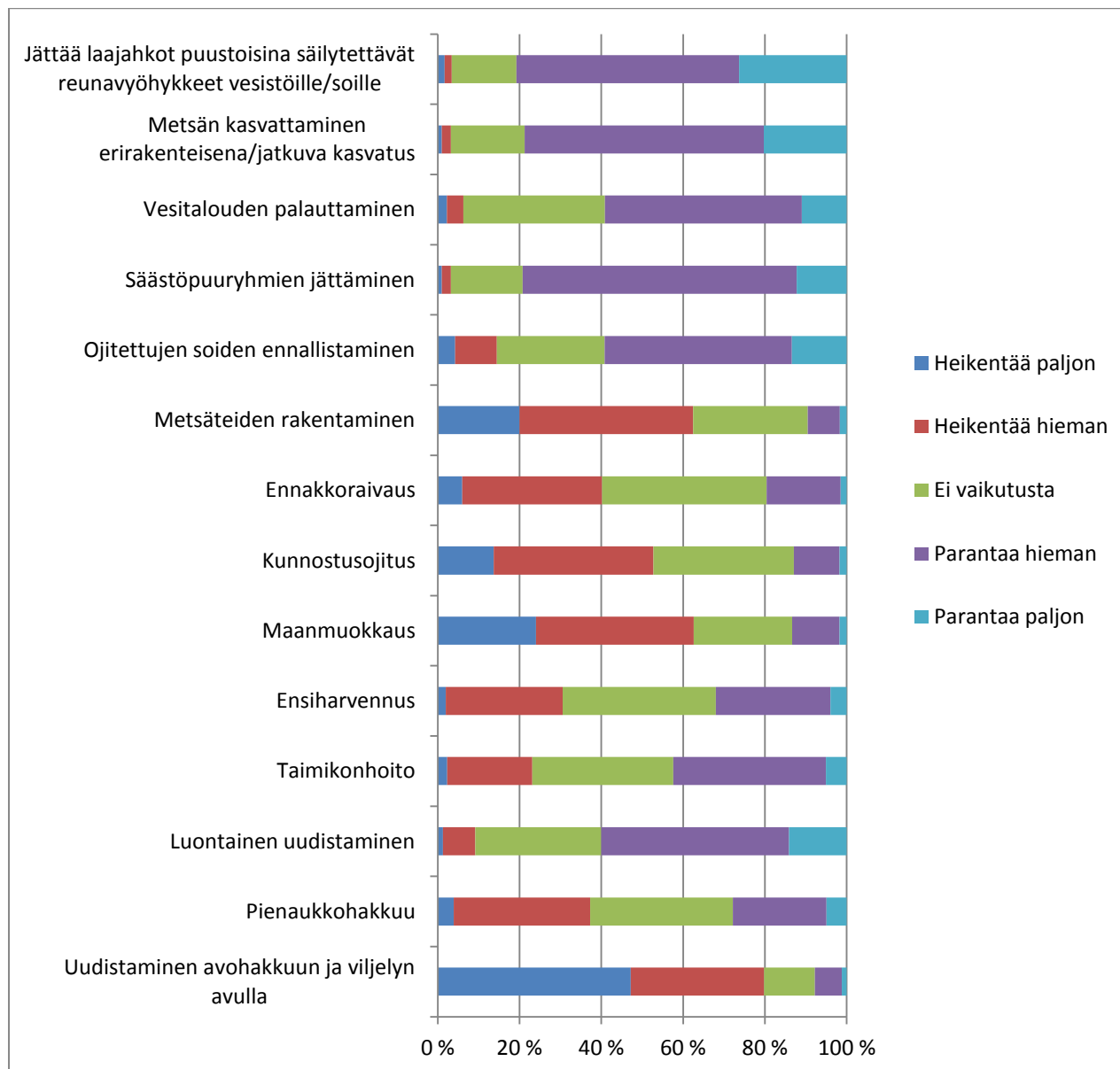
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Riistan huomiointi kuuluu normaaliin metsätaloustoimintaan.	1	2	3	4	5
Metsäalan organisaatiot ottavat metsäkanalinnut riittävän hyvin huomioon metsänhoitotoimenpiteissä / hakkuissa.	1	2	3	4	5
Organisaatioiden tarjoamien hakkuu- /hoitomenetelmien määrä on riittävä.	1	2	3	4	5
Erlaisia metsänhoitosuosituksia (esimerkiksi riista- tai luonnonhoitopainotteisia) tarvitaan lisää.	1	2	3	4	5
Metsänomistajalla on riittävästi päätösvaltaa metsänhoitotoimenpiteitä suunniteltaessa.	1	2	3	4	5
Metsäsuunnitelmassa pitäisi ottaa paremmin huomioon eri metsäkäyttömuodot.	1	2	3	4	5
Metsäsuunnitelmassa pitäisi huomioida luonnon virkistyskäyttö nykyistä vahvemmin.	1	2	3	4	5
Metsäsuunnitelmassa pitäisi huomioida luonnonhoidolliset tavoitteet nykyistä vahvemmin.	1	2	3	4	5
Metsäsuunnitelmassa pitäisi huomioida riistan elinympäristöt nykyistä vahvemmin.	1	2	3	4	5
Kestävän metsätalouden rahoituksella (Kemera) tehtävistä toimenpiteistä nykyistä suurempi osa pitäisi olla sidoksissa metsäkanalintujen elinympäristöjen laadun parantamiseen.	1	2	3	4	5
Metsänomistajia pitäisi opastaa enemmän metsäluonnonhoitoon liittyvissä asioissa.	1	2	3	4	5
Tarvitsen lisää koulutusta ja materiaalia luonnonhoidosta.	1	2	3	4	5
Olen valmis muuttamaan metsänhoitomenetelmiäni metsäkanalintujen hyvinvoinnin edistämiseksi.	1	2	3	4	5

Tähän voitte kirjoittaa palautetta tai muita ajatuksia/ehdotuksia liittyen metsäluonnon- ja riistan elinympäristöjen hoitoon.

Kiitos vastauksestanne!

Liite 3

Eri toimenpiteiden tekemisen tai tekemättä jättämisen vaikutus metsäkanalintuihin

Metsänomistajien suhtautuminen eri väittämiin

